

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ ของครูผู้สอน
ในโรงเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรี



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2554

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ ของครูผู้สอน
ในโรงเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรี



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ ของครูผู้สอน
ในโรงเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรี



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตาม
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2554

ธนวัฒน์ หมวกเหล็ก. (2554). การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ของ
ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรี.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.จากรุวรรณ พลอยดวงรัตน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท
ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง.

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการ
ความรู้ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรีโดยใช้กระบวนการ
การวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนจรัสวิทยา จำนวน
12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรม แบบสำรวจสภาพการจัดการ
เรียนการสอนของครูในโรงเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู แบบ
ประเมินการจัดการเรียนการสอน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน แบบสอบถามความพึง
พอใจของครู และใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การ
แสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้และการนำความรู้ไปใช้ ครู
มีความร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรม โดยความรู้ที่ได้เป็นความรู้ที่อยู่ในสถานศึกษาและนอก
สถานศึกษา และทำการจัดเก็บความรู้ในรูปแบบฐานข้อมูล
2. ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา โรงเรียนจรัส
วิทยา พบว่า มีปัญหาเรื่องทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียน ปัญหาเรื่องนักเรียนไม่มีสมาธิ
ในการเรียน ครูขาดสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน ปัญหาของการสร้างกระบวนการคิด
ให้กับนักเรียน
3. กระบวนการจัดการความรู้ทำให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของ
ตนเอง ตามองค์ประกอบการสอน มีการพัฒนาการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาในการสอนที่ตรง
กับหลักสูตรแกนกลางและเหมาะสมกับนักเรียน มีการพัฒนากระบวนการสอน โดยครูมีความรู้ใน
การจัดการเรียนการสอนมากขึ้น มีการพัฒนาสื่อการสอน และมีการใช้วิธีการประเมินผลนักเรียนได้
อย่างหลากหลาย
4. ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการความรู้ที่ปฏิบัติ โดยทำให้ครูมีความรู้
เพิ่มขึ้นและช่วยในการพัฒนาการสอนได้ดีขึ้น
5. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครูหลังจากครูได้ปฏิบัติ
ตามกระบวนการจัดการความรู้

THE DEVELOPMENT OF TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT THROUGH
KNOWLEDGE MANAGEMENT OF TEACHERS IN A PRIMARY SCHOOL:
A CASE STUDY OF JUMRUSWITTHAYA SCHOOL: SARABURI PROVINCE.



Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Educational degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2011

Tanawat Muaklek. (2011). *The development of teaching and learning management through knowledge management of teachers in a primary school: a case study of Jumruswittaya school: saraburi province*. Master thesis, Ed.D. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Jaruwat Ployduangrat, Assist.Prof.Lt.JG.Dr. Paiboon Onmung.

The objective of this research was to develop instructional process by using knowledge management for teachers in elementary school: a case study of Jumruswittaya School, Saraburi province by using action research procedure. The samples are 12 teachers in primary level of Jumruswittaya School. The instruments were journal record form, assessment problem of instructional in the school form, instructional observation form, questionnaire satisfaction of students, questionnaire satisfaction of teachers. Descriptive statistics were used to analyze the data.

The result showed as follows:

1. Teachers have collaboration on activities by following knowledge management process including specification of knowledge, seeking for knowledge, knowledge creation, exchange of knowledge, collection of knowledge and how to use the knowledge. The knowledge is gained inside and outside school then maintained in the form of database.
2. The teaching obstacle for primary level of Jumruswittaya School was that students were lack of reading and writing skills. They were lack of concentration in class when teachers were poor in finding teaching instrument to motivate students' attention. Besides, the teachers could not drive students into thinking process.
3. The teachers had more concentration to develop their teaching abilities after the process of knowledge management. They improved the objectives and outline of lessons to be suitable for students. They created teaching instrument and find out the various methods to evaluate students' abilities.
4. Teachers were satisfied toward the knowledge management that brought them into the development of teaching abilities.
5. Students were satisfied toward teaching after their teachers follow the process of knowledge management.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้
ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรี

ของ

ธนวัฒน์ หมวกเหล็ก

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ พรสีมา)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง)

(อาจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ราชนีย์ บุญธิมา)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโท ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด และการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีจากอาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ ประธานควบคุมปริญญาโท และผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง กรรมการควบคุมปริญญาโท ที่ได้ให้การปรึกษา แนะนำและสละเวลาช่วยตรวจทาน ปริญญาโทฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 34 และคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่คอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ดูแล อบรมสั่งสอน ติดตามการวางแผนการเรียนปริญญาโทและวางแผนการทำงานวิจัยอย่างใกล้ชิด

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารโรงเรียนจรัสวิทยา ที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือ เอื้อเฟื้อสถานที่และอุปกรณ์เครื่องใช้ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณคณะครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยาทุกคน ที่ร่วมแรงร่วมใจกันช่วยกันเสียสละเวลาส่วนตัว ร่วมกันดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการวิจัย จนลุล่วงแล้วเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา รุ่น 34 ที่คอยเป็นกำลังใจให้กัน คอยแนะนำให้ความช่วยเหลือต่างๆ ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณกำลังใจที่สำคัญของครอบครัวประกอบด้วยภรรยาและบุตร รวมถึงคุณพ่อและน้องๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ ด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์ของปริญญาโทฉบับนี้ ขอมอบไว้เป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณแม่บุญเยี่ยม หมวกเหล็ก ผู้ล่วงลับไปแล้ว และคุณพ่อสมชาติ หมวกเหล็ก ที่เป็นผู้ให้ชีวิต การอบรมเลี้ยงดู ทุนการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนให้โอกาสในการทำงานทางด้านการศึกษา อีกทั้งพระคุณของครูอาจารย์ทุกท่านในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ อบรมสั่งสอนให้แก่ผู้วิจัย

ธนวัฒน์ หมวกเหล็ก

สารบัญ

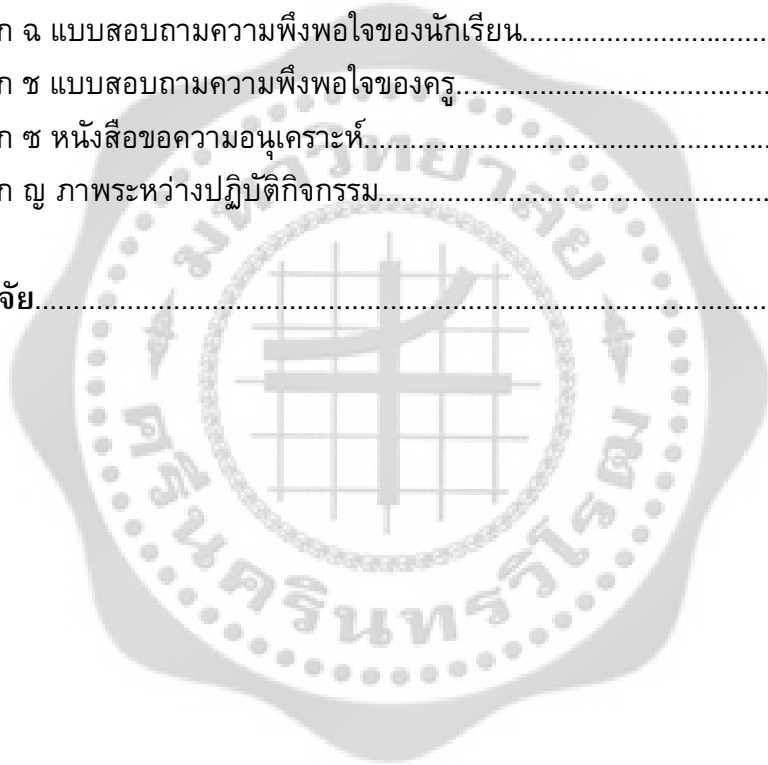
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
บริบทโรงเรียนจรัลสนิทยา.....	10
สภาพทั่วไป.....	10
วิสัยทัศน์.....	11
เป้าหมายการจัดการศึกษา.....	11
การจัดการเรียนการสอน.....	11
การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน.....	11
องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอน.....	14
การกำหนดวัตถุประสงค์การสอน.....	19
กระบวนการเรียนการสอน.....	20
การประเมินการสอน.....	20
รูปแบบของระบบการสอน.....	21
การจัดการความรู้.....	23
ความหมายการจัดการความรู้.....	24
การกำหนดความรู้.....	28
การแสวงหาความรู้.....	29
การสร้างความรู้.....	31
การแลกเปลี่ยนความรู้.....	33
การจัดเก็บความรู้.....	35

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การนำความรู้ไปใช้.....	37
ความสำคัญของการจัดการความรู้.....	38
การจัดการความรู้ในบริบทของการศึกษา.....	47
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กับการจัดการความรู้	51
การวิจัยเชิงปฏิบัติการ.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
งานวิจัยในประเทศ.....	55
งานวิจัยต่างประเทศ.....	57
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	60
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในรอบแรก.....	69
ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในรอบที่สอง.....	85
ผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้.....	108
บทบาทของผู้บริหารในการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการความรู้.....	111
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	112
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	112
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	112
สรุปผลการวิจัย.....	112
อภิปรายผล.....	113
ข้อเสนอแนะ.....	119
บรรณานุกรม.....	120

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก รายชื่อคณะทำงาน.....	131
ภาคผนวก ข แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรม.....	133
ภาคผนวก ค แบบสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน	135
ภาคผนวก ง แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู.....	137
ภาคผนวก จ แบบประเมินการจัดการเรียนการสอน.....	141
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน.....	143
ภาคผนวก ช แบบสอบถามความพึงพอใจของครู.....	145
ภาคผนวก ซ หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	147
ภาคผนวก ฎ ภาพระหว่างปฏิบัติกิจกรรม.....	150
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	152



บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับองค์ประกอบจัดการเรียนการสอน.....	19
2 แผนปฏิบัติการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการ การความรู้ของครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรีรอบแรก.....	71
3 การปฏิบัติและผลการสังเกตขั้นกำหนดความรู้ในรอบแรก.....	74
4 ผลการเสนอความรู้ที่ต้องการพัฒนาของกลุ่มร่วมปฏิบัติในรอบแรก.....	75
5 การปฏิบัติและผลการสังเกตขั้นแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ในรอบแรก	76
6 สรุปความรู้ที่ได้จากการแสวงหาและสร้างความรู้ในรอบแรก.....	77
7 การปฏิบัติและผลการสังเกตการแลกเปลี่ยนความรู้ในรอบแรก.....	79
8 การปฏิบัติและผลการสังเกตการเก็บความรู้ในรอบแรก.....	79
9 การปฏิบัติและผลการสังเกตการนำความรู้ไปใช้ในรอบแรก.....	80
10 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนในรอบแรก.....	81
11 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในรอบแรก	82
12 ความพึงพอใจของครูต่อกระบวนการจัดการความรู้ในรอบแรก.....	83
13 แผนปฏิบัติการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการ การความรู้ของครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรีรอบสอง.....	87
14 การปฏิบัติและผลการสังเกตการเตรียมความพร้อมในรอบที่สอง.....	91
15 การปฏิบัติและผลการสังเกตการกำหนดความรู้ในรอบที่สอง.....	92
16 ผลการเสนอความรู้ที่ต้องการพัฒนาของกลุ่มร่วมปฏิบัติในรอบสอง.....	93
17 การปฏิบัติและผลการสังเกตการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ในรอบที่สอง	94
18 สรุปความรู้ที่ได้จากการแสวงหาและสร้างความรู้รอบที่สอง.....	95
19 การปฏิบัติและผลการสังเกตการแลกเปลี่ยนความรู้ในรอบที่สอง.....	97
20 การปฏิบัติและผลการสังเกตการเก็บความรู้ในรอบที่สอง.....	97
21 การปฏิบัติและผลการสังเกตการนำความรู้ไปใช้ในรอบที่สอง.....	98
22 ผลการจัดการเรียนการสอนในรอบที่สองเปรียบเทียบกับรอบแรก.....	99
23 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูรอบที่สอง เปรียบเทียบกับรอบแรก.....	100

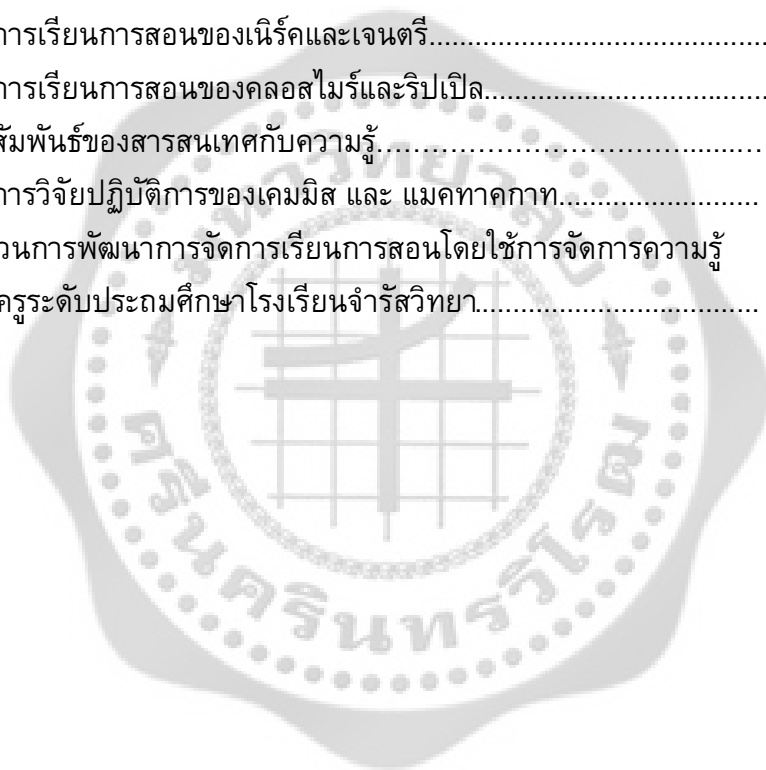
บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
24 ความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการจัดการความรู้รอบที่สองเปรียบเทียบกับรอบแรก.....	101
25 แผนปฏิบัติการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ของครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัลวิทยา จังหวัดสระบุรีรอบถัดไป.....	104



บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 องค์ประกอบการเรียนรู้การสอนของลำพอง บุญช่วย.....	14
3 ไตรยางศ์การสอน.....	15
4 องค์ประกอบการสอนของ อารมณ์ ใจเที่ยง.....	16
5 องค์ประกอบการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดของเกลเซอร์.....	17
6 ระบบการเรียนรู้การสอนของเคมพ์.....	22
7 ระบบการเรียนรู้การสอนของเนิร์คและเจนตรี.....	22
8 ระบบการเรียนรู้การสอนของคลอสไมร์และริปเปิล.....	23
9 ความสัมพันธ์ของสารสนเทศกับความรู้.....	25
10 วงจรการวิจัยปฏิบัติการของเคมมิส และ แมคทาตกาท.....	53
11 กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การสอนโดยใช้การจัดการความรู้ ของคุรุระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา.....	110



บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยกำลังอยู่ในระบบ เศรษฐกิจใหม่ ที่มีการใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตประเภทสารสนเทศ และความรู้ ตลอดจนการส่งเสริมให้สังคมมีนวัตกรรม เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ส่งผลให้สังคมในระบบเศรษฐกิจใหม่มีการมุ่งพัฒนาไปสู่ "สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้" (Knowledge – based Society)

สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้เป็นผลจากการที่ประเทศและองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ยอมรับและตระหนักว่า ความรู้ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในการพัฒนาภายในประเทศและมิติการพัฒนาระหว่างประเทศ รวมทั้งความรู้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในกระแสการพัฒนาของโลยุคสารสนเทศ และยุคปฏิวัติข้อมูลข่าวสารหรืออาจกล่าวได้ว่า "ความรู้" ซึ่งได้แก่ความรู้ในตัวมนุษย์ ความรู้ทางเทคโนโลยีและความรู้ในวิทยาการต่างๆ เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ระบบการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อสังคมในยุคปัจจุบัน สังคมหรือประเทศจะพัฒนาได้ดีนั้นขึ้นอยู่กับระบบการศึกษาที่มีสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์การหนึ่งที่สำคัญในสังคม ที่มีภารกิจหลักคือถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียน (ชินภัทร ภูมิรัตน. 2550: ออนไลน์) การพัฒนาการศึกษาของชาติ จึงมุ่งให้สถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการทางการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุดและเป็นหน่วยที่ให้บริการการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน ทำให้การปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศ เพื่อเป็นการปรับให้เข้ากับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศ แต่ประเด็นด้านคุณภาพการศึกษายังได้รับการวิจารณ์อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากระดับ ซึ่งความอ่อนแอทางการศึกษาได้รับการตำหนิจากสังคมว่าเกิดจากการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา (ปรีชา อุยกุล; คณะ. 2551: 1)

ในประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2542 เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีการดำเนินตามระบบการประกันคุณภาพตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรา 47 ที่กำหนดให้มีระบบ ประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก แต่จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ทำการประเมินโรงเรียนทั้งสิ้น 30,010 โรงเรียน โดยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 26,584 โรงเรียนและสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจำนวน 2,116 โรงเรียนโรงเรียนได้ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาเพียง ร้อยละ 34.42 และ ร้อยละ 49.01

ตามลำดับ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2551: ออนไลน์) พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในมาตรฐานที่ 4 คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองอย่างมีวิสัยทัศน์ และมาตรฐานที่ 9 คือ ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยโรงเรียนได้ผ่านการประเมินในมาตรฐานดังกล่าวเพียง ร้อยละ 13 และร้อยละ 37 ตามลำดับ (สมศ. 2551: ออนไลน์) และเมื่อตรวจสอบผลคะแนนสอบระดับชาติของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ยังมีผลสอบที่ต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยที่มากกว่าร้อยละ 50 เพียง 2วิชา ได้แก่ วิชาสุขศึกษา ร้อยละ 64 และวิชาการงานอาชีพ ร้อยละ 51 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2552: ออนไลน์) และมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลา 5 ปีและมีแนวโน้มคาดว่าจะลดลงอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552: 34) จากผลการประเมินภายนอก และผลคะแนนสอบระดับชาติ ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาไทยที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอทำให้การศึกษาไทยอยู่ในภาวะวิกฤตทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนมีความไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ-การศึกษาแห่งชาติ. 2541: 1-2)

การเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยปัจจัยที่สำคัญ คือ "คุณภาพของครู" เพราะครูเป็นหัวใจของระบบการศึกษาที่มีคุณภาพถ้าครูไม่มีคุณภาพ การศึกษาก็ไม่มีคุณภาพ (วรากรณ์ สามโกเศศ. 2552: ออนไลน์) จึงมีความจำเป็นที่ต้องเร่งพัฒนาครูผู้สอนที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอน ซึ่งที่ผ่านมามีการพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนการสอน โดยหลายวิธี ดังเช่น การอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน การประชุม แต่ขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ขาดการดูแลอย่างจริงจังอย่างเป็นระบบและเพียงพอ(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552: ออนไลน์) ครูผู้สอนยังคงยึดติดกับกระบวนการสอนแบบเดิม เน้นการท่องจำเนื้อหาข้อมูลมากเกินไป (วิทยากร เชียงกูล. 2550: 4) ครูมีบทบาทในการสอนมากกว่าผู้เรียน ไม่ยึดที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนให้เป็นที่ไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงไปของบริบทผู้เรียน (ทีศนา เขมมณี. 2551: 185)

กระบวนการที่จะช่วยให้มีการพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Knowledge – based Society) คือกระบวนการจัดการความรู้โดยที่สถานศึกษาที่มีการจัดการความรู้ จะมีผลผลิตและบริการที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น (Sallia;& Jones. 2002: 72-73) ช่วยเพิ่มพูนความสามารถของครูได้อย่างต่อเนื่อง และยังช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการคิดอย่างเป็นระบบของครู (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542: 9) ทำให้ผู้เรียนมีการเตรียมตัวและพัฒนาไปสู่ยุคข่าวสารและสังคมแห่งการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี (Petridies; & Gulney. 2003: Online)

ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ โดยจัดตั้งสถาบันการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำแนวคิดในการจัดการความรู้ไปใช้จนประสบความสำเร็จ ซึ่งมีหลายหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ เช่น โรงพยาบาลบ้านตาก โรงพยาบาลศิริราช โรงเรียนสตรีวิทยา สำหรับในสถานศึกษาการจัดการความรู้ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถนำเอาข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ในโรงเรียน ชุมชน และสังคม มาจัดระบบและพัฒนาเป็นองค์ความรู้เพื่อพัฒนาปัญญาของผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช. 2547: 3-7) การจัดการความรู้เป็นการเรียนรู้ที่เรียนจากการปฏิบัติ เป็นตัวนำ เพราะการปฏิบัติทำให้เกิดประสบการณ์ และเกิดวิธีการทำงานที่ดี(สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2548: 3) ความรู้ที่มีอยู่ในตัวคนนั้น ถ้ายังใช้ก็ยิ่งจะเพิ่มพูนและแข็งแกร่งขึ้นเรื่อยๆ แต่หากไม่ได้นำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์หรือทิ้งไว้ ก็จะทำให้ความรู้นั้นถูกลบเลือนจางหายไปโดยไร้คุณค่า (ภราดร จินดาวงศ์. 2549: 7) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการมากกว่าผลผลิต เน้นวิธีการหาคำตอบมากกว่าคำตอบ เน้นทักษะในการเรียนมากกว่าสิ่งที่เรียน(ปฐมพงศ์ สุภเลิศ. 2550: 16-17)

ดังนั้นหากสถานศึกษาให้ความสำคัญและสามารถแสดงบทบาทในการจัดการความรู้โดยอาศัยครูเป็นตัวนำในการจัดการความรู้ที่มีกระบวนการอย่างเป็นระบบ และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้ง มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีปัจจัย หรือองค์ประกอบต่างๆที่เอื้อต่อกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาแล้ว ย่อมเชื่อได้ว่าครูจะได้รับการพัฒนาสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในที่สุด ซึ่งก็จะทำให้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้รับการพัฒนาตามไปด้วย

โรงเรียนจรัสวิทยา เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาซึ่งมีผลจากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกในรอบที่สอง มีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนมีการพัฒนาศักยภาพครูให้มีคุณภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ. 2551: ออนไลน์) เนื่องจากครูไม่มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน ขาดการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนน้อยลงและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง และโรงเรียนมีเป้าหมายในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนจรัสวิทยา จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนโดยใช้การจัดการความรู้เป็นกระบวนการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรับเปลี่ยนให้เท่าทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ และสามารถสร้างผลประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนจรัสวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. เพื่อสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนจรัสวิทยา
2. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้โดยใช้การจัดการความรู้
3. เพื่อสำรวจความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อกระบวนการจัดการความรู้
4. เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโดยใช้การจัดการความรู้ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนจรัสวิทยา มีความสำคัญดังนี้

1. ทำให้ทราบปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนจรัสวิทยา
2. ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนจรัสวิทยา
3. สามารถเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาได้

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

1.1 ขอบเขตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของการวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาในการพัฒนา ตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการสอน กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

1.2 ขอบเขตกระบวนการจัดการความรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์หลักกระบวนการจัดการความรู้ ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน สรุปได้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วยกระบวนการดังนี้ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้และการนำความรู้ไปใช้

2. ขอบเขตด้านกระบวนการ

2.1 ขอบเขตกระบวนการดำเนินการ

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action research) ในการดำเนินการ ผู้วิจัยใช้หลักการและขั้นตอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดัง ต่อไปนี้ สะท้อนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการและการสังเกต (Acting and observing) และการสะท้อนผล (Reflection)

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรี มีจำนวน 12 คน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง กระบวนการจัดกิจกรรมหรือวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน รวมถึงการจัดสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีประสบการณ์ ทักษะ ค่านิยมเจตคติและพฤติกรรมตามที่วัตถุประสงค์ของทุกกลุ่มสาระวิชาได้กำหนดไว้ ซึ่งทำให้เกิดผลตามองค์ประกอบ การจัดการเรียนการสอนดังนี้

วัตถุประสงค์ของการสอน หมายถึง ความมุ่งหมายทางการศึกษาและเนื้อหาการสอนที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ทราบว่าการศึกษาที่นั้นจัดขึ้นเพื่ออะไร ต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ มีเจตคติ พฤติกรรมและประสบการณ์อย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเอง

กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนการใช้สื่อประกอบการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอนควรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และลักษณะของผู้เรียน

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอนที่จัดขึ้น ว่าช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์หรือไม่ และควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการที่ครูมีการนำเอาความรู้ฝังลึกในคนและความรู้เปิดเผยมาใช้เพื่อช่วยเพิ่มพูนและส่งเสริมให้การปฏิบัติงานดีขึ้น ประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ 6 ขั้นตอน คือ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้

การกำหนดความรู้ หมายถึง การร่วมกันระบุว่าความรู้ใดที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

การแสวงหาความรู้ หมายถึง การสืบเสาะค้นหา และรวบรวมความรู้ตามที่ต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างอิสระ โดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมวิชาชีพเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอจนเกิดทักษะและความชำนาญ

การสร้างความรู้ หมายถึง การพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่จากทักษะและความเชี่ยวชาญ ความชำนาญของแต่ละบุคคลที่ได้จากการแสวงหาความรู้ ทำในลักษณะของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างบุคคลในกลุ่ม อาจทำทั้งก่อนลงมือทำงาน ระหว่างการทำงานและสรุปประมวลประสบการณ์หลังจากการทำงาน และมีการทดลองใช้ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ ประกาศความรู้นั้นเป็นองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่

การแลกเปลี่ยนความรู้ หมายถึง การเผยแพร่ความรู้ของแต่ละบุคคลให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยการนำเอาความรู้ที่สร้างไว้ออกมาเผยแพร่ให้รับรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเหมาะสมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั่วทั้งสถานศึกษาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีรูปแบบต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น การระดมความคิด การจัดเวทีประชุม การจัดอบรม สัมมนา การสนทนา การให้คำปรึกษา การบรรยาย การสาธิต เป็นต้น

การเก็บความรู้ หมายถึง การนำความรู้ที่สร้างขึ้นหรือที่ได้มาและบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ ง่ายต่อการสืบค้น สะดวกและรวดเร็วต่อการนำความรู้ไปใช้ใหม่ในครั้งต่อไป เช่น การจดบันทึก การจัดพิมพ์ การจัดเก็บในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นคลังความรู้ เป็นต้น

การนำความรู้ไปใช้ หมายถึง การนำความรู้ที่เก็บมาใช้ หรือนำความรู้มาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและเพิ่มทักษะและความสามารถให้แก่ครูในการปฏิบัติงาน

การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการวิจัยร่วมกันอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและได้แนวทางหรือวิธีแก้ไข ปรับปรุงระบบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในการปฏิบัติงานต่อไป โดยมีขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ สังเกต และการสะท้อนผล

โรงเรียนจรัสวิทยา หมายถึง สถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษานานาชาติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดการสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีที่ตั้งอยู่ที่ อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาบริบท แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัย ได้บูรณาการและสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของการวิจัยครั้งนี้ ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ ไทเลอร์ (Tylor. 1975: 1) เกลเซอร์ (Glaser. 1962: 11) ราวน์ทรี (Rowtree. 1974: 14) ไพทอร์ย์ สีนลาร์ตัน (2526: 106) สุจินต์ วิชาชีรานนท์ (2527: 100-102) ลำพอง บุญช่วย (2530: 1) ญาดาพนิต พิณกุล (2535: 47) และอาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 7) มีเนื้อหาในการพัฒนาตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการสอน กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

กรอบแนวคิดการจัดการความรู้ใช้แนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ ซอลลีช และโจนส์ (Sallis; & Jones. 2002 : 22-29) ดาเวนพอร์ท เดอลอง และเบียร์ส (Davenport; de Long; & Beers. 1998: 45-47) ทาคิอุชิและโนนากะ (Takeuchi; & Nonaka. 2001: 171-178) มาร์ควาร์ด (Marquarde. 1996: 27-30) พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547: 43-48) อ้างอิงจาก Marquarde. 1996) สรุปได้ 6 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวลัย มาคุ่ม (2549: 111-112) ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้และการนำความรู้ไปใช้

กรอบแนวคิดในการดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนครั้งนี้ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้วิจัยใช้หลักการและขั้นตอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนของเคมมิสและแมคทาตกาท (ไพบูลย์ อ่อนมั่ง. 2553: 59-68; อ้างอิงจาก Kemmis, and McTaggart. The Action Research Planner. 1990: 53-90) ต่อไปนี้

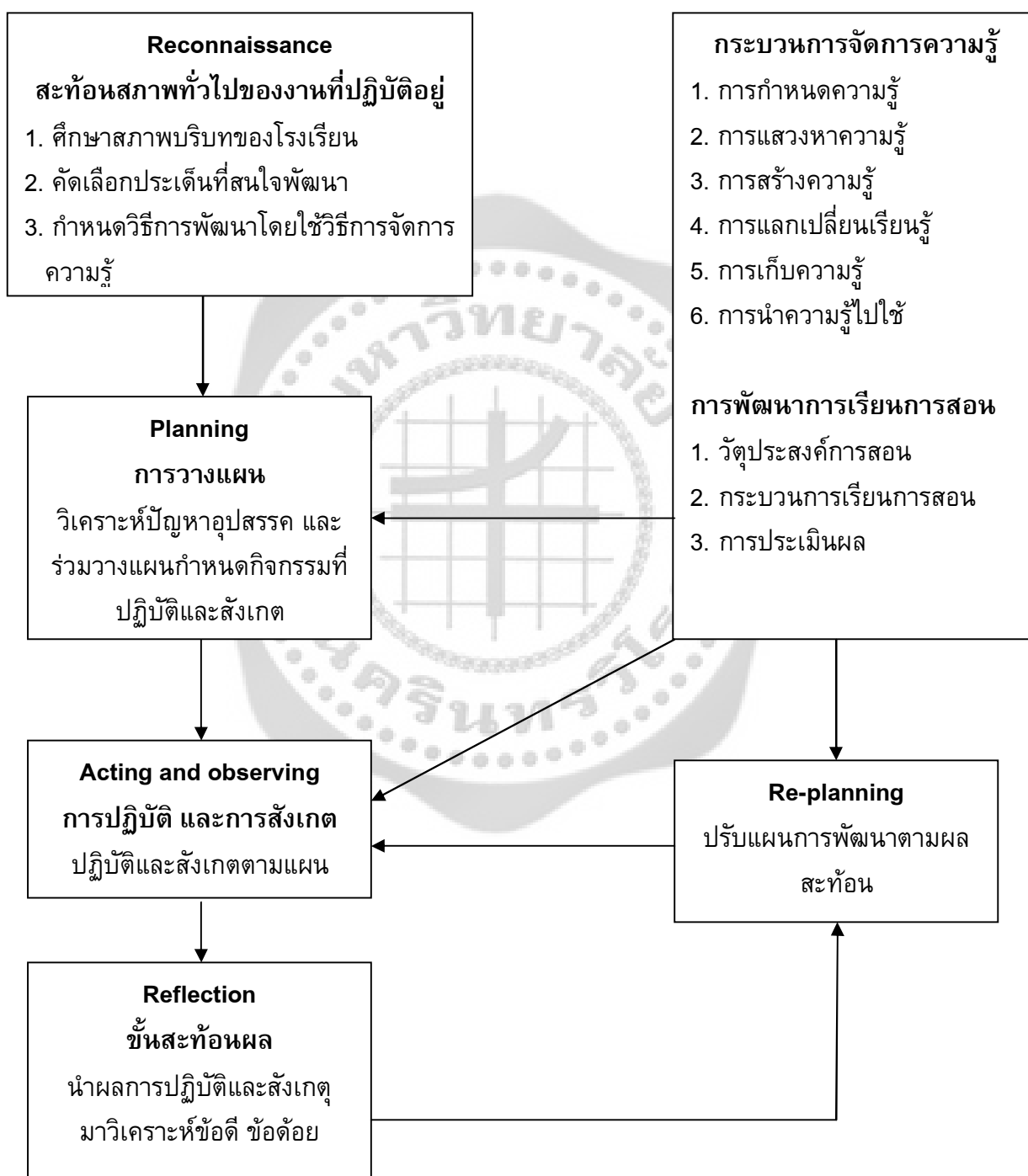
ขั้นที่ 1 สะท้อนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance) เป็นการสะท้อนสภาพของงานที่ปฏิบัติอยู่จะช่วยให้เข้าใจถึงปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นการระดมความคิดเห็นของทีมงานให้มีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหา คัดเลือกประเด็นที่สนใจร่วมกัน และสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้

ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning) เป็นขั้นการสำรวจปัญหาร่วมกันระหว่างครูผู้สอนภายในโรงเรียนเพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการแก้ไข โดยปัญหาสำหรับการวิจัยในครั้งนี้คือกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ตอบสนองต่อมาตรฐานการจัดการศึกษา โดยใช้การจัดการความรู้เป็นกระบวนการดำเนินการพัฒนา

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการและการสังเกต (Acting and observing) เป็นการนำแนวคิดขั้นวางแผนทำการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา โดยขณะปฏิบัติต้องมีการสังเกตประเมินผล การกระทำหรือการปฏิบัติ ด้วยวิธีการและเทคนิคต่างๆ ที่เหมาะสม ควบคู่กันไป

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นการสะท้อนผลการประเมินตามกระบวนการต่างๆ ของการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขหรือกำหนดปัญหาใหม่

ซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดตามภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโดยการจัดการความรู้ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการดังกล่าวโดยมีขอบข่ายเนื้อหาสาระตามลำดับดังต่อไปนี้

1. บริบทโรงเรียนจรัสวิทยา
 - 1.1 สภาพทั่วไป
 - 1.2 วิสัยทัศน์โรงเรียน
 - 1.3 เป้าหมายการจัดการศึกษา
2. การจัดการเรียนการสอน
 - 2.1 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
 - 2.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน
 - 2.2.1 วัตถุประสงค์การจัดการสอน
 - 2.2.2 กระบวนการเรียนการสอน
 - 2.2.3 การประเมินผล
 - 2.3 รูปแบบของระบบการเรียนการสอน
3. การจัดการความรู้
 - 3.1 ความหมายการจัดการความรู้
 - 3.1.1 การกำหนดความรู้
 - 3.1.2 การแสวงหาความรู้
 - 3.1.3 การสร้างความรู้
 - 3.1.4 การแลกเปลี่ยนความรู้
 - 3.1.5 การจัดเก็บความรู้
 - 3.1.6 การนำความรู้ไปใช้
 - 3.2 ความสำคัญของการจัดการความรู้
 - 3.3 การจัดการความรู้ในบริบทของการศึกษา
 - 3.4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กับการจัดการความรู้

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. บริบทโรงเรียนจรัลวิทยา

1.1 สภาพทั่วไป

โรงเรียนจรัลวิทยา เป็นสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษานานาชาติกลาง สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตั้งอยู่เลขที่ 59 หมู่ 1 ถนนลพบุรี-วังม่วง ตำบลคำพราน อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี ก่อตั้งโดย กำนันแฮร์ หมวกเหล็ก ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อปี 2510 ตามใบอนุญาตเลขที่ 3/2510 ลงวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2510 เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการแบ่งหน้าที่การทำงานเป็น 6 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายนโยบายและแผน ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักเรียน ฝ่ายสนับสนุนการศึกษา ฝ่ายธุรการการเงินและฝ่ายปฐมวัย มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 1,145 คน มีจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 37 คน แบ่งได้ดังนี้

ครูระดับปฐมวัย		
- ครูผู้สอน	11	คน
- ครูผู้ช่วย	5	คน
ครูระดับประถมศึกษา		
- กลุ่มสาระภาษาไทย	2	คน
- กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ	1	คน
- กลุ่มสาระคณิตศาสตร์	2	คน
- กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์	2	คน
- กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา	1	คน
- กลุ่มสาระการงานและเทคโนโลยี	2	คน
- กลุ่มสาระสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม	1	คน
- กลุ่มสาระศิลปะ	1	คน
ครูระดับมัธยมศึกษา		
- กลุ่มสาระภาษาไทย	1	คน
- กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ	2	คน
- กลุ่มสาระคณิตศาสตร์	1	คน
- กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์	1	คน

- กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา	1	คน
- กลุ่มสาระการงานและเทคโนโลยี	1	คน
- กลุ่มสาระสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม	1	คน
- กลุ่มสาระศิลปะ	1	คน

1.2 วิสัยทัศน์โรงเรียน

ภายในปี 2555 โรงเรียนจรัสวิทยาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความเป็นเลิศ ทางวิชาการควบคู่คุณธรรมจริยธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์ความเป็นไทย มีทักษะการใช้เทคโนโลยี และสร้างองค์ความรู้ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม

1.3 เป้าหมายการจัดการศึกษา

ระดับปฐมวัย

โรงเรียนจรัสวิทยา จัดการศึกษาให้เด็กมีพัฒนาการครบถ้วนตามวัย โดยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติจริงโดยเน้นให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถตามวัยและมีความสุขตามทฤษฎีหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพ สุขภาพแข็งแรง คิดเป็น ทำเป็น มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีวิถีคิดอย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนเก่ง คนดี และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2.การจัดการเรียนการสอน

2.1 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

2.1.1 การพัฒนา

แฟร์ (freire. 1972) กล่าวถึงการพัฒนาว่าเป็นการมีเป้าหมายที่ถูกต้อง ซึ่งมีความสำคัญมาก และเป็นสิ่งจำเป็นจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นหนทางเพิ่มขึ้นที่มีค่า

ริกส์ (Riggs. 1961) ให้ความเห็นของการพัฒนา (Development) ว่าเป็นการเจริญขึ้นของระดับองค์กรทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการทำลายรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า และการเปลี่ยนแปลงจะเริ่มจากการจัดระบบในส่วนบนขององค์กรแล้วแผ่ขยายซึ่มลงสู่ส่วนล่าง และดำเนินเรื่อยไปจนครอบคลุมองค์การอย่างกลมกลืน

สตรีเทน (Streeten. 1972) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาได้แก่ การมีความก้าวหน้า (Progress) ในมิติต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ

1. ผลผลิต (Output) และรายได้ (Income)
2. สภาวะของการผลิต (Conditions of Production)
3. ระดับความเป็นอยู่ (Level of Living) ซึ่งได้แก่ ภาวะโภชนา ที่อยู่อาศัย เป็นต้น
4. ทศนคติ (Attitude) ต่อการทำงาน
5. สถาบันต่างๆ (Institutions) และนโยบาย (Policy)

มิสรา (Misra. 1981) ให้ความหมายการพัฒนาว่า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ต้องการทำให้ดีขึ้นตามความคิดของตน กระบวนการนั้นจะไม่ใช่สภาวะการณ์ใดสภาวะการณ์หนึ่ง กระบวนการจะอ้างอิงถึงค่านิยมต่างๆ เป็นพื้นฐาน และค่านิยมต่างๆ นั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาในความหมายของ Misra จึงสรุปได้ว่าเป็นความคิดของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้เลือกแนวทางพัฒนาด้วยตัวเอง และเป็นกระบวนการที่ใช้ระยะเวลาจากช่วงหนึ่ง ไปหาอีกช่วงหนึ่งในการเปลี่ยนแปลง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2536) ให้ความหมายว่า “การพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลง ที่มีการกำหนดทิศทาง หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นของดีสำหรับกลุ่มหรือชุมชนที่สร้างขึ้น

ทำนอง สิงคาลวณิช (2523) ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง การเจริญเติบโต (Growth) เปลี่ยนแปลง (Change) และก้าวหน้า (Progress) อย่างมีระบบ ทั้งในรูปธรรม คือสิ่งที่เห็นเป็นรูปร่าง และนามธรรม คือสิ่งที่บังเกิด ผลทางใจหรือความรู้สึกนึกคิด ซึ่งสามารถวัดผลและประเมินค่าของความแตกต่าง หรือการเปลี่ยนแปลงนั้นได้

สุเทพ เชาวลิขิต(2524) การพัฒนา (Development) หมายถึง การสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (Change for the Better)

อมร รักษาสัตย์ และ ชัตติยา กรรณสูต (2515) ให้ความหมายการพัฒนาว่า หมายถึง “การเคลื่อนย้ายจากความด้อยพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน ซึ่งจะแสวงหาและบรรลุถึง ได้อย่างแท้จริง โดยวิธีการวางแผนเพื่อการพัฒนา กล่าวคือ การพัฒนาเป็นการปรับปรุงเงื่อนไขที่ไม่พึงปรารถนาต่างๆ ในสังคม”

โรเจอร์ และ เบอร์ด์ (Roger; & Burdge. 1972) ให้ความหมายการพัฒนา (Development) ว่าคือรูปแบบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งแนวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จะช่วยปรับปรุงโครงสร้าง องค์กรทางสังคมดีขึ้น

สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ให้ความหมาย การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือการทำให้เหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง

จากข้อมูลที่มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนา สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือการทำให้ลักษณะเดิม เปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่า

2.1.2 ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการเรียนจะเป็นกิจกรรมของผู้เรียน ในขณะที่การสอนจะเป็นกิจกรรมของผู้สอน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนซึ่งจะต้องให้ความร่วมมือและรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนอย่างจริงจัง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามที่ได้กำหนดความมุ่งหมายไว้จากการศึกษาพบว่าได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

ทิตินา แคมมณี (2545: 26) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยการจัดการเรียนการสอนจะเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 10) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งองค์ประกอบการเรียนการสอนจะประกอบไปด้วย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอนและการประเมินผล

สุพิน บุญชูวงศ์ (2544: 6) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งมีระบบกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมและมีการกำหนดแผนงานส่งเสริมการเรียนการสอนโดยผู้สอนและผู้เรียน

สุมิตร คุณานุกร (2528: 146) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ด้วยวิธีการต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์รวมถึงการจัดสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนควรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และลักษณะของผู้เรียน

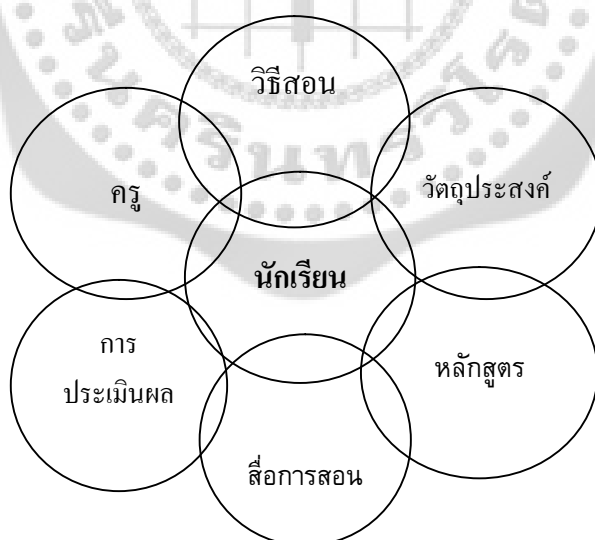
จากความหมายของการพัฒนาและการจัดการเรียนการสอน สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหมายถึง การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์รวมถึงการจัดสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนควรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และลักษณะของผู้เรียน

2.2 องค์ประกอบของการเรียนการสอน

การสอนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการสอน และมีส่วนร่วมส่งเสริมให้การสอนประสบผลสำเร็จได้ จัดเป็นองค์ประกอบของการสอนทั้งสิ้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสอนไว้ดังนี้

ลำพอง บุญช่วย (2530: 1) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนไว้ 7 ประการ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน พร้อมทั้งแสดงภาพประกอบไว้ ดังนี้

1. ครูผู้สอน
2. ผู้เรียน
3. หลักสูตร
4. วิธีสอน
5. วัตถุประสงค์ของการสอน
6. สื่อการสอน
7. การประเมินผล

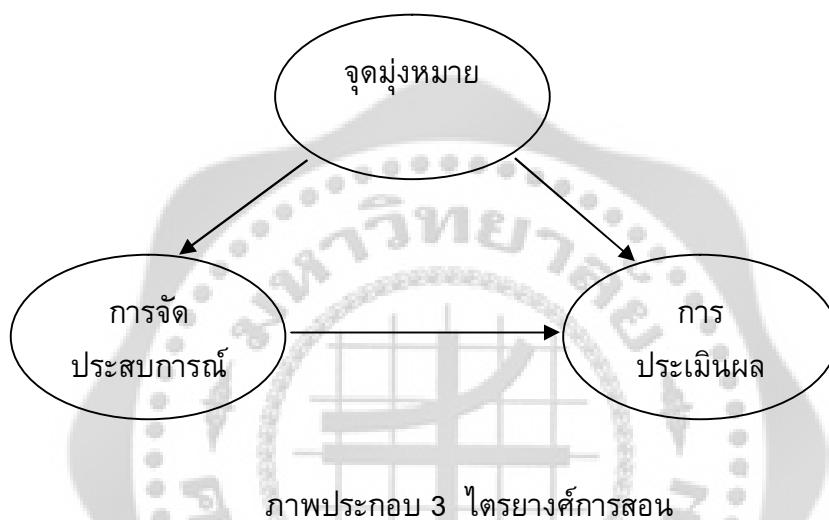


ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของการเรียนการสอนของ ลำพอง บุญช่วย

ที่มา: อารมณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน*. หน้า 5.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2526: 106) กล่าวว่า การสอนเป็นกระบวนการ สามเส้าอันประกอบด้วย OLE ได้แก่

- 1) O = Objective = จุดมุ่งหมาย
 - 2) L = Learning Experience = การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน
 - 3) E = Evaluation = การประเมินผล
- รวมเรียกว่า “ไตรยางศ์การสอน” ได้แสดงเป็นภาพประกอบ 3



ที่มา: อารมณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน. หน้า 6.

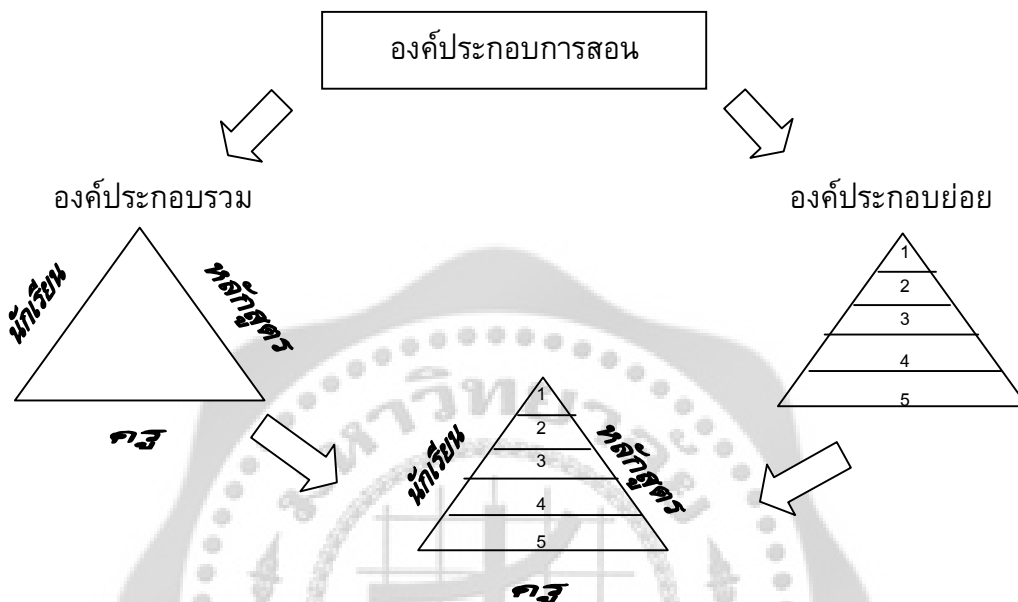
อารมณ์ ใจเที่ยง (2553: 6) กล่าวว่า องค์ประกอบของการสอนเมื่อนำมาพิจารณาสามารถวิเคราะห์แยกย่อยเป็นองค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่

1. **ด้านองค์ประกอบรวม** หมายถึง องค์ประกอบด้านโครงสร้างที่มาประกอบการสอน อันประกอบด้วย
 - 1.1 ครูหรือผู้สอน หรือวิทยากร
 - 1.2 นักเรียนหรือผู้เรียน
 - 1.3 หลักสูตรหรือสิ่งที่สอน
2. **ด้านองค์ประกอบย่อย** หมายถึง องค์ประกอบด้านรายละเอียดของการสอน ซึ่งจะต้องประกอบด้วยกระบวนการเหล่านี้ จึงจะทำให้เป็นการสอนที่สมบูรณ์ ได้แก่
 - 2.1 การตั้งจุดประสงค์การสอน
 - 2.2 การกำหนดเนื้อหา
 - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

2.4การใช้สื่อการสอน

2.5 การวัดผลประเมินผล

องค์ประกอบทั้งสองด้าน สามารถแสดงได้ดังภาพประกอบ 4



ภาพประกอบ 4 องค์ประกอบการสอนของ อภรณ์ ใจเที่ยง

ที่มา: อภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน. หน้า 7.

จากภาพประกอบ 4 ถ้าเปรียบเทียบการสอนเป็นสามเหลี่ยม สามเหลี่ยมรูปนี้ประกอบด้วยด้าน 3 ด้าน

ด้านที่ 1 หมายถึง ครู

ด้านที่ 2 หมายถึง นักเรียน

ด้านที่ 3 หมายถึง หลักสูตร

ทั้ง 3 ด้านมาประกอบกันเข้าเกิดเป็นสามเหลี่ยม จะขาดด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ ถ้าขาดไป ก็จะไม่เป็นสามเหลี่ยม ดังนั้น องค์ประกอบทั้ง 3 นี้ จึงเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการสอนขึ้น จัดเป็นองค์ประกอบรวม

ส่วนภายในสามเหลี่ยมหรือในตัวการสอน จะต้องมีองค์ประกอบย่อยที่ทำให้การสอนเกิดความสมบูรณ์ไม่บกพร่อง ได้แก่

1. การตั้งจุดประสงค์การสอน
2. การกำหนดเนื้อหา
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การใช้สื่อการสอน
5. การวัดผลประเมินผล

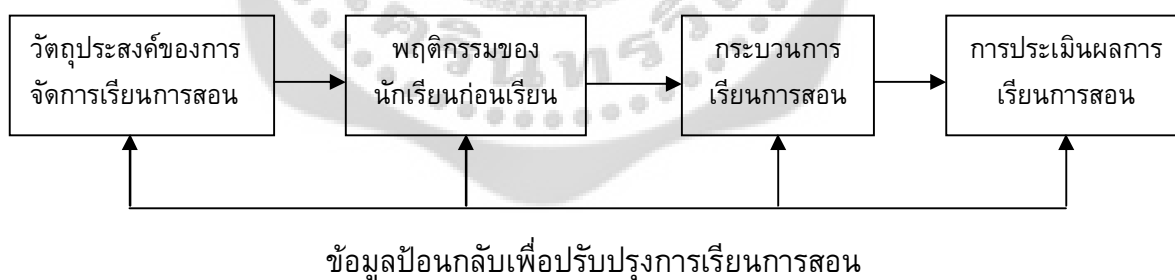
ไทเลอร์ (ไสว พักขา. 2544: 45; อ้างอิงจาก Tylor. 1975: 1) ได้กล่าวถึง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนควรประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
2. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. การประเมินผลเรียนรู้

เกลเซอร์ (ไสว พักขา. 2544: 46; อ้างอิงจาก Glaser. 1962: 11) ได้กล่าวถึงระบบการสอนแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
2. พฤติกรรมของนักเรียนก่อนเรียน
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. การประเมินผลการเรียนการสอน

องค์ประกอบทั้ง 4 นั้นมีความสัมพันธ์กันดังภาพประกอบ 5



ภาพประกอบ 5 องค์ประกอบการเรียนการสอนตามแนวคิดของเกลเซอร์

ที่มา: ไสว พักขา.(2544). *หลักการสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. หน้า 46.

ราวน์ทรี (ไสว พักขา. 2544: 49; อ้างอิงจาก Rowntree. 1974: 14) ได้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอนไว้ 4 ส่วนคือ

1. จุดมุ่งหมาย ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมาย และการออกแบบทดสอบ
2. ออกแบบการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดลำดับการเรียนรู้และการเลือกสื่อการสอน
3. ประเมินผล ได้แก่ การทดลองใช้และวิเคราะห์ผล
4. ปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การทบทวนและการปรับปรุง

3 ขั้นตอนดังนี้
 สุจินต์ วิศวธีรานนท์ (2527: 100-102) ได้เสนอว่า องค์ประกอบการสอนประกอบด้วย

1. ชั้นเตรียมการ

- 1.1 การสำรวจปัญหาและทรัพยากร
- 1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน
- 1.3 การวิเคราะห์นักเรียน
- 1.4 การวิเคราะห์และการจัดลำดับเนื้อหา
- 1.5 การกำหนดวิธีสอนและกิจกรรม
- 1.6 การกำหนดสื่อการสอน
- 1.7 การกำหนดแนวทางการประเมินผล
- 1.8 การเขียนแผนการสอน

2. ชั้นดำเนินการ ในขั้นนี้เป็นชั้นดำเนินการสอนและให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่ได้เตรียมการไว้ โดยชั้นดำเนินการสอนสามารถจำแนกได้ดังนี้

- 2.1 การนำเข้าสู่บทเรียน
- 2.2 การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.3 การสรุป

3. ชั้นประเมินผล

- 3.1 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของผู้สอน
- 3.2 การวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

ญาดาพนิต พิณกุล (2535: 48 – 49) กล่าวว่า องค์ประกอบการเรียนการสอนประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการได้แก่

1. วัตถุประสงค์การเรียนการสอน
2. ประสบการณ์พื้นฐานของผู้เรียน
3. กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง
4. การวัดผลและประเมินผล

จากมโนทัศน์ข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการสอน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล ซึ่งสรุปได้จากการสังเคราะห์แนวคิดต่างๆ ได้ตามตาราง 1

ตาราง 1 แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน

นักวิชาการ	วัตถุประสงค์	องค์ประกอบการสอน			
		กระบวนการเรียน	การประเมินผล	ประสบการณ์ของนักเรียน	การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
ลำพอง บุญช่วย (2530)	✓	✓	✓		
ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2526)	✓	✓	✓		
สุจินต์ วิศวรธรรานนท์ (2527)	✓	✓	✓	✓	
ญาดาพนิต พิณกุล (2535)	✓	✓	✓	✓	
อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553)	✓	✓	✓		
Tylor (1975)	✓	✓	✓		✓
Glaser (1962)	✓	✓	✓	✓	
Rowntree (1974)	✓	✓	✓		

2.2.1 วัตถุประสงค์การสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 7) กล่าวว่า วัตถุประสงค์การสอน หมายถึง สิ่งที่ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเพื่ออะไร ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดบ้าง มากน้อยเพียงใด เป็นการสอนที่มีเป้าหมาย ขณะเดียวกันการตั้งจุดประสงค์การสอนจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนในการเตรียมเนื้อหาการสอน การเลือกใช้วิธีสอน เลือกใช้สื่อการสอน และการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน

ญาดาพนิต พิณกุล (2535: 48 – 49) วัตถุประสงค์การเรียนการสอน หมายถึง การบ่งชี้ว่า ผู้สอนต้องการสอนอะไร และผู้เรียนได้ทำอะไรจากการสอน

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538: 17) กล่าวว่า วัตถุประสงค์การสอน หมายถึง ข้อความที่ระบุคุณลักษณะการเรียนรู้และความสามารถที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากนักเรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน

สังัด อุทรานนท์ (2527: 50) กล่าวว่า วัตถุประสงค์การสอน หมายถึง เครื่องกำหนดทิศทางในการสอนของครูว่าจะสอนให้นักเรียนบรรลุผลในสิ่งใดบ้าง

ปรีชา คัมภีร์ปภรณ์ (2532: 14) กล่าวว่า วัตถุประสงค์การสอน หมายถึง แนวทางขอบข่ายและจุดมุ่งหมายของการสอน หรือพฤติกรรมที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไป

จากมโนทัศน์ข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์การสอน หมายถึง ความมุ่งหมายทางการศึกษาและเนื้อหาการสอนที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ทราบว่าการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่ออะไร

ต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ มีเจตคติ พฤติกรรมและประสบการณ์อย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเอง

2.2.2 กระบวนการเรียนการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 7) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การใช้วิธีการใดในการเสนอหรือสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาวิชา กับผู้เรียน กับสภาพห้องเรียน และสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน ที่กำหนดไว้ รวมถึงการเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ญาณดาพนิต พิณกุล (2535: 48 – 49) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการดำเนินการให้เกิดการเรียนการสอนขึ้น ได้แก่ วิธีการสอนแบบต่างๆ การนำความรู้ทางจิตวิทยามาใช้ในการเรียนการสอน เช่น ครูพูดจาสุภาพ ครูหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี มีการจูงใจ มีการเสริมกำลังใจและการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดห้องเรียน ตลอดจนการใช้สื่อประกอบการสอน เป็นต้น

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538: 17) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมกัน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดหมายที่ต้องการ

ไสว พักขาว (2544: 19) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่มีการวางแผนเพื่อจัดสภาพการณ์ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในการส่งเสริมให้ผู้เรียนในด้านต่างๆ ตามเป้าหมายที่วางไว้

พวงเพ็ญ อินทรประวัติ (2532: 23) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การนำเอารูปแบบการสอนแต่ละแบบที่มีวิธีการดำเนินการแตกต่างกันออกไปมาใช้ในการปฏิบัติการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากมโนทัศน์ข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนการใช้สื่อประกอบการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน ควรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และลักษณะของผู้เรียน

2.2.3 การประเมินผล

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 7) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้ผู้สอนทราบว่า การสอนที่ผ่านมานั้นบรรลุผลหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีตอนใดหรือจุดประสงค์ใดบ้างที่ยังไม่บรรลุ ทำให้ผู้สอนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ตรงจุดการวัดผลประเมินผลนี้มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอนผู้สอนจึงต้องทำการวัดผลประเมินผลทุกครั้งการสอน

ญาดาพนิต พิณกุล (2535: 48 – 49) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การวัดและประเมินสิ่งที่ได้กระทำไปแล้วหลังจากได้มีการจัดการเรียนการสอน ทำให้ทราบถึงผลว่าบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

ไสว พักขาว (2544: 268) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวัดผลแล้วนำมาวิเคราะห์ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างไร

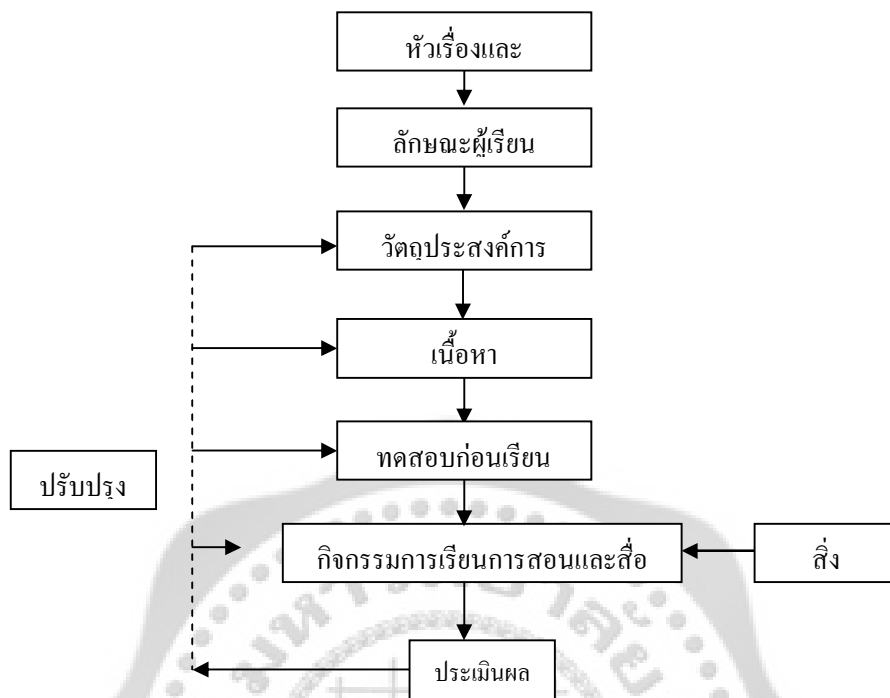
สุจินต์ วิศวรธีรานนท์ (2527: 100-102) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบว่าการเรียนการสอนที่ได้เตรียมการและดำเนินการนั้นสามารถน่านักเรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้หรือไม่ และจากการประเมินผลสามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

จากมโนทัศน์ข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอนที่จัดขึ้น ว่าช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์หรือไม่ และควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 รูปแบบของระบบการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจและเห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการเรียนการสอน สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นนักการศึกษาหลายท่านจึงให้ความสนใจและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน ได้แก่

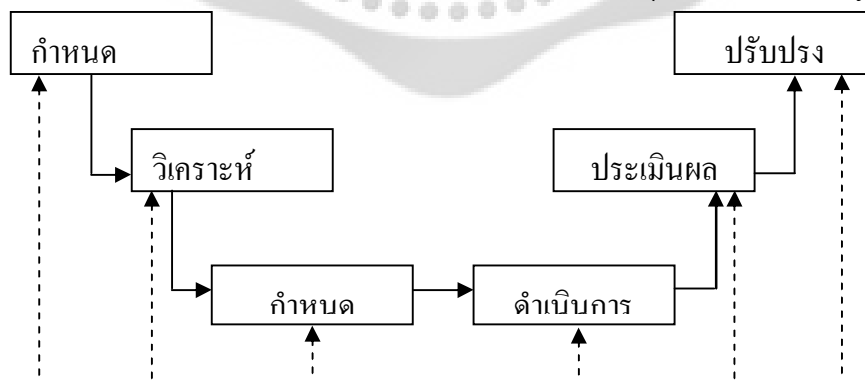
1. ระบบการเรียนการสอนของเคมพ์ (Kemp)



ภาพประกอบ 6 ระบบการเรียนการสอนของเคมพ์

ที่มา: สัจด์ อุทรานันท์. (2532). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. หน้า 16.

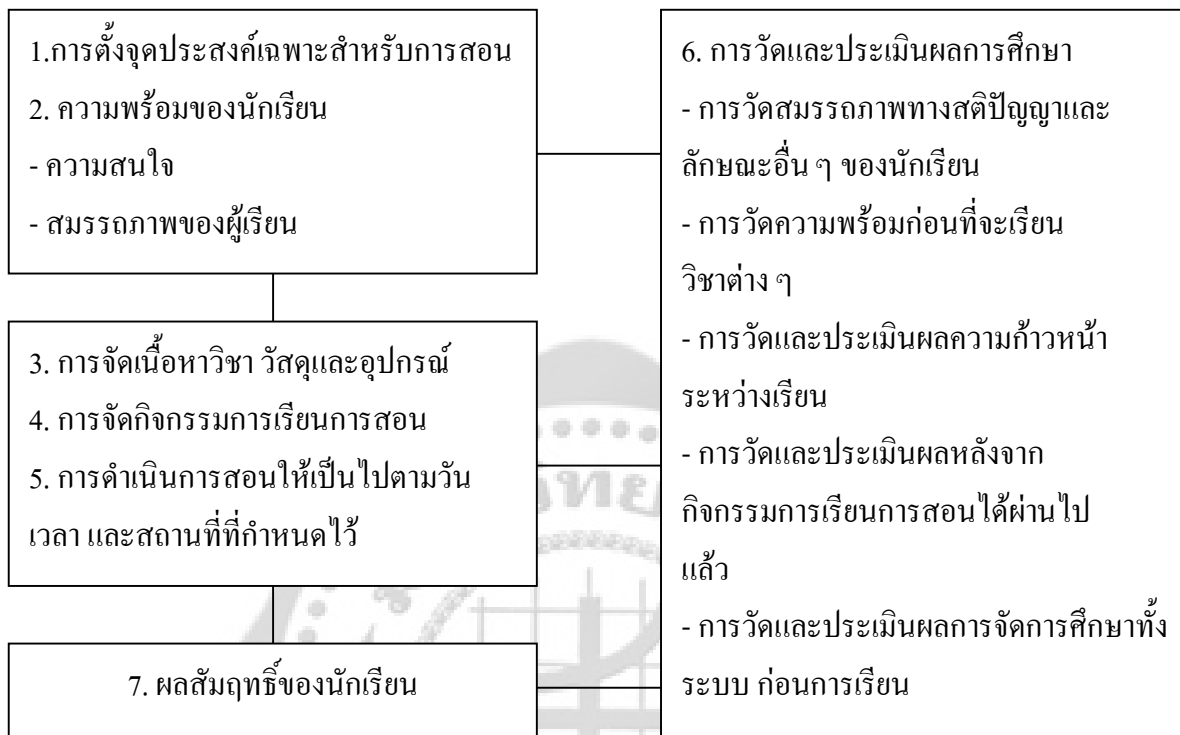
2. ระบบการเรียนการสอนของเนิร์คและเจนตรี (Knirk and Gentry)



ภาพประกอบ 7 ระบบการเรียนการสอนของเนิร์คและเจนตรี

ที่มา: สัจด์ อุทรานันท์. (2532). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. หน้า 17.

3. ระบบการเรียนการสอนของคลอสไมร์และริปเปิล (Klausmeir and Ripple)



ภาพประกอบ 8 ระบบการเรียนการสอนของคลอสไมร์และริปเปิล

ที่มา: สัจจ อูทรานันท์. (2532). *เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ*. หน้า 21.

จากการศึกษาระบบการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ว่า ระบบการสอนเป็นการนำวิธีระบบมาพัฒนาการสอนทำให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นระบบ นับตั้งแต่ข้อมูลสู่การสอน กระบวนการสอน ผลการสอนและการวิเคราะห์ผลย้อนกลับมาพิจารณาข้อบกพร่อง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3. การจัดการความรู้

ในอดีต การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นรูปแบบของการพัฒนาองค์การที่มุ่งในเรื่องของการใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่ายแต่ในปัจจุบันการจัดการความรู้ ไม่ใช่เป็นเรื่องของเทคโนโลยีแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป (พสุ เดชะรินทร์. 2546: 190) แต่เป็นศาสตร์ใหม่ที่ ได้มีพัฒนาและใช้กันอย่างแพร่หลายในองค์การชั้นนำของโลก และมีการนำเอาศาสตร์ของการจัดการความรู้ไปใช้ในการพัฒนางานในองค์การของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นความทำ

ทายในการใช้ข้อมูลและการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกเพื่อการพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายรวมไปถึงเพื่อใช้ข้อมูลในการตอบคำถามที่มีความซับซ้อน และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกได้เป็นอย่างดี (Figallo; & Rhine. 2002: 29 - 32) โดยในที่สุดจะกลายเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการนำองค์การไปสู่ความทันสมัย (Sanchez. 2001: 1) ซึ่งปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชนของไทย ต่างเริ่มให้ความสนใจในศาสตร์ของการจัดการความรู้และนำไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์การมากขึ้นเป็นลำดับในสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) ซึ่งเป็นสังคมโลกปัจจุบัน (พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547: 11) “ความรู้” ถือเป็นทรัพยากรหลักที่มีค่ายิ่ง ซึ่งแตกต่างจากปัจจัยการผลิตอื่นๆ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและสร้างขึ้นใหม่ได้ตลอดเวลาและได้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ คนที่มีความรู้ (Knowledge workers) จะกลายเป็นคนกลุ่มใหม่ที่ทรงพลังในองค์การและตลาดแรงงานมีค่านิยมและวัฒนธรรมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มองคุณค่าของการทำงานอยู่ที่การได้ทำงานที่มีอิสระและสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะโยกย้ายจากองค์การได้หากไม่ได้รับงานที่ทำหายและไม่มีโอกาสได้เรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547: 15-19; อ้างอิงจาก Porter. 1990; McCalman & Paton. 1992; Rhinesmith. 1994; สมบัติ กุสุมาวสี. 2540) การจัดการความรู้ จึงเป็นเครื่องมือ และกระบวนการที่สำคัญในการนำเอาความรู้ที่เกิดขึ้นในองค์การมาจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (วิจารณ์ พานิช. 2547: 23) การจัดการความรู้ที่ดีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา จะทำให้เกิดความได้เปรียบในระบบสังคมและเศรษฐกิจใหม่ของโลก (Becerra - Fernandez; & Stevenson. 2001: 507; อ้างอิงจาก Drucker. 1998) โดยเฉพาะในมุมมองด้านการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ การจัดการความรู้จะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์การทุกระดับ โดยเฉพาะสถานศึกษาในการเตรียมตัวและพัฒนาไปสู่ยุคข่าวสารเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียน (Petridies; & Gulney. 2004 : Online) เพราะในสังคมแห่งความรู้ องค์การจะประสบความสำเร็จได้ต้องสามารถสร้างสรรค์และเห็นคุณค่าของความรู้ (Rowley. 1999: 416) ความรู้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอสาระที่สำคัญของการจัดการความรู้ ดังนี้

3.1 ความหมายการจัดการความรู้

ได้มีผู้รู้ นักวิชาการ นักวิจัย ให้ความหมายของการจัดการความรู้ไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

กานต์สุตา มาชะศิริรานนท์ (2546: 13; & 157-159) ให้ความหมายว่า การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยหลาย ๆ ขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินการจัดการความรู้ขององค์การสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และเป้าหมายขององค์การ

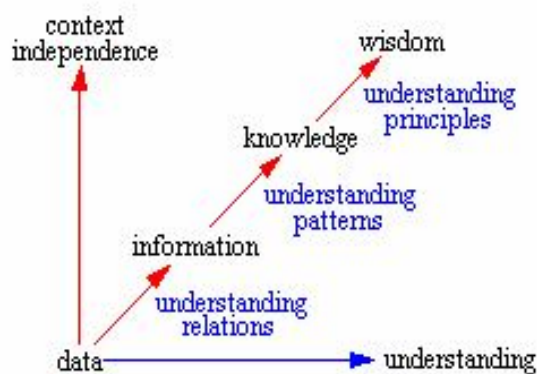
สุกิจ เตงมีแสง และยงยุทธ อิมอุไร (2546: 71-72) ให้ความหมายว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่มีการนำเอาความรู้มาใช้เพื่อการพัฒนาองค์การ

วิจารณ์ พานิช (2547: 9) ให้ความหมายว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์การหรือหน่วยงานย่อยขององค์การ โดยความรู้ที่ใช้มีทั้งที่

เฟ้นมาจากภายนอกกลุ่มหรือองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างขึ้นใช้ภายในองค์กรผ่านการทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายที่ผลสัมฤทธิ์ของงานสูงขึ้นกว่าเดิมจากการทำงานร่วมกันของสมาชิกในองค์กรซึ่งเป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ไม่ใช่กิจกรรมของนักวิชาการหรือนักทฤษฎี แต่นักวิชาการหรือนักทฤษฎีอาจเป็นประโยชน์ในฐานะแหล่งของความรู้ (Resource Person) หรือผู้อำนวยการความสะดวกรในการจัดการความรู้

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547: 16-31) ให้ความหมายของการจัดการความรู้ว่า มาจากคำว่า Knowledge และ Management หมายถึง การจัดการสารสนเทศ (Information) และการบริหารคน (People) ในทุกองค์กร มีการใช้สารสนเทศที่จัดเก็บไว้ในรูปดิจิทัลและจัดเก็บความรู้ใหม่ที่บุคคลในองค์กรมี เพื่อเผยแพร่และแบ่งปันการใช้สารสนเทศในองค์กร จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ตและโซลูชัน กรุปแวร์ เป็นเครื่องมือโดยการจัดเก็บความรู้ที่นั้นไม่เพียงเฉพาะความรู้ในองค์กร แต่เป็นความรู้นอกองค์กรที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานขององค์กรด้วย โดยความรู้มีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลดิบ สารสนเทศ ความรู้ และปัญญา (Albrecht. 2003 : 191) ดังภาพประกอบ 9

- ข้อมูลดิบ (Data) คือ ตัวเลขหรือตัวอักษรที่ยังไม่ได้จัดให้เป็นระบบ
- สารสนเทศ (Information) คือ ข้อความที่ถูกนำมาเรียบเรียงไว้ หรือข้อมูลที่ผ่านมาผ่านการประเมินผล
- ความรู้ (Knowledge) คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติหรือการใช้งาน (Information in Action) เป็นแนวทางในการกำหนดความคิด พฤติกรรมและการสื่อสารระหว่างบุคคล
- ปัญญา (Wisdom) คือ ความเข้าใจ โดยใช้ความรู้ตามวัตถุประสงค์



ภาพประกอบ 9 ความสัมพันธ์ของสารสนเทศกับความรู้

ที่มา : The KM Concept. (2004).www.kit.nt/specials/html/km_the_km_concept.asp

ธวัช หมัตเต๊ะ (2547: 10-27) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กิจกรรมการจัดการที่มุ่งส่งเสริมกระบวนการทางความรู้ การรวบรวม และการถ่ายทอดความรู้ของ พนักงาน การถ่ายทอดความรู้ที่มีประโยชน์จากลูกค้า ผู้ส่งมอบและคู่ค้า การแสวงหา การถ่ายทอด วิธีการปฏิบัติที่ดีเลิศระหว่างกัน (Best Practice) การแพร่ความรู้จากคนสู่กลุ่ม ตลอดไปจนถึงการ แพร่สะพัดทั่วทั้งองค์กร ซึ่งทุกฝ่าย ทุกแผนกหรือแม้แต่ทุกคน ควรมีส่วนเกี่ยวข้องที่จะต้อง รับผิดชอบในการจัดการความรู้ เพราะความรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเองง่ายๆตามธรรมชาติ แต่คนในองค์กรการ ทุกคนมีส่วนสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นมา หากทุกฝ่าย ทุกแผนกมีกระบวนการทางความรู้ (knowledge Processing) ที่ดีแล้ว พลังสร้างสรรค์จะนำไปสู่ความเป็นเลิศในระยะยาว

พูนลาภ อุทัยเลิศอรุณ (2547: 7) เสนอว่า กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การสร้างความรู้ การแบ่งปันความรู้ การยึดกุมความรู้ การใช้ และการเรียนรู้ โดยการจัดการความรู้ จะมีลักษณะเป็นพลวัตรที่ขับเคลื่อนจากความต้องการของคนในองค์กร

พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547: 32) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจน ประสิทธิภาพของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรมและจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่ บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้หรือนำความรู้ที่มีอยู่ไป ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปันและถ่ายโอนความรู้และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะ แพร่กระจายและไหลเวียนทั่วทั้งองค์กรอย่างสมดุลเพื่อเพิ่มความสามารถในการพัฒนาผลผลิต และบริการขององค์กร แต่เนื่องจากการจัดการความรู้เป็นมิติที่ซับซ้อนและมีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงต้องได้มาจากการปฏิบัติ (พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547: คำนิยาม) โดย มีฐานความเชื่อว่า การจัดการความรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพภายในองค์กร จะต้อง มีองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การเรียนรู้แห่งองค์กร และเทคโนโลยีสำหรับการจัดการความรู้

ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล และคณะ (2547: 6) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้เป็น การสร้างและแบ่งปันความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในสังคมแห่งความรู้ที่จะต้องมีการสร้างและพัฒนา องค์กรความรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งความรู้ภายในและภายนอกองค์กร

มานิดา นันทไมตรี (2547: 6) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการ ในการผลิต ออกแบบ เก็บรักษาและเผยแพร่ความรู้ในองค์กร ซึ่งความรู้เหล่านี้ เกิดขึ้นมาจาก ทรัพยากรสินทางปัญญาและภูมิความรู้ของบุคลากรในองค์กรนั้น ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอยู่ ตลอดเวลา

บุญส่ง หาญพานิช (2547: 50-55) ให้ความหมายไว้ว่าการจัดการความรู้ เป็น กระบวนการที่บุคคลและสถาบันให้คุณค่าแก่ทรัพยากรความรู้ และจัดการกับทรัพยากรความรู้ให้ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคคล สถาบัน และสังคม ด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมให้บุคคลในสถาบันพร้อมที่ จะรวบรวมความรู้ สร้างความรู้การปรับปรุงความรู้ให้ถูกต้อง ทันสมัย และสะดวกในการใช้ การเก็บ รักษาความรู้แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การนำความรู้ไปใช้ และการให้บริการความรู้ เพื่อยกระดับ

ความรู้ให้สูงขึ้น นำไปสู่การพัฒนาของบุคคล หน่วยงาน และสถาบัน เพื่อให้บรรลุพันธกิจของสถาบัน

สหราชบุตร (Sahasrabudhe. 2002: 269-270) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การให้ และการแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนความรู้ในเวลาและสถานที่ที่ต้องการทั้งจากภายในและภายนอกองค์กรใน 2 มิติ คือมิติในด้านความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) และมิติในด้านความรู้เปิดเผย (explicit knowledge) โดยอาศัยการสนับสนุนให้มีการจัดการความรู้ในองค์กรจากผู้บริหาร ในฐานะที่เป็นผู้นำองค์กร รวมทั้ง ต้องมีวัฒนธรรมองค์กรที่สอดคล้อง และกลยุทธ์ขององค์กรที่กำหนดให้มีการจัดการความรู้เป็นส่วนหนึ่งด้วย

ซอลลีซ และโจนส์ (Sallis; & Jones. 2002: 22-29) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการของการใช้ความรู้ที่เหมาะสมและเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ การเก็บรวบรวมความรู้ การสร้างความรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้

สไวบีวิก และกุชซ่า (Sveiby. 2003: Online; Wiig. 2003: Online; & Kuczaj. 2001: Online) ได้เสนอกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) ที่สอดคล้องกัน ดังนี้

- 1) การจัดหาความรู้ (Knowledge Acquisition)
- 2) การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ (Knowledge Storage and Retrieval)
- 3) การใช้ความรู้ (Knowledge Usage / Utilization)
- 4) การเคลื่อนย้าย การกระจายความรู้ และการแบ่งปันความรู้

(Knowledge Transfer/ Distribution / Sharing)

- 5) การสร้างความรู้ (New Knowledge Creation) เป็นวัฏจักรที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง

ต่อเนื่อง

แมคครอย (McElroy. 2003 : 3-7) ได้นำเสนอแนวคิดของกระบวนการจัดการความรู้ที่เรียกว่า First - Generation KM ที่เน้นกระบวนการของการยึดกุมความรู้ (Capture) การแบ่งปันหรือ การแลกเปลี่ยนความรู้ (sharing) การเข้ารหัสความรู้ (codification) และการกระจายความรู้ (Distribution) ให้ทั่วทั้งองค์กร โดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนและถ่ายโอนความรู้ต่างๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ที่สามารถช่วยในการแก้ปัญหาใหม่เกิดขึ้นได้ โดยคาดหวังให้เกิดผลกระทบในทางบวก เพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของบุคลากรได้เร็วขึ้น และมุ่งให้คนในองค์กรมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความรู้ ตามกระบวนการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็พลังสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศในระยะยาว

สคริม (นภดล สุขสำราญ. 2546: 53 – 54; อ้างอิงจาก David, J. Skyrme. 1997) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การจัดการอย่างเป็นระบบในการสร้างความชัดเจนให้กับความรู้และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่การสร้าง การรวบรวม การผสมผสาน การนำมาใช้และการทำประโยชน์ ซึ่งเท่ากับเป็นการแปรสภาพความรู้ส่วนบุคคลไปสู่ความรู้ขององค์กรมากกว่าเป็นเพียงแต่การแบ่งปันหรือการนำไปประยุกต์ใช้เท่านั้น

จากมโนทัศน์ในเรื่องของการจัดการความรู้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการที่ประกอบด้วยหลาย ๆ ขั้นตอนที่มีการนำเอาความรู้ฝังลึกในคนและความรู้เปิดเผยมาใช้เพื่อการพัฒนาองค์การที่ดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์การ โดยมีเป้าหมายที่ผลสัมฤทธิ์ของงานที่สูงขึ้นกว่าเดิม ส่งผลถึงผลผลิตและบริการที่เพิ่มขึ้นและดีขึ้น ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการต่าง ๆ 6 ขั้นตอน คือ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

3.1.1 การกำหนดความรู้

กานต์สุดา มาชะศิริรานนท์ (2546: 13; & 157-159) ให้ความหมายว่า เป็นการกำหนด/ระบุว่าสิ่งใดที่ต้องการให้บุคลากรในองค์การได้เรียนรู้ โดยคำนึงถึงความจำเป็น ชนิด และประเภทของงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์นโยบาย พันธกิจ ค่านิยมและเป้าหมายต่างๆขององค์การ โดยมีรูปแบบ ดังนี้

- 1) การกำหนดนโยบายในสิ่งที่องค์การต้องการเรียนรู้
- 2) การประกาศนโยบายในการกำหนดสิ่งที่องค์การต้องการเรียนรู้
- 3) การหาความต้องการในสิ่งที่จะเรียนรู้ของบุคลากรในองค์การ
- 4) ทีมผู้ชำนาญการและนักวิเคราะห์ความรู้พิจารณาดำเนินการ
- 5) การประกาศและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับองค์ความรู้ที่บุคลากรในองค์การ

จำเป็นต้องเรียนรู้

สุกิจ แดงมีแสง และยงยุทธ อุ่มอุไร (2546: 71-72) ให้ความหมายว่า เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การมากำหนดเป็นความรู้ที่ต้องการใช้

วิจารณ์ พานิช (2547: 9) ให้ความหมายว่า เป็นการนำความมุ่งมั่นวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การมากำหนดความรู้ที่ต้องการใช้เพื่อให้การจัดการความรู้มีจุดเน้น ไม่สะเปะสะปะ

คูมมิ่ง และ วอร์เลย์ (Cumming; & Worley. 2001: 526-528) เสนอว่า เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกชนิดของความรู้ที่จะถูกออกแบบให้มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับองค์การ ซึ่งจะเริ่มขึ้นพร้อมกับการตัดสินใจวางกลยุทธ์การแข่งขันที่มุ่งเน้นการจัดการความรู้เพื่อชี้เฉพาะว่า ส่วนไหนที่ความรู้จะสามารถเข้าไปสร้างผลลัพธ์ที่ต้องการได้มากที่สุด องค์การจึงต้องออกแบบกลไกที่ต้องการเกี่ยวกับความรู้ทั้งจากภายในและภายนอกองค์การ

มาราลี (Marali. 2001: 44-45) เสนอว่า เป็นการกำหนดความรู้ที่องค์การต้องการใช้เพื่อการพัฒนา โดยเป็นความรู้ที่ได้จากภายนอกองค์การทั้งปัญหาและโอกาสที่จะสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาองค์การได้

วิลลาวัลย์ มาคัม(2549: 111-112) ให้ความหมายว่า เป็นการระบุว่าความรู้ใดที่ครูต้องเรียนรู้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความจำเป็นและประเภทของงานที่ต้องปฏิบัติ

จากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า การกำหนดความรู้ หมายถึง การร่วมกันระบุว่าความรู้ใดที่ต้องการเรียนรู้ โดยกำหนดได้จากวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

3.1.2 การแสวงหาความรู้

กานต์สุตา มาชะศิริรานนท์ (2546: 13; & 157-159) ให้ความหมายการแสวงหาความรู้ว่า เป็นการรวบรวมความรู้จากทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อนำมาพัฒนาบุคลากรให้มีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าขององค์กรด้วย โดยมีรูปแบบ ดังนี้

- 1) การกำหนดนโยบายในการแสวงหาความรู้
- 2) การประกาศนโยบายในการกำหนดสิ่งที่องค์กรต้องการเรียนรู้
- 3) การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายและลักษณะ

งาน

- 4) เตรียมทีมผู้ชำนาญการและบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะทาง
- 5) เตรียมเทคโนโลยีสารสนเทศ / สื่อ โสตทัศนต่าง ๆ
- 6) ประเมินความพร้อม

7) การเปิดโอกาสให้มีการแสวงหาความรู้จากช่องทางต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร เพื่อเป็นการสร้างความรู้

สุกิจ แดงมีแสง และยงยุทธ อิมอุไร (2546: 71-72) ให้ความหมายว่า เป็นการเสาะหา และยึดกุมความรู้ที่กระจัดกระจาย หรือแฝงอยู่ตามที่ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์และดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดทักษะและ ความชำนาญ ซึ่งมีกระบวนการในการเสาะหาและยึดกุมความรู้ได้แก่

- 1) การสืบค้นและเก็บรวบรวม จากเอกสารทั่วไป และจากเอกสาร

อิเล็กทรอนิกส์ที่เก็บไว้ในสื่อรูปแบบต่าง ๆ โดยมีช่องทางสำคัญในการเข้าถึงความรู้ประเภทนี้จาก Intranet และ Internet

2) การแบ่งปันแลกเปลี่ยน และถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดจากการสนทนาโดยตรงและจากการสนทนาผ่านทางเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งแบบทางการ และไม่เป็นทางการ กิจกรรมสำคัญที่ได้มาซึ่งความรู้ประเภทนี้คือ การระดมความคิด การทำงานร่วมกันเป็นทีม การประชุม สัมมนา และการฝึกอบรม การเรียนรู้อย่างใกล้ชิดกับผู้เชี่ยวชาญ

- 3) การเช่า ซื้อและจ้าง ในรูปแบบของวัตถุ คือ เอกสาร และผลิตภัณฑ์

4) ความรู้ในรูปแบบของกระบวนการ คือ การขอรับคำปรึกษาขอเข้ารับการฝึกอบรม การ

5) จัดตั้งระบบเทคโนโลยีและการบำรุงรักษา

วิจารณ์ พานิช (2547: 9) ให้ความหมายว่า เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการเสาะหา และยึดกุมความรู้ที่อยู่กระจัดกระจาย หรือแฝงอยู่ตามที่ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดทักษะและความชำนาญในการเสาะหา และยึดกุมแหล่งความรู้ที่จะเสาะหา อาจจะมาจกภายนอก หรือผู้ที่ทำงานอยู่ด้วยกันในองค์กรก็ได้

มาร์ควอร์ด (Marquarde. 1996: 27-30; พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547: 43-48 อ้างอิงจาก Marquarde.1996) เสนอว่า เป็นขั้นตอนการนำความรู้ที่มีประโยชน์และมีผลกระทบต่อ การดำเนินการขององค์กร จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร เพื่อจะได้นำความรู้ นั้นมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรต่อไป ดังนี้

1) การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายในองค์กร

(Internal Collection of Knowledge) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลส่วนใหญ่ในองค์กร และเป็นปัจจัยสำคัญประการสำหรับการเพิ่มคุณค่าให้แก่องค์กร การได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ ทั้ง ภายในและภายนอกองค์กร สามารถทำได้ดังนี้

1.1) การให้ความรู้กับพนักงาน เช่น การสอนงาน การฝึกอบรม การสัมมนา การประชุม การแสดงผลงาน ระบบพี่เลี้ยง เป็นต้น

1.2) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการลงมือปฏิบัติ

1.3) การดำเนินการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ

2) การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายนอกองค์กร(External

Collection of Knowledge) องค์กรต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อการปรับปรุงงานและสร้างให้เกิดความคิดใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพราะองค์กรต้องอาศัยความคิดและการสร้างสรรค์ด้วยข้อมูล สารสนเทศจากสภาพแวดล้อมภายนอก ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

2.1) การใช้มาตรฐานเปรียบเทียบ (Benchmarking) กับองค์กรอื่น

2.2) การจ้างที่ปรึกษา

2.3) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อที่หลากหลาย อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ e-mail บทความ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น

2.4) การตรวจสอบแนวโน้มทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี

2.5) การรวบรวมข้อมูลจากลูกค้า คู่แข่งขันและจากแหล่งอื่น ๆ

2.6) การจ้างพนักงานใหม่

2.7) การร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อสร้างพันธมิตรและการร่วมลงทุน

วิลาลีย์ มาคัม(2549: 111-112) ให้ความหมายว่า เป็นการสืบเสาะค้นหา และ รวบรวมความรู้ตามที่ต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างอิสระ โดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน จากผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมวิชาชีพเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนาางอย่าง สม่ำเสมอจนเกิดทักษะและความชำนาญ การแสวงหาความรู้จะทำให้เกิดวัฒนธรรมการใฝ่รู้

ประกอบด้วย การแสวงหาความรู้จากภายในสถานศึกษาและการแสวงหาความรู้จากภายนอกสถานศึกษา

จากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า การแสวงหาความรู้ หมายถึง การสืบเสาะค้นหา และรวบรวมความรู้ตามที่ต่างๆ ด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างอิสระ โดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้นำในองค์กรและเพื่อนร่วมวิชาชีพเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอจนเกิดทักษะและความชำนาญ

3.1.3 การสร้างความรู้

กานต์สุตา มาชะศิริรานนท์ (2546: 13; & 157-159) ให้ความหมายว่า เป็นการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่อันเกิดจากแรงผลักดันการหยั่งรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ซึ่งทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ได้เองโดยมีรูปแบบดังนี้

- 1) การกำหนดนโยบายในการสร้างความรู้และนวัตกรรมต่างๆไว้ในวิสัยทัศน์องค์กร
- 2) การประกาศนโยบายและประชาสัมพันธ์ทั่วทั้งองค์กรเพื่อให้บุคลากรเกิดการสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ
- 3) จัดกิจกรรมเพื่อให้บุคลากรเกิดความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ
- 4) รวบรวมความรู้จากแหล่งต่างๆทั่วทั้งองค์กร
- 5) วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่
- 6) ทดลองใช้ความรู้ที่องค์กรสร้างขึ้นมาใหม่
- 7) ประกาศเป็นองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ขององค์กร

สุกิจ แดงมีแสง และยงยุทธ อิมมูไร (2546: 71-72) ให้ความหมายว่า เป็นการสร้างองค์ความรู้ขึ้นใหม่ โดยผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดขึ้นทั้งก่อนลงมือทำงาน ระหว่างการทำงาน และสรุปประมวลประสบการณ์ หลังจากการทำงาน โดยจัดทำขึ้นในรูปแบบเอกสาร เช่น บทความ คู่มือ ตำรา เอกสาร คำสอน หลักสูตร รายงานวิจัยในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ความรู้ เช่น ซอฟต์แวร์ สื่อและอุปกรณ์ และในรูปแบบของกระบวนการ เช่น การระดมสมอง (brain storming) การอภิปราย (discussion)

วิจารณ์ พานิช (2547: 9) ให้ความหมายว่า เป็นการนำความรู้ที่เกิดระหว่างการทำงานและสรุปประมวลประสบการณ์หลังจากการทำงานมาสร้างเป็นความรู้โดยอาจไม่จำเป็นต้องสร้างใหม่ทั้งหมด อาจเริ่มจาก 10 - 20% ก็ได้

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547: 16-31) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการพัฒนาและการสร้างความรู้ใหม่จากทักษะและความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กร เป็นวิธีการพัฒนาความรู้ของแต่ละบุคคล ในลักษณะของกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการระดมความคิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลในกลุ่ม (socialisation)

บุญส่ง หาญพานิช (2547: 50-55) ให้ความหมายว่า เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม และการสร้างความรู้ใหม่ที่ยังไม่เคยมี ดังนี้

1) การสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมโดยการนำความรู้ที่มีการบันทึกอยู่แล้วมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นความรู้ใหม่ในรูปแบบต่างๆ เช่น บทความ เอกสารการเรียนการสอนตำรา หลักสูตร โปรแกรม หรือจากการระดมความคิดร่วมกันระหว่างบุคลากรในองค์กรเพื่อสร้างองค์ความรู้เพื่อการตัดสินใจ

2) การสร้างความรู้ใหม่ที่ยังไม่เคยมี โดยการทำวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่และนวัตกรรมใหม่

มาร์ควอร์ด (Marquarde. 1996: 27-30; พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547: 43-48

อ้างอิงจาก Marquarde. 1996) ให้ความหมายว่า เป็นการนำความรู้ของบุคคลที่งานและองค์การมาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ (generative) เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน หรือ เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับแรงผลักดัน การหยั่งรู้ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล การสร้างความรู้ใหม่ควรอยู่ภายใต้หน่วยงานหรือคนในองค์กรซึ่งทุกๆคนในองค์กรสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ได้ รูปแบบต่างๆในการสร้างความรู้ มีดังนี้

1) บุคคลให้ความรู้ที่ตนมีอยู่กับผู้อื่น เช่น การถ่ายทอดความรู้จากการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

2) การนำความรู้ที่องค์กรมีอยู่ ผสมเข้ากับความรู้ของแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดเป็นความรู้ใหม่และมีกระบวนการแข่งขันทั่วทั้งองค์กร

3) ความรู้ที่ได้จากการรวมและสังเคราะห์ความรู้ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน รูปแบบนี้อาจจำกัดอยู่ที่ความรู้ที่มีอยู่แล้ว

4) ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการภายใน โดยสมาชิกขององค์กรค้นพบแนวทางได้เอง และมีกิจกรรมมากมายที่องค์กรสามารถดำเนินการเพื่อสร้างความรู้

5) การเรียนรู้โดยปฏิบัติ

6) การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

7) การทดลอง ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจและโอกาสสำหรับการเรียนรู้

8) การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต

มาราลี (Marali. 2001: 44-45) เสนอว่า เป็นการสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นเพื่อให้ได้กลวิธีที่จะใช้ในการแก้ปัญหาและเพื่อการพัฒนา งาน ความรู้ที่สร้างขึ้นนี้ควรเป็นความรู้ใหม่ที่องค์กรยังไม่เคยมี และอาจได้มาจากความรู้ที่ฝังลึกในคน (tacit knowledge) โดยอาจใช้วิธีการระดมความคิด หรือด้วยวิธีการที่หลากหลายที่ได้ให้ความรู้ที่ฝังลึกในคน (tacit knowledge) ออกมาให้มากที่สุด

วิลาวัลย์ มาคัม(2549: 111-112) ให้ความหมายว่า เป็นวิธีการพัฒนาและสร้างความรู้ใหม่จากทักษะและความเชี่ยวชาญ ความชำนาญของแต่ละบุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษา ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการระดมความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ระหว่างบุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำได้ทั้งก่อนลงมือทำงาน ระหว่างการทำงานและสรุปประมวล
ประสบการณ์หลังจากการทำงาน ซึ่งอาจมีการทดลองใช้ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ หรือมีการประกาศ
เป็นองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ของสถานศึกษา

จากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า การสร้างความรู้ หมายถึง การพัฒนาและ
สร้างสรรค์ความรู้ใหม่จากทักษะและความเชี่ยวชาญ ความชำนาญของแต่ละบุคคลที่ได้จากการ
แสวงหาความรู้ ทำในลักษณะของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ระหว่างบุคคลในกลุ่ม อาจทำได้ทั้งก่อนลงมือทำงาน ระหว่างการทำงานและสรุปประมวลประสบการณ์
หลังจากการทำงาน

3.1.4 การแลกเปลี่ยนความรู้

สก็จ แดงมีแสง และยงยุทธ อัมมูไร (2546: 71-72) ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรม
ที่ส่งเสริมให้พนักงานในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เช่น การระดมความคิด การ
ทำงานเป็นทีม การให้คำปรึกษา การศึกษาดูงานการเผยแพร่และถ่ายทอด เช่น การพิมพ์เผยแพร่
การบรรยาย การสาธิต การประชุม การอบรมสัมมนา การฝึกทักษะ

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2547: 16-31) ให้ความหมายว่า เป็นขั้นตอนต่อมาในการนำเอา
ความรู้ที่สร้าง หรือบันทึกไว้ออกมาเผยแพร่ให้เป็นที่รับรู้ และแพร่หลายในองค์กร โดยใช้เครื่องมือ
ในการติดต่อสื่อสารที่เรียกว่า collaborative tools ได้แก่ e-mail newsgroup ซึ่งเป็นกระบวนการ
แปลงความรู้ของแต่ละบุคคลออกมาในรูปแบบ แนวทางเป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่มีการบันทึกข้อมูล
ได้ (Externalization) และเป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่ในเอกสาร ฐานข้อมูล คู่มือ ไปใช้ในการแก้ปัญหา
ได้จริง ทำให้เกิดเป็นทักษะใหม่ เป็นความชำนาญในการแก้ปัญหาของงานนั้นๆ (Internalization)

บุญส่ง หาญพานิช (2547: 50-55) ให้ความหมายว่า เป็นการนำความรู้ที่มีอยู่มา
ถ่ายทอดระหว่างกัน โดยมีรูปแบบดังนี้

1) รูปแบบที่เจ้าของความรู้มีการสื่อสารระหว่างกันโดยตรง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การจัดประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็น และระดมความคิดร่วมกัน
การจัดเสวนา การสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ต รวมทั้ง การจัดให้มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของ
บุคลากรในองค์กรทั้งแนวดิ่งและแนวราบ

2) รูปแบบที่เจ้าของความรู้มีการสื่อสารระหว่างกันโดยอ้อม เช่น การแบ่งปัน
แลกเปลี่ยนความรู้ผ่านตัวกลาง คือ แผนภูมิความรู้และฐานความรู้ Home Page และ WebPortal ที่มี
ระบบให้ผู้ใช้ได้มีการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้ง การผ่านตัวกลางความรู้ที่เป็น
เครื่องมือสืบค้น เช่น Google GoTo LockSmart Excite และอื่นๆ

มาร์ควอร์ด (Marquarde. 1996: 27-30) เสนอว่า การแลกเปลี่ยนความรู้หรือการ
แบ่งปันความรู้ มุ่งที่คน กลุ่มคน การแลกเปลี่ยนความรู้หรือการแบ่งปันความรู้ จะต้องไม่ใช่เฉพาะ
เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว ต้องมีการใช้คนด้วย เช่น การประชุม อบรม สัมมนา การสร้างเครือข่าย
การประชุมทางไกล การแลกเปลี่ยนความรู้หรือการแบ่งปันความรู้ไม่ใช่เป็นเรื่องของธรรมชาติ ต้อง

มีการส่งเสริมและสนับสนุน และต้องใช้เวลา การแลกเปลี่ยนความรู้หรือการแบ่งปันความรู้ จะช่วยในการแก้ปัญหาได้ดีและช่วยเพิ่มพูนความสามารถและทักษะของพนักงานด้วย

ทานโนนบูล์ม และ เอลลิเจอร์ (Tannonbaum; & Alliger. 2000: 15-22) ให้ความหมายว่า เป็นการขยายความรู้เพื่อให้บุคคลได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โดยถือเป็นเรื่องสำคัญของการจัดการความรู้ เนื่องจากถ้าไม่มีโครงการแลกเปลี่ยนความรู้ ก็จะไม่มีการรู้ ความรู้ที่แลกเปลี่ยนนั้น ต้องเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์และมีขอบเขตเวลา โดยอาจใช้หลักในการแลกเปลี่ยนความรู้ ดังนี้

การแลกเปลี่ยนความรู้ = ความรู้จากผู้จริง + การกระตุ้นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยความเต็มใจและสร้างให้เกิดแรงจูงใจ + ความสามารถในการแลกเปลี่ยนความรู้ + การใช้กลั่นกรองและถ่ายทอด + ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ

คুমมิ่ง และ วอร์เลย์ (Cumming; & Worley. 2001: 526-528) เสนอว่า การแลกเปลี่ยนความรู้การปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดการแบ่งปันและถ่ายโอนความรู้และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งสามารถแบ่งวิธีการแพร่กระจายความรู้ ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1) วิธี Self-directed methods โดยให้สมาชิกในองค์กรควบคุม และริเริ่มการแพร่ความรู้ ซึ่งรวมถึงฐานข้อมูลที่ใช้สำหรับเก็บความรู้และระบบแหล่งที่ตั้งที่จะช่วยสมาชิกค้นหาได้ตามที่ต้องการ เช่น ข้อมูลลูกค้า รายงานการวิเคราะห์ เป็นต้น Locator System จะสามารถวางขอบเขตจากง่ายไปยากได้ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ pull and push ของระบบด้วย คือสมาชิกสามารถดึงข้อมูลที่ต้องการได้ หรือการส่งความรู้ที่สมาชิกต้องการไปให้

2) วิธี Knowledge services and networks เป็นการส่งมอบความรู้และจัดหาผู้ช่วยเฉพาะและจัดการช่องทางให้ความรู้ออกจากองค์กรในลักษณะของการเป็นเครือข่าย ที่มีการออกแบบให้เชื่อมโยงกับสมาชิกทั้งในและนอกองค์กร เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยอาจใช้ Chat room หรือ intranets ก็ได้

3) วิธี Facilitated Transfer จะเกี่ยวข้องกับบุคคลที่สนับสนุนการแพร่กระจายความรู้ ซึ่งได้รับการอบรมในการช่วยหาและถ่ายทอดความรู้เช่นเดียวกับการเข้าฐานข้อมูลและบริการความรู้อื่นๆ รวมทั้ง มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงและช่วยสมาชิกในการจัดการความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร ทั้งนี้ จะต้องมีการปรับปรุงกระบวนการทำงานและโครงสร้างองค์กรให้เอื้อต่อการจัดการความรู้ด้วย

มาราลี (Marali. 2001: 44-45) ให้ความหมายว่า เป็นการนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ให้บุคลากรในองค์กรได้นำไปใช้เพื่อการแก้ปัญหา หรือเพื่อพัฒนางาน การแลกเปลี่ยนความรู้จะช่วยให้องค์กรได้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมาอีก

วิลาวล์ย์ มาคัม(2549: 111-112) ให้ความหมายว่า ช่องทางในการเผยแพร่ความรู้ของแต่ละบุคคลให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยการนำเอาความรู้ที่สร้าง หรือบันทึกไว้ออกมาเผยแพร่ให้รับรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเหมาะสมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั่วทั้งสถานศึกษาทั้งโดยทางตรง

และทางอ้อม ซึ่งมีรูปแบบต่างๆในการแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น การระดมความคิด การทำงานเป็นทีม การให้คำปรึกษา การศึกษาดูงาน การพิมพ์เผยแพร่ การบรรยาย การสาธิต การประชุม การอบรม สัมมนา การฝึกทักษะ การจัดเสวนา การสนทนา การสร้างเครือข่าย การประชุมทางไกลผ่าน อินเทอร์เน็ตแผนที่ความรู้ ฐานความรู้ หน้าแรกของเครือข่าย (Home Page) และช่องของข่ายงาน (Web Portal) ของแต่ละบุคคลและสถานศึกษา เป็นต้น โดยการแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) ะหว่างกันเพื่อส่งผ่านความรู้ถึงกันทั้งที่อาศัย หรือไม่อาศัยเทคโนโลยีเป็น เครื่องมือในการแลกเปลี่ยนความรู้

จากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ หมายถึง การเผยแพร่ ความรู้ของแต่ละบุคคลให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยการนำเอาความรู้ที่สร้างไว้ออกมาเผยแพร่ให้รับรู้ได้อย่าง รวดเร็ว และเหมาะสมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั่วทั้งสถานศึกษาทั้งโดยทางตรงและ ทางอ้อม ซึ่งมีรูปแบบต่างๆในการแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น การระดมความคิด การจัดเวทีประชุม การ จัดอบรม สัมมนา การสนทนา การให้คำปรึกษา การบรรยาย การสาธิต เป็นต้น

3.1.5 การจัดเก็บความรู้

กานต์สุดา มาชะศิริรานนท์ (2546: 13; 157-159) ให้ความหมายว่า เป็นการ จัดเก็บความรู้ในองค์การอย่างเป็นระบบซึ่งอาจจัดเก็บอยู่ในรูปหมวดหมู่ต่างๆ โดยองค์การต้องทำ ใ้ง่ายต่อการสืบค้นเพื่อที่บุคลากรสามารถเข้ามาสืบค้นเพื่อนำไปประยุกต์ใช้งาน ได้อย่างทันเวลา และตรงตามความต้องการโดยมีรูปแบบ ดังนี้

- 1) การกำหนดนโยบายในการเก็บและการสืบค้นความรู้ในองค์การ
- 2) การประกาศนโยบายและประชาสัมพันธ์ทั่วทั้งองค์การเพื่อให้บุคลากรเก็บ และสืบค้นความรู้
- 3) กำหนดองค์ความรู้ที่จะนำมาจัดเก็บ
- 4) ทีมผู้ชำนาญการและนักวิเคราะห์ความรู้ประเมินความรู้เดิมที่องค์การมีอยู่
- 5) บูรณาการความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่
- 6) ทีมผู้ชำนาญการและนักวิเคราะห์ความรู้กลั่นกรอง ตรวจสอบและคัดเลือก ความรู้ที่จะนำมาจัดเก็บ
- 7) เตรียมบุคลากรและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 8) จัดเก็บความรู้โดยจัดเก็บเป็นหมวดหมู่และทำดัชนีบอกเพื่อให้ง่ายต่อการ สืบค้น

9) ปรับปรุงและพัฒนาองค์ความรู้ให้ใหม่อยู่เสมอรวมถึงสื่อ โสตทัศนต่าง ๆ มาร์ควอร์ด (Marquarde. 1996: 27-30) ให้ความหมายว่า เป็นการนำความรู้ที่ สร้างขึ้น หรือที่ได้มา นำมาจัดเก็บเพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อการนำความรู้ไปใช้ใหม่ใน ครั้งต่อไป โดยองค์การต้องกำหนดสิ่งสำคัญที่จะเก็บไว้เป็นองค์ความรู้และต้องพิจารณาถึงวิธีการ ที่จะเก็บรักษา และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการ องค์การต้องเก็บรักษาสิ่งที่ต้องการ

เรียกว่าเป็นความรู้ไว้ให้ได้ดีที่สุดไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนผลสะท้อนกลับ การวิจัย และการทดลอง การจัดเก็บเกี่ยวข้องกับด้านเทคนิค เช่น การบันทึกเป็นฐานข้อมูล (database) หรือ การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน รวมทั้งเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางมนุษย์ด้วย เช่น การสร้างและการจดจำของปัจเจกบุคคล เป็นต้น ทั้งนี้ การเก็บสะสมความรู้องค์การควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

- 1) โครงสร้างและการจัดเก็บความรู้ ควรเป็นระบบที่สามารถค้นหา และส่งมอบ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
- 2) จัดให้มีการจำแนกรายการต่างๆ เช่น ข้อเท็จจริง นโยบาย หรือขั้นตอนการทำงานที่อยู่บนพื้นฐานความจำเป็นในการเรียนรู้
- 3) อาศัยการจัดการที่สามารถส่งมอบให้กับผู้ใช้ ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง ทันเวลา และเหมาะสมกับความต้องการระบบการจัดเก็บความรู้ ที่มีคุณภาพ คือ ต้องมีการจัดหมวดหมู่ตามองค์ประกอบต่างๆ เช่น ตามความจำเป็นของการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของงาน ความชำนาญของผู้ใช้ การใช้สารสนเทศ และสถานที่ตั้งที่สารสนเทศถูกเก็บไว้ในส่วนของการค้นคืนความรู้ เป็นลักษณะของการเข้าถึงสิ่งที่ผู้ใช้ต้องการ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป องค์การควรทำให้พนักงานทราบถึงช่องทางหรือวิธีการสำหรับการค้นหาความรู้ต่างๆ ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การทำสมุดจัดเก็บรายชื่อ และทักษะของผู้เชี่ยวชาญ การทำสมุดหน้าเหลืองขององค์การ หรือในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น เครือข่ายการทำงานตามระดับชั้น การประชุม การฝึกอบรม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การถ่ายทอดความรู้ในองค์การ

คummings และ วอร์เลย์ (Cumming; & Worley. 2001: 526-528) เสนอว่า เป็นการรวบรวมความรู้ โดยอาศัยเทคโนโลยีโดยเฉพาะความรู้เปิดเผย (explicit knowledge) ที่สกัดได้จากตัวบุคคล รายงานต่างๆ และแหล่งข้อมูลอื่นๆ และการเก็บรวบรวมความรู้ที่เป็นความรู้ฝังลึกในคน (tacit knowledge) ที่ไม่สามารถนำมาจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ในระบบคอมพิวเตอร์ได้ แต่จะได้รับการสนทนา การติดต่อสื่อสารโดยตรง และบทสนทนากับผู้ที่มีความรู้

มาราลี (Marali. 2001: 44-45) ให้ความหมายว่า เป็นการนำความรู้ที่ฝังลึกในคน (tacit knowledge) ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาจัดเก็บในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สะดวกต่อการใช้ การเก็บความรู้ในขั้นตอนนี้จะทำให้ได้ความรู้ประเภทความรู้เปิดเผย (explicit knowledge) ออกมา

วิลาวัลย์ มาคัม (2549: 111-112) ให้ความหมายว่า การนำความรู้ที่สร้างขึ้นหรือที่ได้อมาและบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ ง่ายต่อการสืบค้น สะดวกและรวดเร็วต่อการนำความรู้ไปใช้ใหม่ในครั้งต่อไป รวมทั้งการพิจารณาถึงหน่วยงาน บุคลากรและวิธีการที่จะเก็บรักษาความรู้เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างทันเวลาและตรงตามความต้องการ

จากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า การจัดเก็บความรู้ หมายถึง การนำความรู้ที่สร้างขึ้นหรือที่ได้อมาและบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ ง่ายต่อการสืบค้น สะดวกและรวดเร็วต่อการนำความรู้ไปใช้ใหม่ในครั้งต่อไป เช่น การจดบันทึก การจัดพิมพ์ การจัดเก็บในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นคลังความรู้ เป็นต้น

3.1.6 การนำความรู้ไปใช้

กานต์สุตา มาชะศิริรานนท์ (2546: 13; 157-159) ให้ความหมายว่า เป็นการกระจายความรู้และการถ่ายทอดไปด้วยความรวดเร็วอย่างเหมาะสมทั้งทั้งองค์การโดยอาศัยกลไกทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เป็นไปโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ โดยมีรูปแบบ ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายที่จริงจัง และมุ่งมั่นเพื่อให้เกิดการถ่ายโอน และการนำความรู้ไปใช้ในองค์การ
- 2) การประกาศนโยบายและประชาสัมพันธ์ เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการถ่ายโอนและการนำความรู้ไปใช้
- 3) เตรียมทีมผู้ชำนาญการและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง
- 4) เตรียมเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อ โสตทัศนต่าง ๆ
- 5) เลือกวิธีการที่จะถ่ายโอนความรู้
- 6) การเปิดโอกาสให้บุคลากรเกิดการถ่ายโอนและการนำความรู้ไปใช้
- 7) ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภายหลังที่มีการถ่ายโอนความรู้ตามวาระ (1, 3, 6 เดือน)
- 8) เปิดโอกาสให้บุคลากรถ่ายโอนและการนำความรู้ไปใช้เพื่อประโยชน์ขององค์การต่อไป

บุญส่ง หาญพานิช (2547: 50-55) ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ โดยสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

- 1) การเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะ ด้วยการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ความรู้ให้ขององค์การในสื่อพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ขององค์การ เช่น จดหมายข่าว จุลสาร วารสาร ตำรา Home Page และ Web Portal ของแต่ละบุคคลและองค์การ
- 2) การจัดนิทรรศการ ทั้งภายใน ภายนอกองค์การ เพื่อเผยแพร่ความรู้ และนวัตกรรมขององค์การอย่างสม่ำเสมอ
- 3) การถ่ายทอดความรู้ โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการเรียนรู้และหลักสูตรที่หลากหลาย รวมทั้ง การจัดประชุม อบรม สัมมนา เพื่อถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ ที่สำคัญและจำเป็นให้เหมาะสมกับความต้องการและประโยชน์ของบุคลากรและองค์การทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

มาร์ควอร์ด (Marquarde. 1996: 27-30) เสนอว่า เป็นการใช้ความรู้เพื่อประโยชน์ต่อองค์การและเป็นความจำเป็นขององค์การ เนื่องจากองค์การจะเรียนรู้ได้ดีขึ้น ก็ต่อเมื่อความรู้มีการกระจายและการถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็ว และเหมาะสมทั่วทั้งองค์การ

ทานโนนบูล์ม และ เอลลิเจอร์ (Tannonbaum; & Alliger. 2000: 15-22) ให้ความหมายว่า เป็นการขยายความรู้เพื่อให้บุคลากรนำไปประยุกต์หรือใช้ความรู้เพื่อการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการบริการลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักของการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

ก็คือ หน้าที่ในการขยายและเพิ่มพูนให้คนมีการยอมรับเอาความรู้หรือรู้ว่า จะเข้าถึงข้อมูลได้อย่างไร เมื่อมีโอกาสที่พวกเขาต้องใช้ ก็จะสามารถเรียนรู้ได้ทันที โดยมีแรงกระตุ้นที่จะนำความรู้ใหม่ๆ ไปใช้ และมีความสามารถในการใช้ความรู้ที่รับเข้ามาด้วย ดังนี้

- การประยุกต์ใช้ความรู้ = การซึมซับความรู้ + โอกาสในการนำไปใช้ +
แรงจูงใจในการนำไปใช้ + ความสามารถในการใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิลาวัลย์ มากุ่ม(2549: 111-112) ให้ความหมายว่า เป็นการขยายและนำความรู้ที่เก็บมาใช้ หรือนำความรู้มาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและเพิ่มทักษะและความสามารถให้แก่ครูในการปฏิบัติงาน การวางแผน การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวัดและการประเมิน ซึ่งมีรูปแบบต่างๆในการนำความรู้ไปใช้ เช่น การให้คำปรึกษาการจัดฝึกอบรม การจัดนิทรรศการ วรรณกรรม เอกสาร การสนทนา จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ จุลสาร วารสาร ตำรา ผลการวิจัย แนวคิด นวัตกรรม หน้าแรกของเครือข่าย และช่องของข่ายงาน ของแต่ละบุคคลและสถานศึกษา เป็นต้น รวมถึง การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงความรู้ในฐานข้อมูล และการให้บริการสถานที่ เครื่องมือและผู้ชำนาญการแก่บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และกิจกรรมความรู้อื่นๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

จากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า การนำความรู้ไปใช้ หมายถึง การนำความรู้ที่เก็บมาใช้ หรือนำความรู้มาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงานและเพิ่มทักษะและความสามารถให้แก่ครูในการปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการซึ่งมีรูปแบบต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษาการจัดฝึกอบรม การจัดนิทรรศการ วรรณกรรม เอกสาร การสนทนา จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ จุลสาร วารสาร ตำรา ผลการวิจัย แนวคิด นวัตกรรม หน้าแรกของเครือข่าย และช่องของข่ายงาน ของแต่ละบุคคลและสถานศึกษา เป็นต้น

3.2 ความสำคัญของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน มีหน่วยงานและองค์กรได้นำหลักของการจัดการความรู้ไปใช้ เนื่องจากเพื่อปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ เพื่อเป็นการปรับปรุงเทคนิค กระบวนการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนำความรู้ที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์นฤมล พฤกษ์ศิลป์ และ พัชรา หาญเจริญกิจ (2543: 64)

นภดล สุขสำราญ (2546: 53) เสนอว่า ความสำคัญขององค์การในการที่จะต้องมีจัดการความรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาและความได้เปรียบในการแข่งขัน 5 ประการ ดังนี้

1. เทคนิคการบริหารคุณภาพที่มีในปัจจุบัน เช่น การบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) หรือแม้แต่การรีเอนจินีเอริงกระบวนการทางธุรกิจ (Business Process Reengineering) เป็นต้น แม้ว่าจะมีส่วนช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นแต่ปัญหาก็คือ จะทำอย่างไรให้เทคนิคเหล่านี้สามารถที่จะพัฒนาองค์การให้ดียิ่งขึ้นได้

2. แม้ว่าความรู้จะมีส่วนในการเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการแต่ก็มีความจำเป็นในการจัดการเชื่อมโยงความรู้เหล่านี้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น เครื่องมือ “smart drill” ที่สามารถปรับระดับการสูบน้ำมันเพิ่มจากบ่อน้ำมันได้เอง แต่จะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีการเชื่อมโยงข้อมูลของโรงแรมที่ช่วยให้สามารถรู้สณิยมของลูกค้าแต่ละราย เพื่อให้บริการที่ประทับใจ

3. เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดราคาแพง การทำนุบำรุงความรู้เอาไว้ควบคู่ไปกับการลดขนาดองค์กรหรือปรับโครงสร้างใหม่จะช่วยให้องค์กรลดข้อผิดพลาดหรือการทำงานซ้ำได้

4. การรู้จักแบ่งปันวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด เป็นการนำเอาความรู้จากผู้ที่ทำได้ดีที่สุดมาประยุกต์ใช้ภายใต้สถานการณ์เดียวกัน จะช่วยให้องค์กรสามารถประหยัดงบประมาณได้มาก 5. องค์กรชั้นนำต่างๆที่นำเอาวิธีการจัดการความรู้ไปประยุกต์ใช้นั้นต่างก็พบว่าพัฒนาการของเขา เช่น การใช้อินเตอร์เน็ต ช่วยสร้างความใกล้ชิดระหว่างเพื่อนร่วมโลกได้มากขึ้น

วิจารณ์ พานิช (2547: ออนไลน์) ได้เสนอความเห็นถึงเหตุผลที่องค์กรต่างๆในปัจจุบันจะต้องมีการนำการจัดการความรู้มาใช้ คือเพื่อเก็บความทรงจำขององค์กรไว้ เช่น องค์กรที่มีวิศวกรที่มีประสบการณ์สูง อายุเฉลี่ย 55 ปี ขึ้นไป เมื่อเกษียณไปแล้วจะทำให้ความทรงจำขององค์กร ประสบการณ์ ซีดความสามารถในการทำงานที่อยู่ในสมองของคนๆนั้นหายไปด้วย หรือ องค์กรที่มีคนทำงานเป็นคนหนุ่มสาว ซึ่งจะเปลี่ยนงานทันทีเมื่อมีโอกาส ดังนั้น จึงต้องมีการจัดการความรู้เพื่อเก็บความรู้ไว้ในองค์กรเพื่อเป็นการสงวนสมองขององค์กร ทำให้คนมีความสุข มีคุณค่าไม่ออกไปจากองค์กร และเพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งประสิทธิผลในที่นี้จะครอบคลุมการตอบสนอง (ความต้องการของลูกค้า เป้าหมายขององค์กรและเป้าหมายของสังคม) นวัตกรรมขีดความสามารถและประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนางานให้มีคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ ตลอดจนการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานทุกระดับเพื่อการพัฒนา “ฐานความรู้” ขององค์กร หรือ หน่วยงาน เป็นการเพิ่มพูนทุนความรู้ หรือทุนปัญญาขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีศักยภาพในการฟันฝ่าความยากลำบาก หรือความไม่แน่นอนในอนาคตได้ดีขึ้น

พรชิตา วิเชียรปัญญา(2547: 14-15) เห็นว่าเนื่องจากปัจจุบันโลกแห่งการทำงานได้เปลี่ยนแปลงไปจากงานไร่ทักษะ เปลี่ยนเป็น งานที่ต้องใช้ความรู้การทำงานที่ซ้ำซากจำเจ เปลี่ยนเป็น งานสร้างสรรค์ งานไครงานมัน เปลี่ยนเป็น ทีมงานงานตามหน้าที่ เปลี่ยนเป็น งานตามโครงการงานที่ใช้ทักษะอย่างเดี่ยวเปลี่ยนเป็น งานที่ใช้ทักษะหลากหลายอำนาจของหัวหน้า เปลี่ยนเป็น อำนาจของลูกค้าการสั่งการจากเบื้องบน เปลี่ยนเป็น การประสานงานกับเพื่อนร่วมงาน ดังนั้น องค์กรที่ต้องการความสำเร็จจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คนที่มีความรู้จะกลายเป็นกลุ่มคนที่มีพลังในองค์กรและตลาดแรงงาน ค่านิยมและวัฒนธรรมในการทำงานก็จะเปลี่ยนไปด้วย การจัดการความรู้ จึงเข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญในองค์กรมากขึ้นเรื่อยๆนอกจากนี้ เป้าหมายหลักของการจัดการความรู้ก็คือ การใช้ประโยชน์จากความรู้เพื่อนำมาเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของ

องค์การ การจัดการความรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือกำลังพัฒนา ก็ตาม โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ คือ (พรชิตา วิเชียรปัญญา. 2547: 41)

1. เพื่อปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ
3. เพื่อปรับปรุงเทคนิค กระบวนการโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และ นำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์

การจัดการความรู้ จึงมีประโยชน์ต่อองค์การ 8 ประการ ดังนี้ (นฤมล พุกขศิลป์; และ พัชรา หาญเจริญกิจ. 2543: 65; อ้างอิงจาก Bacha. 2000)

1. ป้องกันความรู้สูญหาย การจัดการความรู้ทำให้องค์กรสามารถรักษาความ เชื่อวชาญ ความชำนาญ และความรู้ที่อาจสูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร เช่น การเกษียณอายุทำงาน หรือการลาออกจากงาน เป็นต้น
2. เพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ ประเภท คุณภาพ และความสะดวกในการ เข้าถึงความรู้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ
3. ความสามารถในการปรับตัวและมีความยืดหยุ่น การทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความ เข้าใจในงานและวัตถุประสงค์ของงาน โดยไม่ต้องมีการควบคุม หรือการแทรกแซงมากนัก จะทำให้ ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานในหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาจิตสำนึกใน การทำงาน
4. ความได้เปรียบในการแข่งขัน การจัดการความรู้ช่วยให้องค์กรมีความเข้าใจ ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ ช่วยให้สามารถลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันได้
5. การพัฒนาทรัพย์สิน เป็นการพัฒนาความสามารถขององค์การในการใช้ 3611 .ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์ เป็นต้น
6. การยกระดับผลิตภัณฑ์ การนำการจัดการความรู้มาใช้ เป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตและบริการ ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์นั้นๆ อีกด้วย
7. การบริหารลูกค้า การศึกษาความสนใจและความต้องการของลูกค้าจะเป็นการ สร้างความพึงพอใจ เพิ่มยอดขายและสร้างรายได้ให้แก่องค์การ
8. การลงทุนทางทรัพยากรบุคคล การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยผ่าน การเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการด้านเอกสาร การจัดการกับความรู้ที่ไม่เป็นทางการ เป็นการเพิ่ม ความสามารถให้แก่องค์การในการจ้างและฝึกฝนบุคลากร

กานต์สุดา มาชะศิริานนท์ (2546: 41) เสนอว่า องค์การที่ให้ความสำคัญของการ จัดการความรู้ จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อองค์การ ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มผลผลิตให้แก่องค์การ
2. ก่อให้เกิดการแบ่งปันกระบวนการและการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดใ้องค์การ
3. ช่วยเพิ่มความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าและผู้รับบริการ
4. สร้างความได้เปรียบทางการตลาดและการแข่งขัน

5. สนับสนุนการประดิษฐ์คิดค้นและการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ
6. สนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกับผู้อื่น
7. สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ภายในองค์กร
8. ช่วยดึงดูดและรักษาต้นทุนมนุษย์หรือทรัพยากรบุคคลขององค์กร
9. สนับสนุนภาวะผู้นำและก่อให้เกิดการตัดสินใจที่ถูกต้อง
10. ก่อให้เกิดต้นทุนทางโครงสร้างและการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่
11. ทำให้เกิดความเป็นไปได้ของ e-government

ธนาคารโลก (พรทิพย์ กาญจนาภิเษย; และฐิติวรรณ เลิศปิยะ. 2547: 20-21) ระบุว่า การที่ธนาคารโลกได้นำศาสตร์แห่งการจัดการความรู้มาใช้ในองค์กรทำให้ได้ประโยชน์หลายประการ คือ

1. ธนาคารโลกสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว
2. คุณภาพ ซึ่งได้จากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญและนักปฏิบัติทั่วโลกทำให้ลูกค้าสามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของตนได้มากขึ้น
3. เกิดนวัตกรรมและบริการใหม่ๆ อันเกิดจากการร่วมคิดจากความสำเร็จและประโยชน์ของการจัดการความรู้ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเหตุผลที่ว่าทำไมองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ในปัจจุบัน จึงต้องหันมาให้ความสนใจกับการจัดการความรู้มากขึ้นเพราะความรู้เป็นสินทรัพย์ทางปัญญาที่สำคัญที่สุดขององค์กร มากกว่าสินทรัพย์ทางกายภาพ(กานต์สุดา มาชะศิริานนท์. 2546: 41; อ้างอิงจาก Thomas. A.Stewart. 2538: 159) โดยมีตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการจัดการความรู้ทั้งในมิติด้านปริมาณและคุณภาพ (Orr; & Persson. 2003: 57) ที่สามารถแสดงให้เห็นปรากฏออกมาได้ เช่นเดียวกับการแสดงงบดุลประจำปีขององค์กรเช่นเดียวกัน (Skyrme. 2000: 197) ซึ่งการที่องค์กรให้ความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการจัดการความรู้ในองค์กร จะทำให้ (Housel; & Bell. 2001: 64-65)

1. การตัดสินใจของผู้บริหารดีขึ้นถึงร้อยละ 89
2. มีความรับผิดชอบต่อลูกค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 84
3. ประสิทธิภาพในการทำงานและความร่วมมือของคนในองค์กรเพิ่มขึ้น

ร้อยละ 82

4. เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ในองค์กรได้ร้อยละ 73
5. ผลผลิตและบริการดีขึ้นร้อยละ 73

การจัดการความรู้เป็นรากฐานของความรู้ที่มีวินัยทั้งในด้านของการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ การบริหารธุรกิจ จิตวิทยาสังคมและพฤติกรรมองค์กร (Sallis & Gary. 2002: 113) ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความรู้ จะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร ซึ่งมีผู้รู้และปราชญ์ทางการจัดการความรู้จำนวนมาก ได้เสนอหลักการที่สำคัญในการจัดการความรู้ไว้มากมาย อาทิวิจารณ์ พานิช (2547: ออนไลน์)เสนอว่า ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความรู้

จะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 4 ประการดังต่อไปนี้ จึงจะทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จได้ คือ

1) ให้คนหลากหลายทักษะ หลากหลายวิธีคิด ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์การจัดการความรู้ที่มีพลัง ต้องทำโดยคนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน มีความเชื่อหรือวิธีคิดที่แตกต่างกันแต่มีจุดรวมพลังหรือเป้าหมายอยู่ทำงานด้วยกัน ถ้ากลุ่มที่ดำเนินการจัดการความรู้ประกอบด้วยคนที่คิดเหมือนกัน การจัดการความรู้จะไม่มีพลัง ในการจัดการความรู้ความแตกต่างหลากหลาย (Heterogeneity) มีคุณค่ามากกว่าความเหมือน (Homogeneity)

2) ร่วมกันพัฒนาวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อบรรลุประสิทธิผลที่กำหนดไว้หรือ ฝันว่าจะได้ ในการบริหารจัดการสมัยใหม่ ประสิทธิภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือการตอบสนองความต้องการ (Responsiveness) ซึ่งอาจเป็นความต้องการของลูกค้า ความต้องการขอสังคมหรือความต้องการที่กำหนดโดยผู้บริหารองค์กรนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ๆ ก็ได้ ชีตความสามารถ (Competency) ขององค์การ ประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการทำงาน

3) ทดลองและเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมการจัดการความรู้เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ซึ่งหมายความว่าต้องคิดแบบ “หลุดโลก” จึงต้องมีวิธีการดึงกลับมาสู่ความเป็นจริงในโลก หรือในสังคม โดยทดลองทำเพียงน้อยๆ ซึ่งถ้าล้มเหลวก็จะก่อผลเสียหายไม่มากนักหรือถ้าได้ผลไม่ดีก็ยกเลิกความคตินั้นเสีย แต่ถ้าหากได้ผลดีจึงค่อยขยายการทดลองการทำให้มากขึ้นจนในที่สุดขยายเป็นวิธีการงานแบบใหม่ หรือได้ best practices ใหม่ นั่นเอง

4) นำความรู้จากภายนอกมาใช้อย่างเหมาะสม โดยต้องถือว่า ความรู้จากภายนอกยังเป็นความรู้ที่ยัง “ดิบ” อยู่ ต้องเอามาทำให้ “สุก” ให้พร้อมใช้ในบริบทของเราโดยการเติมความรู้เชิงบริบทลงไป

นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2546: 84-90) ยังได้เสนอหลักการที่สำคัญทั่วไปที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดการความรู้ในองค์กรอีก 10 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบเครื่องอำนวยความสะดวกที่มีในองค์กร ได้แก่

1) เครื่องช่วยการเคลื่อนไหวไหลของความรู้ เช่น บรรยากาสความร่วมมือ และซอฟต์แวร์ กระบวนการกลุ่ม อินทราเน็ต อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2) เครื่องช่วยจัดระบบข้อมูลและเอกสารได้แก่ เครื่องทำดัชนีและช่วยค้น เครื่องทำฐานข้อมูลอัตโนมัติ

3) เครื่องช่วยค้นหาข้อมูล เช่น เทคโนโลยีมัลติมีเดีย

4) เครื่องช่วยแลกเปลี่ยนความรู้และสารสนเทศ เช่น เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ Chat Room ทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

5) เครื่องช่วยค้นหาและดึงข้อมูล ได้แก่ ระบบค้นหาสารสนเทศตามเนื้อเรื่องเพื่อช่วยกรอง ปรับปรุง ค้นหาและจัดหมวดหมู่ความรู้

ขั้นที่ 2 นำกลยุทธ์ด้านการจัดการความรู้กับกลยุทธ์ขององค์การมาเชื่อมโยงกัน เนื่องจากการจัดการความรู้ในองค์การมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมภารกิจขององค์การ ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในการจัดการความรู้จึงควรมีน้อยที่สุด โดยที่สามารถช่วยให้องค์การบรรลุภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 ออกแบบโครงสร้างพื้นฐานของการจัดการความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ว่า

- 1) เทคโนโลยีที่จำเป็นต้องมี ได้แก่ อะไรบ้าง เพื่อให้พนักงานขององค์การสามารถค้นหา สร้าง เชื่อมต่อ หรือผสมผสาน รวมทั้งใช้ความรู้ได้อย่างรวดเร็วและคุ้มค่า
- 2) การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลขนาดใหญ่เพียงใดที่จะได้เลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับขนาดของข้อมูล
- 3) รูปแบบของการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการคือแบบใด

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบองค์ความรู้และระบบที่มีอยู่ว่า ทรัพยากรความรู้ขององค์การกำลังเพิ่มหรือลดลง และจะมั่นใจได้อย่างไรว่า ทรัพยากรความรู้ขององค์การจะเพิ่มขึ้นเสมอไป องค์การกำลังใช้ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์หรือไม่ ทรัพยากรด้านความรู้ขององค์การมีความมั่นคงถาวรแค่ไหน คู่แข่งสามารถสร้างองค์ความรู้เหล่านี้โดยไม่ลอกเลียนได้หรือไม่ คู่แข่งกำลังพัฒนาส่วนไหนของความรู้ที่องค์การไม่ได้พัฒนา องค์ความรู้เหล่านี้รั่วไหลไปจากองค์การได้หรือไม่และระดับความรู้ขององค์การอยู่ในระดับใด

ขั้นที่ 5 ออกแบบทีมจัดการความรู้ที่ประกอบด้วยบุคคล ต่อไปนี้

- 1) บุคลากรในหน่วยใดหน่วยหนึ่งในองค์การที่รู้เรื่องในหน่วยงานของตนเองอย่างดีและมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 2) เจ้าหน้าที่สารสนเทศภายในองค์การ
- 3) บุคลากรในองค์การที่มีความรู้ข้ามหน่วยงาน
- 4) ที่ปรึกษาจากภายนอก แต่ควรใช้ให้น้อยที่สุดเพื่อรักษาความลับ
- 5) ผู้จัดการอาวุโสเพื่อยืนยันเอาความจริง เสริมพลังและช่วยแนะวิธีคิดเชิงยุทธศาสตร์

ขั้นที่ 6 ร่าง“พิมพ์เขียว”เป็นการออกแบบระบบการจัดการความรู้ที่ต้องมีอย่างน้อย 4ระบบย่อย คือ

- 1) คลังความรู้ ที่มีฐานข้อมูลเชื่อมโยงเข้าด้วยกันและเข้าถึงได้ง่าย
- 2) เวทีความร่วมมือ ซึ่งเป็นที่เกิดของกิจกรรมที่ทำให้มีการเคลื่อนของความรู้ไปทั่วองค์การ
- 3) เครือข่าย เพื่อส่งเสริมการสื่อสารแลกเปลี่ยน ทั้งในส่วนที่เป็นฮาร์ดแวร์เช่น การเช่าสายอินเทอร์เน็ต และส่วนที่เป็นกิจกรรม เช่น การจัดประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นต้น

ขั้นที่ 7 พัฒนาระบบการจัดการความรู้ ที่มีโครงสร้าง 7 ชั้น คือ

- 1) ชั้นบนสุด เพื่อทำหน้าที่สัมพันธ์กับสมาชิกในองค์กร เป็นส่วนที่บุคคลเข้ามาสร้าง พัฒนา ใช้ ค้นหา และแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น อินทราเน็ตในองค์กร
- 2) ชั้นเข้าถึงและตรวจสอบผู้ใช้ เพื่อป้องกันผู้บุกรุกจากผู้ใช้และป้องกันระบบจากบุคคลภายนอก
- 3) ชั้นอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้รายบุคคล ประกอบด้วย เครื่องมือสำหรับทำดัชนี และปรับปรุงสารสนเทศตามความต้องการของผู้ใช้รายบุคคล
- 4) ชั้นประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย ฐานข้อมูลทักษะพิเศษ “หน้าเหลือง” เครื่องมือสำหรับทำงานร่วมกัน เช่น เครื่องมือทำวีดีโอคอนเฟอเรนซ์
- 5) ชั้นส่งข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วยเทคโนโลยีเชื่อมต่อ Web ServerMail Server

6) เครื่องเชื่อมค้ำระหว่างคอมพิวเตอร์ระบบเก่าที่ล้าสมัยกับคอมพิวเตอร์ระบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

- 7) คลังข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ฐานข้อมูลที่ใช้ทำงาน เป็นต้น
- ชั้นที่ 8 ต้นแบบและการทดลองใช้ ซึ่งอาจสร้างหลายต้นแบบให้ทดลองใช้
- ชั้นที่ 9 บริหารจัดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและโครงสร้าง การตอบสนอง เพื่อให้ได้ทั้งใจและสมองของบุคลากรในองค์กร โดยผู้จัดการความรู้ต้องทำหน้าที่ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการจัดการความรู้ การดำเนินการ และการใช้
- 2) ให้การศึกษาและฝึกอบรมผู้ใช้
- 3) ให้การศึกษาและฝึกอบรมทีมบริหารขององค์กร
- 4) วัดผลกระทบจากการจัดการความรู้
- 5) ทำแผนที่ (Mapping) ความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- 6) จัดหมวดหมู่ความรู้

7) เชื่อมโยงกิจกรรมตามภารกิจขององค์กรเข้ากับระบบการจัดการความรู้

ชั้นที่ 10 ประเมินผลสัมฤทธิ์ วัดผลตอบแทนจากการลงทุน และพัฒนาระบบการจัดการความรู้ เพื่อวัดต้นทุนทางปัญญาขององค์กร

ดาเวนพอร์ต (Davenport. 1998: Online) ได้เสนอหลักการที่สำคัญ 10 ประการในการจัดการความรู้ คือ

- 1) การจัดการความรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ (เว้นแต่คนโง่เท่านั้นที่มองไม่เห็น)
- 2) ประสิทธิภาพของการจัดการความรู้ต้องเกิดจากการผสมผสานวิธีการทำงานของคนและเทคโนโลยี
- 3) การจัดการความรู้ต้องเป็นนโยบายของรัฐบาลด้วย
- 4) การจัดการความรู้ต้องการผู้จัดการความรู้ หรือนักความรู้
- 5) การจัดการความรู้จะได้ประโยชน์จากการค้นหา มากกว่าการยึดติดกับรูปแบบและวิธีการที่คุ้นเคย

- 6) การแบ่งปันหรือการแลกเปลี่ยนความรู้เป็นสิ่งที่ต้องทำเสมอๆ
- 7) การจัดการความรู้จะทำให้เกิดความรู้จากการทำงานเพิ่มพูนขึ้น
- 8) การเข้าหาความรู้เป็นเพียงการเริ่มต้นของการจัดการความรู้เท่านั้น
- 9) การจัดการความรู้ไม่มีวันจบสิ้น
- 10) การจัดการความรู้ต้องมีการตกลงกัน

วิทลีย์ (Wheatley. 2000: 6-8) เสนอทัศนะว่า องค์กรจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ ซึ่งจะประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์องค์กรได้

- 1) ความรู้เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์
- 2) คน ต้องการแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ความรู้
- 3) คน คือนักความรู้ ดังนั้นองค์กรต้องเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้
- 4) จริง ๆ แล้วทุกคนมีความต้องการการแบ่งปันความรู้หรือการแลกเปลี่ยนความรู้
- 5) การจัดการความรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีแต่เพียงอย่างเดียว
- 6) การจัดการความรู้ต้องใช้เวลาและกระบวนการจัดการที่เหมาะสม

พีทราส (Petrash. 2000: 16) เสนอทัศนะว่า การจัดการความรู้ มีหลักการที่สำคัญที่จะต้องตระหนัก คือ องค์กรต้องทำให้ทุกคนในองค์กรมีความเข้าใจในบริบทและวิสัยทัศน์ขององค์กร

ลีโอนาร์ด (Leonard) (กานต์สุดา มาชะศิริานนท์. 2546: 52) ได้เสนอหลักการที่สำคัญของการจัดการความรู้ว่า ในการจัดการความรู้นั้น องค์กรต้องพยายามหลีกเลี่ยงการพัฒนาหรือส่งเสริมความรู้ที่เรียกว่า core rigidities (ความนิ่งเฉยทางปัญญา) แต่จะต้องส่งเสริมและมุ่งพัฒนาความรู้ที่เรียกว่า core capabilities (สินทรัพย์ทางปัญญาที่ทำให้ได้เปรียบในการแข่งขัน) เพราะ core capabilities เป็นความสามารถเฉพาะเจาะจงซึ่งจะก่อให้เกิดการได้เปรียบเมื่อได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งองค์กรจะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ 4 ประการ ในการจัดการความรู้ คือ

- 1) ต้องพัฒนาให้พนักงานมีการแลกเปลี่ยนหรือแบ่งปันความรู้ ส่งเสริมการสร้างทักษะในการระบุปัญหาและการแก้ปัญหา
- 2) มีความสามารถในการนโยบายนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ
- 3) ประสบการณ์ทั้งในระบบและนอกระบบ
- 4) ให้ความสำคัญกับองค์กรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในกิจการเดียวกัน

เซนเก้ (Senge. 2000: 23) เสนอทัศนะว่า การจัดการความรู้ที่มีผลมากที่สุด ก็คือ การมีผู้นำองค์กรที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ในองค์กร โดยการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์องค์กร เพื่อมิให้เกิดความตึงเครียดเมื่อมีการนำการจัดการความรู้มาใช้

ฮุสเซลและเบลล์ (Husel; & Bell. 2001: 74) เสนอว่า การจัดการความรู้ได้ช่วยให้ องค์กรชั้นนำต่าง ๆ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานผลผลิตและบริการได้ ทั้งนี้ จะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 7 ประการ คือ

- 1) เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวไม่ใช่จะทำให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ
- 2) ผู้ปฏิบัติจะต้องมีความชัดเจนและเข้าใจในเป้าหมายของการจัดการความรู้
- 3) ต้องลงมือปฏิบัติจริง
- 4) ใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการยึดกุมความรู้ การเก็บและการเผยแพร่
- 5) นำความรู้ที่มีคุณค่ากลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- 6) ต้องแน่ใจว่าผลกระทบจากการปฏิบัติงานมาจากส่วนที่เป็นปัญหาจริง ๆ
- 7) ต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้เมื่อค้นพบวิธีการใหม่ๆ และจัดให้มีการแลกเปลี่ยน

ความรู้กับลูกค้าและผู้ให้บริการเสมอๆ

อาร์กิส (Argyris) (Sallis; & Gary. 2002: 11-15) เสนอทัศนะว่า การจัดการความรู้เป็นหัวใจสำคัญและเป็นความจำเป็นหลักขององค์กรที่จะต้องการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยเสนอหลักการที่สำคัญ 2 ประการ ในการจัดการความรู้ คือ

- 1) องค์กรต้องลดช่องว่างของความรู้ และสามารถที่จะจำแนกความแตกต่างระหว่างการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้
- 2) องค์กรต้องสร้างความเข้าใจให้พนักงานในกระบวนการของการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งต้องมีความชัดเจน และมีแนวคิดที่สำคัญในการจัดการความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดความสำเร็จในงาน

ดริคเกอร์ (Drucker) (Sallis; & Gary. 2002: 118) เสนอทัศนะว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดของการจัดการความรู้ ก็คือจะทำอย่างไรที่จะทำให้พนักงานสามารถจัดการความรู้ได้ซึ่งดริคเกอร์ได้เสนอหลักการสำคัญ 6 ประการ ในการจัดการความรู้ของพนักงาน โดยสรุป คือ

- 1) พนักงานต้องรู้ว่า อะไรคืองานหลัก หรือภาระงาน
- 2) มอบความรับผิดชอบและให้ความเป็นอิสระในการทำงาน
- 3) ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการทำงาน
- 4) พนักงานต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและความรู้ต่อเนื่องที่ได้รับจากนัก

ความรู้

- 5) ความรู้ที่ได้ต้องมีคุณภาพมากกว่าปริมาณ
- 6) ความรู้เป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่ามากกว่าราคา

นาโนกะ (Nonaka) (Sallis; & Gary. 2002: 121) ได้เสนอหลักการที่สำคัญในการจัดการความรู้เป็นหลัก ในมิติของเกลียวความรู้ หรือปฏิสัมพันธ์ของความรู้ 4 มิติ คือ

- 1) Socialization เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างความรู้
- 2) Externalization เป็นกระบวนการสื่อ หรือเปลี่ยนความรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถถ่ายทอดให้เข้าใจได้ง่าย
- 3) Combination เป็นกระบวนการรวมความรู้เปิดเผยเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ
- 4) Internalization เป็นกระบวนการสุดท้ายของเกลียวความรู้ ซึ่งจะกลับไปสู่ความรู้ฝังลึกในคน (tacit knowledge) อีกครั้งหนึ่ง

เซนเก้ (Senge) (Sallis; & Gary. 2002: 123) เสนอทัศนะว่า ผู้บริหารองค์การที่ไม่สามารถมองภาพกว้างได้ และไม่สามารถที่จะเชื่อมโยงเมื่อต้องตัดสินใจ หรือต้องแนะนำกลยุทธ์ให้แก่พนักงาน รวมทั้งขาดการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ จะไม่สามารถนำพาองค์การไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยเซนเก้ได้เสนอแนวปฏิบัติในการมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ประการ คือ (เดซัน เทียมรัตน์ และกานต์สุตา มาชะศิริรานนท์. 2544: 4)

- 1) ส่งเสริมให้คนในองค์การสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ได้ (Personal Mastery)
- 2) การมีรูปแบบความคิดและมุมมองที่สอดคล้องกับความเป็นจริง(Mental Model)
- 3) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนในองค์การให้ชัดเจน และมีจุดมุ่งหมายที่เป็นความปรารถนาาร่วมกันทั้งองค์การ (Shared Vision)
- 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม โดยอาศัยความรู้และความคิดของทุกคนในของค์การในการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (Team Learning)
- 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่องค์การจะต้องพยายามส่งเสริมให้ทุกคนในองค์การคิดอย่างเป็นระบบเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆทั้งในส่วนย่อยและภาพรวม

กล่าวโดยสรุป สำหรับหลักการที่สำคัญในการจัดการความรู้ก็คือ องค์การต้องตระหนักว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนในการนำไปสู่ความสำเร็จ การเห็นคุณค่าของการจัดการความรู้ โดยมุ่งให้ความสำคัญต่อ “คน” ในการร่วมกันพัฒนาวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาองค์การและตนเอง ดังนั้น ไม่ว่าจะองค์การใด โดยเฉพาะการศึกษา หากต้องอยู่กับการแข่งขันระหว่างความสำเร็จและความล้มเหลวแล้ว การจัดการความรู้จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์การได้มากที่สุด

3.3 การจัดการความรู้ในบริบทสถานศึกษา

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ไม่ว่าจะเป็นความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนวัฒนธรรมตะวันออกที่หลั่งไหลเข้ามาพร้อมๆกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับประเทศและในระดับนานาชาติ ทำให้เกิดความต้องการกำลังคนที่มีความรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และ ทัศนาศวงศักดิ์. 2547: 2) เกิดระบบใหม่ที่เรียกว่าสังคมสารสนเทศ (Information Society) หรือ สังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) หรือ สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge – Based Society Economy) และการจัดการความรู้กันอยู่เสมอ ๆ (พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547: 11; และ รุ่งเรือง ลิ้มชูปฏิภาณ. 2545: 45) ซึ่งหมายถึง ระบบที่ต้องอาศัยการแพร่กระจาย และการใช้ความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนหลักที่ทำให้เกิดการเติบโต สร้างความมั่งคั่ง สร้างงานในทุกภาคของสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาคเศรษฐกิจ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการและภาคการศึกษา รวมทั้งเป็นระบบ

ที่ต้องมีการใช้ความรู้และนวัตกรรม (Innovation) เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาประเทศและองค์การมากกว่าเงินทุนและแรงงานดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา

การจัดการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทันตามกระแสการกระจาย และพัฒนาการของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว(Enriquez. 2001: 211) และต้องมุ่งพัฒนาให้คนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีส่วนร่วม และสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพราะทุกส่วนและทุกฝ่ายจะเป็นทั้งผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้ สังคมก็จะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2543: 2) ที่ต้องมีการใช้ความรู้เป็นฐานในการดำเนินงาน การศึกษาจึงเป็นรากฐานและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน เศรษฐกิจและสังคมเพื่อสนองความต้องการของประเทศและนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทุกประเทศทั่วโลกจึงมุ่งที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (McNergney, R.F.; & Herbert, J.M. 1998: 132-133)

กระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่เป็นแบบต่อเนื่องกันนับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินการตามแผนการประเมินผลการดำเนินงาน(นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 287) ซึ่งในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องนำสารสนเทศทางการศึกษามาเป็นข้อมูลปรับปรุงนโยบายและวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้การจัดการศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนด (รุ่งรังษี วิบูลชัย. 2544: 1)

ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการความรู้ จึงไม่ใช่เป็นเพียงแต่ในบริบทของธุรกิจเท่านั้น ในบริบทของการศึกษาก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน เนื่องจากคุณค่าและประโยชน์ของการจัดการความรู้ได้ช่วยในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในผลผลิตและบริการรวมทั้งยังสร้างความพอใจให้แก่ผู้รับบริการเพิ่มขึ้นกว่าเดิมด้วย ดังนั้น ไม่เพียงแต่การจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเท่านั้น ที่มีความจำเป็นจะต้องนำศาสตร์แห่งการจัดการความรู้มาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการศึกษา ในระดับสถานศึกษาก็ต้องมีการนำกลยุทธ์การจัดการความรู้มาใช้จัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศด้วยเช่นกัน สถานศึกษาที่มีการจัดการความรู้ จะมีผลผลิตและบริการที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น (Sallia; & Jones. 2002: 72-73) และในฐานะที่สถานศึกษาเป็นองค์กรประเภทบริการทางการศึกษาที่มีการกิจการในการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เพียงพอและเหมาะสมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการแข่งขันในเวทีโลก (กรมสามัญศึกษา. 2545: 11)รวมทั้ง ให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างชาญฉลาด (Wilson. 2002: 1) เพื่อประโยชน์ต่อตัวของเยาวชน ต่อการศึกษา และต่อสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 254: 10)

ในการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆทั่วโลก การที่จะทำให้เป้าหมายในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประสบความสำเร็จได้จึงต้องอาศัย“ครู” เป็นปัจจัยสำคัญเพราะการศึกษาไม่ใช่เป็นเพียงการรับความรู้ หรือการบันทึกข้อมูลข่าวสารเท่านั้น สิ่งที่สำคัญกว่า ก็คือ การอบรมปมนิสัยให้เด็กแต่ละคนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ยิ่งเทคโนโลยีก้าวไกลเพียงใด ครูก็ยิ่งต้องมีความรู้ความสามารถมากขึ้นเพียงนั้น ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้รู้ทันโลกก่อน

จึงจะอบรมปมนิสัยคนในยุคใหม่ได้(“พระเทพ” ทรงเตือนแม่พิมพ์รู้เท่าทันโลก. 2547: 15) ดังนั้นการที่จะให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการพัฒนาประเทศและพัฒนาคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาท และเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ หรือ ล้มเหลวได้ เพราะครูเป็นผู้นำแห่งปัญญาและเป็นกุญแจสำคัญในการนำนโยบายการศึกษาไปสู่ปฏิบัติ (Hargreaves; & Evans. 1997: 1-3)นอกจากนี้ ครูจะต้องมีความตระหนักว่าความรู้เป็นสิ่งขับเคลื่อนหลักที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จและทั้งครูและผู้นำสถานศึกษา ก็ต้องเห็นคุณค่าของทุนความรู้ เพราะความรู้เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบัน และอนาคตดังกล่าวข้างต้นและจะต้องมีกระบวนการจัดการความรู้ที่ถูกต้อง และเหมาะสมมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และผู้เรียน ครูจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จากการเป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียน มาเป็นการให้ความรู้ด้วยวิธีให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักสร้างองค์ความรู้และรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาตนเอง (Cunningham; & Corderio. 2000: 71-72)โดยครูที่สามารถนำความรู้ต่าง ๆ ที่มีประโยชน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ จะช่วยให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ยุคข่าวสารในปัจจุบันได้อย่างแท้จริง(สำนักงานพัฒนาระบบราชการ. 2546 : 16-39; วิจารณ์ พานิช. 2547: 62-65; Petrash. Gardon. 2001: 16; Sallis; & Jones. 2002: 1-2; Petridies; & Gulney, 2003: Online)

การจัดการความรู้ เป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการยุคใหม่ที่จะช่วยสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษาในมิติของการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างเป็นผลดีซึ่งจะทำให้สถานศึกษา มีความพร้อมในการเข้าสู่ยุคข่าวสารในปัจจุบัน (Petridies; & Gulney. 2000: Online) ซึ่งมีนักวิชาการที่กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนของครูในฐานะที่ครูเป็นผู้นำแห่งปัญญา และสถานศึกษาต้องมีความเข้มแข็งทางวิชาการในฐานะผู้นำความรู้ในสังคม อาทิ

เคอร์กา (Kerka. 1995: Online) กล่าวว่า สถานศึกษา เป็นสถานที่ที่ต้องสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษา โดยมีการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของครูกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา สนับสนุนการค้นคว้า และการระดมความคิดเห็น มีการแบ่งปันความรู้กันอย่างเปิดเผย เห็นความสำคัญและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เพื่อให้ครูและสถานศึกษาเป็นผู้นำความรู้ในสังคมอย่างแท้จริง

เปอร์สกินส์ (Perskins. 2000: Online) กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นที่สร้างความเจริญงอกงามแก่เยาวชน จึงเป็นสถานที่ที่ต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปัญญาและความร่วมมือทางวิชาชีพ โดยสถานศึกษาจะต้องมีโครงสร้างที่ส่งเสริมความสามารถของครูในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา และเอื้อต่อการจัดการความรู้เพื่อให้ครูสามารถสนองความต้องการของสถานศึกษาและเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน ที่ต้องให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งทางวิชาการและเป็นผู้นำความรู้ในสังคมได้อย่างแท้จริง

คาร์สเติน วองเกิน และวอทีอุส (Karsten; Voncken; & Voorthlus. 2000: 154 -155) กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ต้องมีลักษณะสำคัญ คือ ต้องมีการปรับปรุงกลไกต่างๆเพื่อให้

สามารถรับความรู้ และข้อมูลข่าวสารจากสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ ต้องมีการคัดเลือกและจัดระบบ ให้ครูได้มีการเผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในสถานศึกษา เพื่อนำความรู้ และข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการให้แก่ตนเองและสถานศึกษาต่อไป รวมทั้ง ต้องสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สนับสนุนความร่วมมือ และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในทุกๆระดับและมีการทบทวนการเรียนรู้ของตนและของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

บุทเชอร์ และคนอื่นๆ (Butcher; et al. 2001: Online) กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีการบริหารและการจัดการที่เป็นระบบ โดยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากรสนับสนุน ผู้ปกครองและชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน และกระจายความรู้ไปยังทุก ๆ กลุ่มที่เกี่ยวข้องในระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดวัฒนธรรมการคิดอย่างเป็นระบบของครู และเกิดวัฒนธรรมองค์การในสถานศึกษาที่ต้องมีการใช้ความรู้เป็นฐานในการปฏิบัติงาน

แบรนด์ท์ (Brandt. 2003: Online) กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ และต้องมีการเรียนรู้ทางวิชาชีพของตนเองอย่างลึกซึ้งเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียน ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ต้องส่งเสริมให้ครูได้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อนำความรู้ และประสบการณ์จากการเรียนรู้นั้นมาใช้ในการเพิ่มพูนศักยภาพการจัดการเรียนการสอน และสถานศึกษาโดยที่สถานศึกษาจะเป็นผู้นำทางสังคมได้จะต้องมีลักษณะที่สำคัญ 10 ประการ คือ

1. ต้องมีโครงสร้างที่สนับสนุนพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษา
2. มีเป้าหมายที่ท้าทายและสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้
3. บุคลากรในสถานศึกษา สามารถกำหนดความเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาได้ เนื่องจากสังคมและสิ่งแวดล้อมภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และต้องสามารถอธิบายสถานะของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นๆได้
4. มีการจัดระบบและจัดการกับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา
5. มีกระบวนการที่ใช้ความรู้เป็นฐาน และใช้กระบวนการจัดการความรู้ในการสร้างความคิดใหม่
6. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งการเรียนรู้ภายนอกอยู่เสมอ
7. ต้องมีการพิจารณาข้อมูลย้อนกลับ ด้านผลผลิตและกระบวนการ
8. มีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง
9. มีวัฒนธรรมที่สนับสนุนการจัดการความรู้ในสถานศึกษา และการเรียนรู้จาก

ผู้อื่น

10. เป็นระบบเปิด (Open System) ที่รับรู้การเคลื่อนไหวจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและเงื่อนไขทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ

สรุปได้ว่าหากสถานศึกษาให้ความสำคัญและสามารถแสดงบทบาทในการจัดการความรู้โดยอาศัยครูเป็นผู้นำในการจัดการความรู้ที่มีกระบวนการอย่างเป็นระบบ และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้ง มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีปัจจัย หรือองค์ประกอบต่างๆที่เอื้อต่อกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาแล้ว ย่อมเชื่อได้ว่าครูจะได้รับการพัฒนาสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในที่สุด ซึ่งก็จะทำให้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้รับการพัฒนาตามไปด้วย

3.4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กับการจัดการความรู้

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542(กระทรวงศึกษาธิการ. 2546) มาตรา 4 ให้ความหมาย “การศึกษา” ว่ากระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค้จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ ในหมวด 7 (ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา)หมวด 8 (ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา) หมวด 9 (เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา) คือเพื่อยกระดับคุณภาพของคนไทย ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รวมถึงสังคมแห่งการเรียนรู้จากระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามหมวด 6 (มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ เป็นกฎหมายแม่บทสำหรับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข กล่าวคือ เป็นการศึกษาที่ทำให้คนไทยคิดเป็น วิเคราะห์เป็น แก้ปัญหาเป็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รู้จักประกอบอาชีพมีจริยธรรม คุณธรรมพึ่งตนเองได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ

เป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาคือคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นกระแสผลักดันทุกด้านจึงมุ่งไปที่โรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพการทำโรงเรียนให้มีคุณภาพทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และ ผลผลิต เป็นจุดเริ่มต้นของคุณภาพการศึกษา ปัจจัยดังกล่าวโรงเรียนไม่ได้เป็นผู้กำหนดทั้งหมด แต่ส่วนที่โรงเรียนสามารถกำหนดเองได้คือปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารและการจัดการผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถบริหารและจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้และสามารถจัดทรัพยากรสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่นำมาใช้กำหนดทิศทางการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้ รวมทั้งการวางระบบและกำหนดกลไกการทำงานที่มีประสิทธิภาพเครื่องมือดังกล่าวคือ แผนยุทธศาสตร์ ซึ่ง

แผนยุทธศาสตร์หรือแผนกลยุทธ์ เป็นแผนรวมหรือบูรณาการกระบวนการต่างๆ โดยเน้นกลยุทธ์หรือวิธีการเฉพาะเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน เป็นแผนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองภาพตลอดแนวสอดคล้องกับทุกระดับ

4. วิจัยเชิงปฏิบัติการ

ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

รากฐานการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาจากแนวคิดของเคิร์ท เลวิน (Lewin, 1946) ได้ศึกษาปัญหาของชนกลุ่มน้อยในอเมริกากระยะเฟ็งยุคสงครามโลกครั้งที่สอง โดยใช้กระบวนการศึกษาในลักษณะกลุ่มรวมกันทำงานและตัดสินใจ อย่างมีพันธะต่อกันเพื่อมุ่งมั่นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (a group activities group decision and commitment to improvement) และใช้การปฏิบัติการ 3 ขั้นตอน คือการวางแผน การปฏิบัติการ และการสะท้อนผลการปฏิบัติ

เคมมิสและแมคทาตากาท (ไพบูลย์ อ่อนมั่ง. 2553: 59-68; อ้างอิงจาก Kemmis; & McTaggart. The Action Research Planner. 1990: 53-90) ได้เสนอกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ขั้นตอนการปฏิบัติในการวิจัยปฏิบัติการ ในแต่ละกลุ่มจะเริ่มไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับว่ากลุ่มนั้นมีข้อมูลหรือประเด็นปัญหาการวิจัยมากน้อยเพียงใด บางกลุ่มไม่มีข้อมูลใดๆ เลย ก็จำเป็นต้องลงไปศึกษาเก็บข้อมูลบริบทของประเด็นปัญหาที่ต้องการวิจัยก่อน ส่วนบางกลุ่มอาจมีข้อมูลประเด็นปัญหาไว้แล้ว มีทีมงานแล้ว ก็เริ่มวางแผนได้เลย แต่โดยส่วนใหญ่ทั่วไป มีขั้นตอนดังนี้

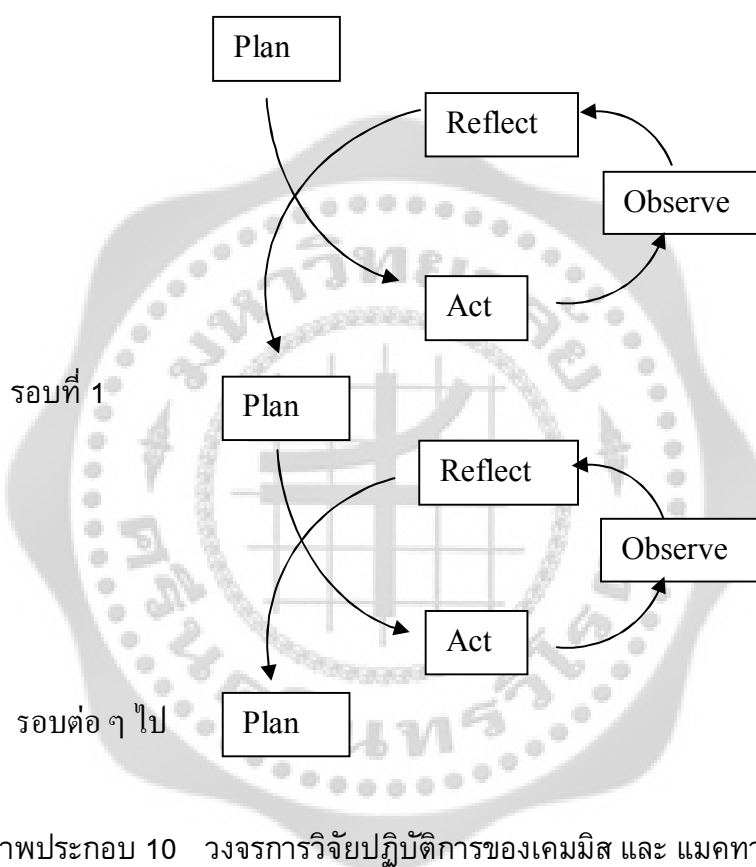
ขั้นที่ 1 สะท้อนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance) เป็นการสะท้อนสภาพของงานที่ปฏิบัติอยู่จะช่วยให้เข้าใจถึงปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นการระดมความคิดเห็นของทีมงานให้มีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหา คัดเลือกประเด็นที่สนใจร่วมกัน และสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้ ซึ่งการสะท้อนสถานภาพนี้ ประกอบด้วยการอธิบายถึงสิ่งที่กำลังทำอยู่ ค่านิยมและวิธีคิดทางการศึกษาของตนเองและบุคคลอื่นๆ หรืออาจหาคำตอบว่า ต้องการทำอะไร เพื่อพัฒนาอะไร อะไรที่เกิดขึ้นแล้ว การพัฒนาจะทำได้อย่างไร อะไรสำคัญที่สุด กิจกรรมที่ทำเพื่อพัฒนามีอะไรบ้าง มีกลยุทธ์อย่างไรที่จะทำให้กิจกรรมที่ใช้เกิดผล

ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนของการวางแผนซึ่งจำเป็นต้องรู้บริบทเดิมก่อนว่าเป็นอย่างไรและจะเปลี่ยนแปลงที่ไหน จากนั้นกำหนดแผนการกระทำที่จะเกิดขึ้น การกำหนดหาวิถีทางเพื่อพัฒนาในอนาคต อาจจะเรียนรู้ได้จากสิ่งที่ผ่านมา โดยใช้การศึกษาจากเอกสารหรืองานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งจะช่วยกำหนดการปฏิบัติของกลุ่ม พยายามทั้งยังช่วยตรวจสอบถึงค่านิยม กระบวนการ ความสนใจ และข้อขัดแย้งต่างๆ ด้วย

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและการสังเกต (Acting and observing) ขั้นตอนที่ต้องดำเนินการไปตามแผนที่วางไว้ โดยให้ค่านึงเสมอว่า ทุกอย่างจะไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องมีการปรับแผนได้ทันที แต่ถ้าเป็นไปได้ก็ไม่ควรให้หันเหไป

จากแผนที่กำหนดไว้มากนักในขณะที่ปฏิบัติตามแผน ต้องมีการเก็บข้อมูลที่เกิดขึ้นควบคู่ไปด้วย โดยกำหนดให้ชัดว่าข้อมูลที่ต้องการคืออะไร

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการหาข้อสรุป โดยใช้วิธีการสังเคราะห์ และบูรณาการความคิดเข้าด้วยกัน เพื่อหาแนวทางใหม่ จากนั้นตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะต้องปฏิบัติในอนาคต แล้วเขียนสรุปผลตามสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ ผนวกกับข้อมูลเดิม แผนเดิม สิ่งที่ได้เรียนรู้จากรอบที่ผ่านมา และเหตุผลในการพัฒนาในกิจกรรมต่อไป



ภาพประกอบ 10 วงจรการวิจัยปฏิบัติการของเคมมิส และ แมคทาตกาท

ที่มา: ไพบูลย์ อ่อนมั่ง. (2553). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. หน้า 62.

ซูเบอร์-สเคอริท (Zuber-Skerritt, 1992) เป็นผู้นำที่มีชื่อเสียงในการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของบุคลากร (Staff Development) ในมหาวิทยาลัย ได้ให้ความหมายของคำว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการในรูป The CRASP model ดังนี้

1. ร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนปัญหาอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical collaborative enquiry)

2. สะท้อนผลการปฏิบัติการโดยผู้ปฏิบัติ (Reflective practioners)
3. อธิบายข้อค้นพบและเผยแพร่ (Accountable to public)
4. ประเมินผลการปฏิบัติการของตน (Self evaluation)
5. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา (Participative problem- Solving) และการ

ดำเนินการพัฒนากิจกรรมต่อไป

นอกจากนี้ยังได้ค้นพบว่าการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนากิจกรรมทางวิชาการระดับอุดมศึกษา จะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้สอนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยใน 5 ลักษณะต่อไปนี้ คือ การมีทัศนคติเชิงวิเคราะห์วิจารณ์การใช้การวิจัยช่วยพัฒนาการสอน การสร้างข้อค้นพบและเผยแพร่ การประเมินตนเอง และประการสุดท้าย คือ การมีลักษณะเป็นนักวิชาชีพทางการศึกษาจากความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามที่ประมวลเสนอไปแล้วนั้น ผู้เขียนขอเสนอกรอบแสดงลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางการศึกษา (Action research in education) ดังต่อไปนี้

1. เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและมีการร่วมมือ (participation and collaboration) ใช้การทำงานเป็นกลุ่ม ผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีส่วนสำคัญและมีบทบาทเท่าเทียมกันในทุกกระบวนการของการวิจัยทั้งการเสนอความคิดเชิงทฤษฎี และการปฏิบัติ ตลอดจนการวางนโยบายการวิจัย

2. เน้นการปฏิบัติการ (action orientation) การวิจัยชนิดนี้ใช้การปฏิบัติเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และศึกษาผลของการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนา

3. ใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ (critical function) การวิเคราะห์การปฏิบัติการอย่างลึกซึ้งจากสิ่งที่สังเกตได้ จะนำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผลเพื่อการปรับแผนการปฏิบัติการ

4. ใช้วงจรการปฏิบัติการ (the action research spiral) ตามแนวคิดของเคมมิสและแมคทาตกาท คือ การวางแผน (planning) การปฏิบัติ (acting) การสังเกต (observing) และการสะท้อนการปฏิบัติการ (reflecting) ตลอดจนการปรับปรุงผล (re-planning) เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไปจนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติงานที่เป็นที่พึงพอใจ และได้ข้อเสนอเชิงทฤษฎีเพื่อเผยแพร่ต่อไป

สตีเฟน คอเรีย (Corey. 1949) นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาประยุกต์ใช้กับโครงการวิจัยในโรงเรียน โดยเน้นที่ความร่วมมือและเข้าใจต่องานของกลุ่มผู้ปฏิบัติการ (Collective and understanding) ที่ประเทศอังกฤษ อีเลียท และอดิเอลแมน (Elliott and Adelman. 1973) ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นแนวทางช่วยเหลือครูให้พัฒนาการสอนเพื่อการเรียนรู้และสืบสวนสอบสวนในชั้นเรียน และเน้นการปฏิบัติงานด้วยการควบคุมตนเอง หรือด้วยกลุ่ม (self or group control) มากกว่าการใช้ผู้ควบคุมคุณภาพที่มาจากภายนอก (quality controller)

จากข้อมูลที่ทำการศึกษาจึงทำให้สรุปได้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เป็นการวิจัยที่มีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม

ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

เตือนใจ รักษาพงศ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการความรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศการสอน 2) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การระบุมุมมอง การพัฒนาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้ 3) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผลประสิทธิผลจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหารคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ทีมครูจัดการความรู้งานวิชาการ (ครู KM ทีมงานวิชาการ) ในทุกขั้นตอน ผู้บริหารสนับสนุนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ครูนำการจัดการความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และนักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงาน

วิลาวัลย์ มาคุ้ม(2549: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัย พบว่าองค์ประกอบหลักทั้ง 6 องค์ประกอบ คือ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือองค์ประกอบด้านการแลกเปลี่ยนความรู้(.96) องค์ประกอบด้านการสร้างความรู้(.91) องค์ประกอบด้านการแสวงหาความรู้ (.91) องค์ประกอบด้านการเก็บความรู้ (.88) องค์ประกอบด้านการนำความรู้ไปใช้ (.88) และองค์ประกอบด้านการกำหนดความรู้ (.77)

เข็มชาติ ไชยโวหาร (2548: 18-22) วิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3” พบว่า 1) ด้านวิสัยทัศน์ทางความรู้ พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนไว้อย่างสั้น กระชับ ชัดเจนและกระตุ้นให้บุคลากรมุ่งอนาคต วิสัยทัศน์ พันธกิจ ก็มีความสอดคล้องกัน ครูได้รับการอบรมให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ มีวัฒนธรรม การเรียนรู้ร่วม ทั้งครูและผู้เรียน

เกิดความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและทันต่อความเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการแบ่งปันความรู้ พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ของ บุคลากรทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา มีการสอบถามแลกเปลี่ยนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาครูและบุคลากรให้เป็นกลไกในการบริหารจัดการโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยพัฒนาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ใหม่ ผู้เรียนมีการแบ่งปัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 3) ด้านการสร้างคลังความรู้ พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการจัดระบบห้องสมุดที่พร้อมแก่การเรียน สามารถจัดระบบเทคโนโลยีเพื่อการบริหาร การบริการการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีจำนวน คอมพิวเตอร์เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ส่วน สถานศึกษาขนาดเล็กยังขาดความพร้อมของห้องสมุดแหล่งเรียนรู้และจำนวนเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์

วสันต์ ลาจันท์ (2548: 20-28) วิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ขอนแก่น เขต 4” พบว่า 1) การจัดการความรู้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” ตามทัศนะของครูและผู้บริหาร เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ภาวะผู้นำขององค์การ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมของหน่วยงาน เทคโนโลยีใช้ในโรงเรียน การสื่อสารในโรงเรียน กระบวนการจัดการความรู้ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติอันดับสุดท้าย คือ การวัดผลการจัดการความรู้ 2) องค์ประกอบที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ในส่วนของสถานศึกษา ได้แก่ ส่งเสริมบุคลากรโดยสนับสนุนงบประมาณ มีนโยบายแผนงานชัดเจน ตลอดจนระบบสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน ด้านผู้บริหารต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนสร้างขวัญกำลังใจโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 เป็นบุคคลที่รับผิดชอบสูง ด้านครูผู้สอนต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง นำเข้าองค์ความรู้ใหม่ บรรยายภาคเป็นประชาธิปไตย ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประสานสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและเข้าใจหลักของการจัดการความรู้

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2546: 84 –89; & 2547: 31) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในห้องสมุด พบว่า การจัดการความรู้จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ และองค์ประกอบอื่นอีก 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดเก็บสารสนเทศ (Repositories) เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) จัดเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ รวมถึง การเผยแพร่เนื้อหาข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ External knowledge, Structured / Informal internal knowledge

2) แพลตฟอร์มที่ทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน (Collaborative Platforms) การมีระบบและฐานข้อมูลที่ใช้งานร่วมกันได้ รวมทั้ง การสนับสนุนการทำงานร่วมกัน

3) ระบบเครือข่าย (Network) โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบเครือข่ายช่วยสนับสนุนการสื่อสารและการสนทนา

4) วัฒนธรรม (Culture) เช่น วัฒนธรรมองค์การที่ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนและใช้ข้อมูลร่วมกัน

องค์ประกอบเหล่านี้ ต้องมีการนำและกระตุ้นศักยภาพของคนในองค์การออกมา ใช้เพื่อพัฒนาองค์การไปสู่เป้าหมายและทิศทางที่ต้องการ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้ จะมีความสำคัญเป็นอันดับแรก

สุกิจ แดงมีแสง และยงยุทธ อิมอูไร (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ในองค์การ : กรณีศึกษาบริษัท ยูเอชเอ็ม จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาแนวคิด หลักการ และรูปแบบการจัดการความรู้ที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันขององค์การที่ศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนางานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การธุรกิจดังกล่าว ผลการศึกษา พบว่า 1) องค์การมีองค์ความรู้ทั้งความรู้ที่ฝังลึกในคน (tacit knowledge) และความรู้เปิดเผย (explicit knowledge) โดยความรู้ที่ฝังลึกในคนจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ ความคิด ความชำนาญของแต่ละบุคคล ส่วนความรู้เปิดเผยจะอยู่ในรูปของเอกสาร ได้แก่ คู่มือการปฏิบัติงาน ตำรา ซอฟต์แวร์ เทป ซีดี Intranet และ Internet โดยประสิทธิภาพในการจัดการความรู้ในองค์การที่ศึกษาจะประกอบด้วย องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการความรู้ 6 ขั้นตอน คือ การกำหนด (define) การสร้างความรู้ (create) การเสาะหาและยึดกุมความรู้ (capture) การกลั่นกรอง (distill) การแลกเปลี่ยนความรู้ (sharing) และการใช้ความรู้ (use) โดยองค์การต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการความรู้ ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การประชุม สัมมนา อบรม เป็นต้น รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพบปะ สนทนา เสาวนา การทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการสื่อสารความรู้อาจจะสื่อสารผ่านตัวกลาง คือ เทคโนโลยีสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ อีเมล และองค์ประกอบอื่นที่มีผลต่อการจัดการความรู้ในองค์การที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบด้านบุคลากรในองค์การ ที่จะต้องมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารจัดการความรู้ โดยมีทั้งบทบาทในการเป็นผู้สร้าง สนับสนุนการประสานและผลักดันให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้และบทบาทในฐานะนักความรู้ องค์ประกอบด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาประยุกต์ใช้ในองค์การ ทั้งเทคโนโลยีที่เป็นฮาร์ดแวร์และเทคโนโลยีที่เป็นซอฟต์แวร์ องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการจัดการความรู้ในองค์การคือ วัฒนธรรมการไว้วางใจ และ วัฒนธรรมพลังร่วม

สมคิด ปทุมวัน (2540: 139 – 141) ได้ทำการศึกษาเรื่อง องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า ครูมีการพัฒนาองค์ประกอบการสอนได้อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยองค์ประกอบ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เซ็ง (วิลาวัลย์ มาคัม. 2549: 176 อ้างอิงจาก Chen. 2004: 2) นักศึกษาปริญญาเอกแห่งมหาวิทยาลัย Nova Southeastern ได้ทำการเกี่ยวกับ องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จใน

การจัดการความรู้ พบว่า ปัจจุบันองค์การที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการนำการจัดการความรู้มาใช้ในองค์การ โดยองค์การเหล่านั้นมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการจัดการความรู้คือ มีผู้นำที่มีพฤติกรรมในการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการจัดการความรู้โดยกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์องค์การ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ด้วย

ไลทวูด เลียวนาร์ด และชาร์แรท (วิลวอลล์ มาคัม. 2549: 167-169; อ้างอิงจาก Lethwood; Leonard; & Sharratt. 1998: 262 -263) ได้ทำการศึกษาสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้พบว่า โครงสร้างของสถานศึกษาเหล่านั้น จะมีลักษณะที่ยืดหยุ่น ยอมให้มีการตัดสินใจร่วมของคณะครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และต้องมีวัฒนธรรมองค์การที่เป็นแบบร่วมมือ และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีค่านิยมที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน เคารพในความคิดของเพื่อนร่วมงาน มีความมุ่งมั่นที่จะใช้ความกล้าในการสร้างผลงานใหม่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลย้อนกลับการยินดีกับความสำเร็จร่วมกัน มุ่งความต้องการและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ดาเวนพอร์ต และพรูสาค (กานต์สุตา มาฆะศิริรานนท์. 2546: 135-136; อ้างอิงจาก Davenport; & Prusak. 1999: 229-238) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการความรู้ พบว่ามี 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1) วัฒนธรรมที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ เป็นเงื่อนไขที่สำคัญมากที่สุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและยังเป็นปัจจัยที่สร้างได้ยากที่สุด เพราะมีองค์ประกอบหลายอย่าง ดังนี้

- ต้องมีความโน้มเอียงด้านบวกต่อความรู้คือ พนักงานทุกคนต้องมีความฉลาดรอบรู้ และเต็มใจที่จะแสวงหาความรู้ได้อย่างเสรี
- ไม่มีตัวขัดขวางความรู้อยู่ในวัฒนธรรมองค์การ คือ พนักงานไม่มีความโกรธเกลียดบริษัท และไม่กลัวว่าการแลกเปลี่ยนความรู้จะทำให้ตนเองต้องตกงาน
- การจัดการความรู้ต้องเข้ากันได้กับวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่ซึ่งปัจจัยที่สำคัญสำหรับการสร้างวัฒนธรรมเชิงบวกสำหรับความรู้ก็คือ ประเภทของบุคลากรที่บริษัทจ้างเข้ามาทำงาน ถ้าได้พนักงานที่ชอบแสวงหาความรู้เข้ามาทำงานก็จะเป็นผลดีอย่างมาก

2) โครงสร้างพื้นฐานทางเทคนิคและโครงสร้างพื้นฐานขององค์การ โดยโครงสร้างพื้นฐานทางเทคนิคเป็นสิ่งที่ง่ายที่สุดที่จะสร้างขึ้นมาได้ เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการจัดการความรู้โดยเฉพาะในเรื่องของการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ เช่น โลตัส โน้ตส์และเวิร์ด ไวต์ เว็บ หรือเครือข่ายใยแมงมุม เป็นต้น ซึ่งถ้ามีเครื่องมือทางเทคนิคและพนักงานใช้เป็นการดำเนินการก็จะสะดวกมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการสร้างอุปกรณ์พื้นฐานขององค์การเพื่อจัดการความรู้ โดยจะต้องสร้างกฎ ระเบียบ ข้อบังคับขึ้นมา ต้องมีการกำหนดโครงสร้างองค์การให้มีหน่วยงานต่างๆ ที่เอื้อต่อการนำการจัดการ

ความรู้ไปใช้ และมีการกำหนดทักษะพิเศษที่โครงการแต่ละประเภทต้องการ ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และต้องมีการตั้งตำแหน่งใหม่ขึ้นมาดูแลเป็นการเฉพาะอีกด้วย

3) ผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนเต็มที่ ซึ่งวิธีการให้การสนับสนุน มีดังนี้

- แสดงให้พนักงานทุกคนรู้ว่า การจัดการความรู้และการเรียนรู้ภายใน

องค์กรเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จขององค์กร

- ปูทางให้และจัดสรรงบประมาณสำหรับพัฒนาอุปกรณ์จำเป็นพื้นฐาน

- กำหนดให้ชัดเจนลงไปว่า ความรู้ประเภทไหนที่สำคัญที่สุดต่อองค์กร

4) มีความเกี่ยวเนื่องกับคุณค่าทางเศรษฐกิจหรืออุตสาหกรรมเนื่องจากการดำเนินการจัดการความรู้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก และประโยชน์ที่ดีที่สุดของความสำเร็จ ก็คือ การประหยัดงบประมาณและเพิ่มกำไร

5) มีความรู้ขั้นตอนต่างๆของกระบวนการอยู่บ้าง เพื่อให้สามารถดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆได้อย่างราบรื่น

6) มีวิสัยทัศน์ และภาษาที่ใช้มีความชัดเจนในการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กร

7) มีสิ่งล่อใจที่ไม่ธรรมดา เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่ฝังแน่นในจิตของมนุษย์ไม่ให้ไหลเวียนไปมาอย่างง่ายดาย จึงต้องมีการกระตุ้นพนักงานบริษัทให้หันมาสร้างความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และใช้ความรู้กัน ซึ่งสิ่งล่อใจที่จะนำมาใช้เป็นรางวัลจะต้องไม่ใช่ของธรรมดา และต้องมีคุณค่าพอสำหรับความรู้สึกของพนักงาน ซึ่งกระบวนการสร้างแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมด้านความรู้นั้น ควรจะเป็นสิ่งตอบแทนระยะยาว หรือ อยู่ในรูปที่ปรากฏให้คนทั่วไปเห็นชัดเจน เช่น การมอบรางวัลผู้สร้างความรู้ดีเด่น เป็นต้น

8) มีโครงสร้างทางความรู้อยู่บ้างในด้านของประเภทและการเก็บความรู้ สำหรับในด้านโครงสร้างของความรู้หรือการจัดการความรู้ อาจมีความเป็นระบบตายตัวได้

9) สร้างให้มีการใช้ช่องทางสำหรับการถ่ายทอดความรู้หลายช่องทางไม่เพียงเฉพาะการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี แต่ควรมีเวลาในการพบปะพูดคุยเพื่อแก้ปัญหาให้ลุล่วงไป

สรุปในการที่จะดำเนินการจัดการความรู้ให้ได้ผลนั้น สภาพและความต้องการในการจัดการความรู้ในแต่ละแห่งจะมีความต้องการในการจัดการความรู้ไม่เหมือนกัน ในขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการความรู้ต้องมีความชัดเจน และองค์ประกอบที่สำคัญที่จะต้องมีการจัดการความรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1. ตัวบุคคลที่ดำเนินการจัดการความรู้ 2. ขั้นตอนและวิธีการจัดการความรู้ 3. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการการจัดการความรู้ในสถานศึกษา โดยองค์ประกอบในการสอนเบื้องต้นจะประกอบด้วย การเตรียมการสอนหรือเนื้อหาที่จะสอน กิจกรรมการสอนซึ่งรวมถึงการใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนจรัลวิทยา อำเภอลำปาง จังหวัดสระบุรี โดยมีวิธีในการดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้หลักการและขั้นตอน ของวงจรการปฏิบัติการ (the action research spiral) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ของเคมมิสและแมคแทกการ์ด(ไพบูลย์ อ่อนมั่ง. 2553: 59-68; อ้างอิงจาก Kemmis, McTaggart. The Action Research Planner. 1990: 53-90) และดำเนินการวิจัยออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นสะท้อนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance) ประกอบด้วย

1.1.1 สร้างกลุ่มทำงาน

ในการวิจัยครั้งนี้ได้แต่งตั้งคณะดำเนินงาน 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มคณะกรรมการ เป็นกลุ่มที่มีหน้าที่ให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน และหัวหน้าฝ่ายต่างๆ 3 คน

2) กลุ่มร่วมปฏิบัติ เป็นกลุ่มที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติและร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 12 คน ดังนี้

- กลุ่มสาระภาษาไทย	2	คน
- กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ	1	คน
- กลุ่มสาระคณิตศาสตร์	2	คน
- กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์	2	คน
- กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา	1	คน
- กลุ่มสาระการงานและเทคโนโลยี	2	คน
- กลุ่มสาระสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม	1	คน
- กลุ่มสาระศิลปะ	1	คน

1.1.2 ศักยภาพทั่วไปของการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มทำงานวางแผนร่วมกัน โดยวิเคราะห์ถึงสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอนในโรงเรียนจรัสวิทยา ซึ่งวิเคราะห์จากการระดมความคิด ปรัชญาหรือ และการ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน

1.1.3 การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา

กลุ่มทำงานทำการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน โดยครูทุกคนต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนที่ดีขึ้น ตามองค์ประกอบของการสอนได้แก่ การ กำหนดเนื้อหาวัตถุประสงค์การสอน กระบวนการสอนและการประเมินผล

1.1.4 ศึกษากระบวนการที่ใช้ในการพัฒนา

กลุ่มทำงานร่วมทำการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ ความรู้ ทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การ แลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ โดยใช้วิธีการให้แต่ละคนศึกษาข้อมูล จากเอกสารและทำการจัดประชุมอภิปรายความหมาย วิธีปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของการจัดการ ความรู้

1.2 ขั้นวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนที่กลุ่มทำงานต้องวางแผนร่วมกันก่อนที่จะทำ การปฏิบัติจริง โดยดำเนินการดังนี้

1.2.1 กลุ่มทำงานร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนตาม กระบวนการจัดการความรู้ วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ต้องเตรียม ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติและหาข้อสรุป ในการปฏิบัติ

1.2.2 กลุ่มทำงานร่วมกันกำหนดเป้าหมายของกิจกรรม วิธีปฏิบัติแต่ละกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ วันและเวลา ที่จะปฏิบัติกิจกรรมและวิธีสังเกตการปฏิบัติกิจกรรม และจัดทำ แผนปฏิบัติการ (Action plan) โดยระบุกิจกรรม เป้าหมายของกิจกรรม วิธีปฏิบัติกิจกรรม วิธีการ สังเกตการปฏิบัติกิจกรรม ระบุผู้รับผิดชอบทุกขั้นตอนและสร้างเป็นตารางแผนปฏิบัติการทุกขั้นตอน

1.3 ชั้นปฏิบัติการและการสังเกต (Acting and observing)

เป็นการนำแผนมาใช้ในการปฏิบัติ โดยทำควบคู่ไปกับการสังเกตการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมตามกระบวนการจัดการความรู้ มีขั้นตอนดังนี้

1.3.1. ชั้นการกำหนดความรู้

วิธีการปฏิบัติ

ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแต่ละระดับ นำผลจากการสะท้อนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ หาสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน สิ่งที่ยังเป็นจุดอ่อนแล้ว นำมาวิเคราะห์ออกมาเป็นความรู้ที่ต้องการพัฒนาและนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

วิธีการสังเกต

สังเกตการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นขณะร่วมกิจกรรมกำหนดความรู้ของกลุ่มทำงาน ทำการสนทนา สอบถามความรู้สึกกับกลุ่มทำงานและความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับกิจกรรมกำหนดความรู้และทำการจดบันทึกผลของการปฏิบัติกิจกรรม

1.3.2. ชั้นการแสวงหาความรู้

วิธีการปฏิบัติ

ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสืบเสาะค้นหา และรวบรวมความรู้ที่กระจายหรือแฝงอยู่ตามที่ต่างๆ จากในสถานศึกษา ได้แก่ การสอบถามเพื่อนร่วมงาน การเรียนรู้จากการสังเกตการสอน ศึกษาจากหนังสือในห้องสมุด และการใช้ประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละคน จากนอกสถานศึกษา ได้แก่ เอกสาร บทความ หนังสือ ตำรา โดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากกลุ่มคณะกรรมการและกลุ่มร่วมปฏิบัติเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

วิธีการสังเกต

สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มร่วมปฏิบัติในการแสวงหาความรู้ การให้ร่วมมือกัน แหล่งความรู้ที่กลุ่มร่วมปฏิบัติไปแสวงหา ใช้การสนทนา การสอบถาม เกี่ยวกับวิธีที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการแสวงหาความรู้และทำการจดบันทึกผลของการปฏิบัติกิจกรรม

1.3.3. ชั้นการสร้างความรู้

วิธีการปฏิบัติ

ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นโดยใช้ความรู้ที่ได้จากการแสวงหา ประกอบกับใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญ ชำนาญของแต่ละบุคคล สร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ ประกาศความรู้นั้นเป็นองค์ความรู้

วิธีการสังเกต

สังเกตพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมระหว่างปฏิบัติกิจกรรม ใช้การสนทนา สอบถามวิธีการสร้างความรู้ของกลุ่มร่วมปฏิบัติ ความรู้สึกในการปฏิบัติกิจกรรมและทำการจดบันทึกผลของการปฏิบัติกิจกรรม

1.3.4.ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้

วิธีการปฏิบัติ

ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำเอาความรู้ที่สร้าง หรือบันทึกไว้ออกมาเผยแพร่ให้รับรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ใช้ห้องประชุมเป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรม วิธีการบรรยาย การสาธิต การสนทนา และการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์

วิธีการสังเกต

ใช้วิธีการสังเกต สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มร่วมปฏิบัติขณะทำการขยายผลความรู้ สังเกตการให้ความร่วมมือ ความตั้งใจ ทำการสนทนา สอบถามถึงความเข้าใจความรู้ที่ได้รับ ความคิดเห็นอื่นๆ หลังจากปฏิบัติกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำการจดบันทึกผลของการปฏิบัติกิจกรรม

1.3.5.ขั้นการเก็บความรู้

วิธีการปฏิบัติ

หลังจากปฏิบัติกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำความรู้ที่สร้างขึ้นหรือที่ได้มาบันทึกไว้ในรูปแบบลายลักษณ์อักษรและจัดเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ จากนั้นทำการบันทึกไว้ใน เว็บไซต์ของโรงเรียน www.jumrusschool.com หัวข้อการจัดการความรู้

วิธีการสังเกต

สังเกตพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ในการบันทึกความรู้ ความสามารถในการจัดเก็บและบันทึกของกลุ่มร่วมปฏิบัติ และทำการจดบันทึกผลของการปฏิบัติกิจกรรม

1.3.6.ขั้นการนำความรู้ไปใช้

วิธีการปฏิบัติ

ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำความรู้ที่ได้จากการเก็บมาใช้ อาจไม่ต้องใช้ความรู้ที่มีทั้งหมด นำไปประยุกต์ให้เข้ากับเนื้อหาสาระที่ตนเองสอน โดยไม่จำกัดระดับชั้นของนักเรียนที่นำความรู้ไปใช้ พร้อมทั้งให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มร่วมปฏิบัติแต่ละคน

วิธีการสังเกต

ใช้เครื่องมือการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูและแบบประเมินการสอน โดยให้คณะกรรมการและผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและประเมิน ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากกลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสอนเพื่อสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของครูเพื่อสะท้อนความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการจัดการความรู้

1.4 การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection)

กลุ่มทำงานทำการประชุมร่วมกัน วิเคราะห์กิจกรรมต่างๆ ที่ได้ปฏิบัติโดย

1.4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง อย่างไรและเพราะเหตุใด

1.4.2 ให้ทุกคนสะท้อนผลการปฏิบัติที่ผ่านมา

1.4.3 ร่วมกันเสนอแนะเพื่อปรับแผนให้เหมาะสมในการดำเนินการขั้นต่อไป
ในการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ จะทำการสังเกตจากสภาพจริงที่เกิดขึ้นโดยผู้วิจัยและกลุ่มทำงาน ร่วมกันสังเกต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรม

มีลักษณะเป็นเอกสารการบันทึกแบบไม่มีโครงสร้าง ใช้เพื่อการบันทึกการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ ขั้นสะท้อนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance) ขั้นวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติการและการสังเกต (Acting and observing) และ ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection) ที่จะทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินกิจกรรม ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. สร้างแบบบันทึกการดำเนินกิจกรรม
2. นำแบบบันทึกให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข
3. ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกแล้วนำไปใช้จริง

2.2 แบบสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน

เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นของครูมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดแบบไม่มีโครงสร้าง ใช้สำหรับการประเมินสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อนำปัญหาที่พบมาวิเคราะห์ร่วมกันสำหรับกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทำการสำรวจโดยคณะกรรมการและกลุ่มร่วมปฏิบัติในขั้นสะท้อนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance) โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. กำหนดขอบข่ายที่เป็นประเด็นสำคัญ ได้แก่
 - 1.1 สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน
 - 1.3 การกำหนดปัญหาและระบุสาเหตุของปัญหา
 - 1.4 การกำหนดทางเลือกที่เป็นความต้องการในการแก้ปัญหา
 - 1.5 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. สร้างแบบสำรวจตามขอบข่ายที่กำหนดขึ้น
3. นำแบบสำรวจให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
4. ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้จริง

2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู

เป็นเอกสารที่ใช้บันทึกผลของการสังเกตเป็นแบบปลายเปิด โดยแบ่งเป็นขอบเขตเนื้อหาด้านการวางแผนการสอน การดำเนินการสอน ด้านความสนใจของนักเรียน การวัดผลประเมินผล ใช้เพื่อบันทึกพฤติกรรมของครูผู้สอนขณะปฏิบัติกิจกรรมการสอน ทำการสังเกตโดยกลุ่มคณะกรรมการ และผู้วิจัยโดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกต
2. กำหนดขอบข่ายของกิจกรรมที่ต้องการสังเกตได้แก่ ด้านการวางแผนการสอน การดำเนินการสอน ด้านความสนใจของนักเรียน การวัดผลประเมินผล
3. สร้างตัวอย่างแบบสังเกตการสอนแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง พิจารณาความเหมาะสมและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง
- 4.ปรับปรุงแก้ไข แบบสังเกตให้สมบูรณ์ก่อนนำมาใช้จริง

2.4 แบบประเมินการจัดการเรียนการสอน

เป็นเอกสารที่ใช้ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยแบ่งเป็นขอบเขตเนื้อหาด้านการวางแผนการสอน การดำเนินการสอน ด้านความสนใจของนักเรียน การวัดผลประเมินผล ใช้เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนขณะปฏิบัติกิจกรรมการสอน ทำการประเมินโดยกลุ่มคณะกรรมการ และผู้วิจัยโดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ
2. กำหนดขอบข่ายของกิจกรรมที่ต้องการประเมินได้แก่ ด้านการวางแผนการสอน การดำเนินการสอน ด้านความสนใจของนักเรียน การวัดผลประเมินผล
3. สร้างตัวอย่างแบบประเมินการสอนแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง พิจารณาความเหมาะสมและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง
- 4.ปรับปรุงแก้ไข แบบประเมินให้สมบูรณ์ก่อนนำมาใช้จริง

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษารูปแบบการสร้างแบบสอบถาม จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบข่ายที่จะสอบถามได้แก่ ความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากครูทำการจัดการเรียนการสอน
3. สร้างแบบสอบถามตามขอบข่ายที่กำหนดแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง พิจารณาความเหมาะสมและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง
- 4.ปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำมาใช้จริง

2.6 แบบสอบถามความพึงพอใจของครู

ใช้สำหรับสัมภาษณ์ความพึงพอใจของครูหลังจากที่ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมต่างๆโดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษารูปแบบการสร้างแบบสอบถาม จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบข่ายที่จะสอบถามได้แก่ ความพึงพอใจของครูหลังจากปฏิบัติกิจกรรม
3. สร้างแบบสอบถามตามขอบข่ายที่กำหนดแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง พิจารณาความเหมาะสมและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง
- 4.ปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำมาใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ร่วมกับ คณะกรรมการในกิจกรรมการสังเกตการสอน โดยใช้การสังเกตควบคู่ไปกับการปฏิบัติ มีการ ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรม ในการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูใน โรงเรียน

3.2 ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อเก็บข้อมูลของ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู

3.3 ผู้วิจัยใช้แบบประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อเก็บข้อมูลการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู

3.4 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความ คิดเห็นของนักเรียนหลังจากที่ครูได้ทำการจัดการเรียนการสอนได้ปฏิบัติกิจกรรม

3.5 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของครู เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ของครูหลังจากที่ครูได้ทำได้ปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการจัดการความรู้

3.6 ผู้วิจัยใช้วิธีการประชุมกลุ่มทำงาน โดยนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละรอบของการปฏิบัติ มาทำการประชุมเพื่อสรุปความคิดเห็น เพื่อประเมินหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการกระทำข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนของครูโดยใช้การจัดการความรู้ เพื่อให้ข้อมูลหรือการตรวจสอบข้อมูลมีคุณภาพจึงได้ใช้ วิธีการตรวจสอบหลายมิติ(Triangulation) ได้ดำเนินการดังนี้

4.1.1. การตรวจสอบหลายมิติด้านข้อมูล (Data Triangulation) ผู้วิจัยทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน ชั้นสะท้อนสภาพทั่วไป ชั้นวางแผน ชั้นปฏิบัติและ สังเกต และชั้นสะท้อนผล จากกลุ่มบุคคลที่ต่างกัน คือ ผู้วิจัย กลุ่มคณะกรรมการดำเนินงาน กลุ่ม ร่วมปฏิบัติ เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลเหมือนกัน สอดคล้องกัน หรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

4.1.2. การตรวจสอบหลายมิติด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) ผู้วิจัย ใช้เทคนิคหลายวิธีในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธี สังเกต สทนหาสอบถาม ใช้แบบประเมิน การจด บันทึก นำมาพิจารณาแต่ละประเด็นว่า เหมือนหรือแตกต่างกัน อย่างไร มีความสัมพันธ์สอดคล้อง กันมากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาสรุปผล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากเครื่องมือแต่ละประเภทแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพตามลักษณะของข้อมูลแต่ละด้าน ดังนี้

4.2.1 นำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสังเกตและแบบสอบถาม มาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ และตรวจให้คะแนน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยระดับ 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระดับ 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระดับ 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระดับ 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระดับ 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

4.2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการบันทึกและสังเกต ผู้วิจัยจะสรุปสาระสำคัญจากเนื้อความ คำพูด ปรากฏการณ์ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรม นำมาจัดกลุ่มของข้อมูลแล้วนำเสนอโดยการเขียนเชิงพรรณนา



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี จากการได้ปฏิบัติทำให้ได้ผลการวิจัยประกอบด้วยวงจรการปฏิบัติ 2 รอบ ดังนี้

1. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในรอบที่ 1

สำหรับการปฏิบัติในรอบที่ 1 ได้ใช้ช่วงเวลาในวันที่ 1 – 21 กุมภาพันธ์ 2554 โดยมีผลการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ขั้นสะท้อนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance)

1.1 สร้างกลุ่มทำงาน

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างกลุ่มทำงานซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน หัวหน้าฝ่ายสนับสนุน และกลุ่มร่วมปฏิบัติประกอบด้วยครูผู้สอนจำนวน 12 คน

1.2 ศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการเรียนการสอน

ผลจากการให้กลุ่มทำงานร่วมกันวิเคราะห์ศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการเรียนการสอน โดยกลุ่มทำงานได้วิเคราะห์จากสภาพการสอนในปัจจุบัน ผลการเรียนของนักเรียนให้พบว่า

1) โรงเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำในระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีสาเหตุจากที่นักเรียนไม่สามารถอ่านหนังสือและเขียนได้ ทำให้การสอนของครูยังไม่บรรลุเป้าหมาย จึงควรมีการแก้ปัญหาเรื่องการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียน

2) ในการสอนปัจจุบันครูมีการสอนแบบรายวิชาจึงทำให้ขาดความคุ้นเคยกับนักเรียนบางคนไม่สามารถควบคุมนักเรียนได้ นักเรียนมีการคุย เล่นระหว่างเรียน ดังนั้นควรที่จะหาวิธีที่จะทำให้อยู่ในกฎระเบียบขณะครูทำการสอน มีความพร้อมที่จะเรียน มีความสนใจครูผู้สอนเพิ่มขึ้น

3) ปัญหาของนักเรียนขาดการเอาใจใส่ในการเรียนน้อย นักเรียนไม่สนใจเนื้อหาการสอนของครู ขาดการตอบสนองในการเรียน เบื่อหน่ายการเรียน ไม่รับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย ควรหาวิธีที่จะกระตุ้นให้นักเรียนให้เอาใจใส่ในการเรียนหรือให้ความสำคัญกับการเรียนเพิ่มขึ้น

4) ผู้ปกครองขาดการเอาใจใส่เรื่องการเรียนของนักเรียนทำให้นักเรียนไม่ถูกกระตุ้นให้รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน จึงควรมีการเน้นการสร้าง ความเข้าใจ และปรับทัศนคติการสนับสนุนการเรียนของผู้ปกครอง

1.3 การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา

กลุ่มทำงานได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาในครั้งนี้ โดยนำผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมาเป็นข้อมูลทำให้ได้เป้าหมายในการพัฒนาดังนี้

- 1) แก้ปัญหาเรื่องการอ่านเขียน ภาษาไทย
- 2) พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้มากขึ้นและรับผิดชอบเรื่องการเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งที่บ้านและโรงเรียน
- 3) พัฒนากิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีความร่วมมือในการเรียนเพิ่มขึ้น หรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนเพิ่มขึ้น
- 4) ครุมีการพัฒนาเนื้อหา วัตถุประสงค์การสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและสอดคล้องกับผู้เรียน

1.4 ศึกษากระบวนการวิธีที่ใช้ในการพัฒนา

กลุ่มทำงานได้ร่วมกันศึกษาและทำความเข้าใจกระบวนการจัดการความรู้ที่ใช้เป็นกระบวนการพัฒนาในครั้งนี้ โดยทำการศึกษาจากเอกสารที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น และทำการอภิปรายร่วมกัน

2) ขั้นวางแผน (Planning)

ผลจากการปฏิบัติการวางแผน ผู้วิจัยได้ทำการประชุมวางแผนร่วมกันกับกลุ่มทำงาน วิเคราะห์ถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากโรงเรียนจะต้องเข้าร่วมในการสอบระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 ตามนโยบายของสำนักทดสอบการศึกษาทำให้มีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติโครงการรอบแรก ในระหว่างวันที่ 7 ถึง 17 กุมภาพันธ์ 2554 ทำการแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบระหว่างดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ หน้าที่การจัดเตรียมห้องประชุม มอบให้ครูดาวรุ่ง หมี่ทอง หน้าที่ในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้อมอบให้ครูวิไล เพ็งราช หน้าที่ในการแจ้งการนัดหมายมอบให้ครูสุกัญญา เสมา

หลังจากวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของกิจกรรม วิธีการปฏิบัติกิจกรรม วิธีการสังเกต ผู้ที่ทำหน้าที่สังเกต และทำการระบุนวัน เวลาที่ปฏิบัติ โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ(Action plan) ตามตาราง 2 ได้ดังนี้

ตาราง 2 แผนปฏิบัติการการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ของครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนจำรัสวิทยา จังหวัดสระบุรีรอบแรก

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	เป้าหมายของกิจกรรม	วันที่ปฏิบัติ	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้สังเกต
การกำหนดความรู้	เพื่อต้องการทราบความรู้ที่ต้องการพัฒนาาร่วมกัน	07-ก.พ.-54	กลุ่มร่วมปฏิบัติร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแต่ละระดับ นำผลการสำรวจสภาพปัญหา มาวิเคราะห์เพื่อนำมากำหนดความรู้ที่ต้องการในการจัดการเรียนการสอน โดยทำการสนทนา สอบถาม และลงมติให้ความเห็นร่วมกัน	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มร่วมปฏิบัติ - สนทนา สอบถามความรู้สึกที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ
การแสวงหาความรู้	เพื่อให้ครูได้ค้นหาความรู้ตามที่กำหนดร่วมกัน	08-ก.พ.-54 ถึง 11-ก.พ.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสืบเสาะค้นหา และรวบรวมความรู้แฝงอยู่ตามที่ต่างๆ จากในสถานศึกษา ได้แก่ การสอบถามเพื่อนร่วมงาน การเรียนรู้จากการสังเกตการสอน และการใช้ประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละคน จากภายนอกสถานศึกษาได้แก่ หนังสือ ตำรา โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มคณะกรรมการ และกลุ่มร่วมปฏิบัติเพื่อพัฒนาจัดการเรียนการสอน	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการให้ความร่วมมือกัน ของกลุ่มร่วมปฏิบัติในการแสวงหาความรู้ - สังเกตแหล่งความรู้ที่ใช้ในการแสวงหา - สนทนา สอบถามวิธีที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ

ตาราง 2 (ต่อ)

วิธีปฏิบัติกิจกรรม	เป้าหมายของกิจกรรม	วันที่ปฏิบัติ	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้สังเกต
การสร้างความรู้	เพื่อให้ครูพัฒนาความรู้ จากการแสวงหา สร้างเป็นความรู้	08-ก.พ.-54 ถึง 11-ก.พ.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นโดยใช้ความรู้ที่ได้จากการแสวงหา ประกอบกับใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญชำนาญของแต่ละบุคคล สร้างความรู้ขึ้นมาใหม่และประกาศความรู้นั้นเป็นองค์ความรู้	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ - สนทนาสอบถามวิธีที่ใช้ในการสร้างความรู้ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย กลุ่มคณะกรรมการ
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	เพื่อให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน	14-ก.พ.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำเอาความรู้ที่สร้างหรือบันทึกไว้ออกมาเผยแพร่ให้รับรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยใช้วิธีการ จัดประชุม แลกเปลี่ยนลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิด การบรรยาย การสาธิตและใช้ห้องประชุม เป็นสถานที่จัดประชุม	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มร่วมปฏิบัติ ขณะทำการขยายผลความรู้ - สังเกตการให้ความร่วมมือ ความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม - สนทนา สอบถามความรู้ความเข้าใจที่กลุ่มร่วมปฏิบัติได้รับ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย กลุ่มคณะกรรมการ

ตาราง 2 (ต่อ)

วิธีปฏิบัติกิจกรรม	เป้าหมายของกิจกรรม	วันที่ปฏิบัติ	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้สังเกต
การเก็บความรู้	เพื่อนำความรู้ที่ได้มาจัดเก็บอย่างเป็นหมวดหมู่เพื่อต่อการนำไปใช้	15-ก.พ.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำความรู้ที่สร้างขึ้นหรือที่ได้มาและบันทึกไว้ในรูปแบบลายลักษณ์อักษรและจัดเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ จากนั้นทำการบันทึกไว้ใน เว็บไซต์ของโรงเรียน หัวข้อการจัดการความรู้	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ในการบันทึกความรู้ ความสามารถในการจัดเก็บและบันทึกของกลุ่มร่วมปฏิบัติ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย กลุ่มคณะกรรมการ
การนำความรู้ไปใช้	เพื่อนำความรู้ที่มีมาใช้ปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอน	16-ก.พ.-54 ถึง 21-ก.พ.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำความรู้ที่ได้จากการเก็บมาใช้ หรือนำความรู้มาใช้ใหม่ ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ตามวิชาที่ตนเองสอนพร้อมทั้งนักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจ	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูและแบบประเมินการสอนโดยให้คณะกรรมการและผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและประเมิน - ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากกลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสอน 	ผู้วิจัย กลุ่มคณะกรรมการ
-					

3) ขั้นปฏิบัติและสังเกต (Acting and observing)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประชุมชี้แจง กลุ่มคณะกรรมการและกลุ่มร่วมปฏิบัติเกี่ยวกับ ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ในแต่ละขั้นตอน ตามแผนปฏิบัติการ จากนั้นทำการ ปฏิบัติตามแผน โดยได้ผลของการปฏิบัติจากการบันทึกกิจกรรม สังเกต และสอบถามควบคู่กันใน แต่ละขั้นตอนสรุปเป็นผลการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 การปฏิบัติและผลการสังเกตขั้นกำหนดความรู้ในรอบแรก

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>ขั้นการกำหนดความรู้</p> <p>วันที่ 7 ก.พ. 54 เวลา 15.30 น. กลุ่มทำงาน และผู้วิจัยทำการประชุมเพื่อทำการกำหนด ความรู้ ณ ห้องประชุมของโรงเรียน หลังจาก นั้นกลุ่มทำงานร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกัน วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เกี่ยวข้องและวิธีที่ควรแก้ไข เพื่อกำหนดความรู้ที่ต้องการพัฒนาการจัดการ เรียนการสอนร่วมกัน โดยศึกษาจากหลักสูตร สถานศึกษา แผนกลยุทธ์ของโรงเรียน เป้าหมาย ของโรงเรียน และนำปัญหาจากชั้นสะท้อนสภาพ ทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance) ทำได้ความรู้ที่ต้องการพัฒนาได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการอ่าน การเขียนภาษาไทย ซึ่งเป็นอุปสรรคในการ จัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระต่างๆ 2. การพัฒนานักเรียนให้มีสมาธิในขณะการ จัดการเรียนการสอนของครูเพิ่มมากขึ้น 3. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของครูให้ ดึงความสนใจของนักเรียนมากยิ่งขึ้น 	<p>- ผลจากการสังเกตการมีส่วนร่วมของกลุ่มร่วม ปฏิบัติ พบว่ามีการร่วมกันวิเคราะห์เสนอ ข้อคิดเห็นต่างๆ ให้ความร่วมมือดีในการระดม ความคิด</p> <p>- ผลจากการสนทนา สอบถามพบว่า กลุ่มร่วม ปฏิบัติ มีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องแปลกใหม่ และ รู้สึกดีที่ได้ร่วมกันเสนอปัญหาเพื่อทำการแก้ไข</p>

จากขั้นการกำหนดความรู้กลุ่มร่วมปฏิบัติแต่ละคนได้เสนอความรู้ที่ต้องการพัฒนาสามารถสรุปดังแสดงใน ตาราง 4

ตาราง 4 ความรู้ที่ต้องการพัฒนาของกลุ่มร่วมปฏิบัติในรอบแรก

ชื่อกลุ่มร่วมปฏิบัติ	ความต้องการพัฒนา				
	พัฒนาการอ่าน เขียน	พัฒนาสื่อการสอน	พัฒนาสมมติ	พัฒนาระเบียบวินัย	สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง
สุพัตตรา บุญกักดี	✓	✓	✓		✓
ศุภัญญา เสมอ	✓	✓			
วิไล เฟื่องราช	✓				
ญาม่า แสนมาโนช	✓		✓	✓	
มาลี คันธะพรหม	✓	✓			
รุ่งนภา สุกแก้ว	✓		✓		
กันยารัตน์ จินโน	✓	✓			
ดาวรุ่ง หมีทอง	✓		✓		
บุญมา เกษานิยม	✓	✓	✓		
ทริกา แซ่ย่าง		✓			
ขวัญจิรา เฟื่องนุ่ม	✓	✓			
ปรารถนา เวชกักดี	✓	✓			

จากตาราง 4 แสดงว่ากลุ่มร่วมปฏิบัตินั้นมีความต้องการพัฒนา 5 เรื่อง โดยสามารถสรุปเป็นความรู้ที่ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกัน จึงทำให้ได้ความรู้ที่กำหนดขึ้นร่วมกันได้แก่ การพัฒนาการอ่าน การเขียนภาษาไทย การพัฒนาสื่อการสอนและการพัฒนาสมมติของนักเรียน

ตาราง 5 การปฏิบัติและผลการสังเกตขั้นแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ในรอบแรก

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>ขั้นแสวงหาความรู้และสร้างความรู้</p> <p>ได้เริ่มกิจกรรมแสวงหาความรู้และสร้างความรู้เมื่อวันที่ 8 ถึง 11 กุมภาพันธ์ 2554 ใช้เวลาปฏิบัติทั้งสิ้น 4 วัน โดยมีการปฏิบัติดังนี้</p> <p>วันแรก</p> <p>ได้ทำการจัดประชุมเพื่ออธิบายขั้นตอนอีกครั้งก่อนที่กลุ่มร่วมปฏิบัติจะทำการแสวงหาความรู้ มีการกำหนดให้กลุ่มร่วมปฏิบัติแสวงหาและทำการสร้างความรู้โดยใช้เวลาในช่วงเดียวกัน</p> <p>วันที่สองและสาม</p> <p>ได้กำหนดให้กลุ่มร่วมปฏิบัติไปดำเนินการแสวงหาและสร้างความรู้</p> <p>เนื่องจากในวันที่สามกลุ่มร่วมปฏิบัติบางคนยังไม่สามารถดำเนินการแสวงหาได้เสร็จสิ้น จึงทำการเพิ่มเวลาในการปฏิบัติอีก 1 วัน</p> <p>วันที่สี่</p> <p>ได้กำหนดให้กลุ่มร่วมปฏิบัติไปดำเนินการแสวงหาและสร้างความรู้ต่อและทำการประชุมเพื่อติดตามและประมวลความรู้ที่สร้างขึ้นร่วมกัน</p>	<p>การแสวงหาความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลจากการสังเกตแหล่งความรู้ที่กลุ่มร่วมปฏิบัติไปแสวงหาความรู้ พบว่าใช้แหล่งความรู้จากภายในตัวบุคคล (tacit knowledge) - ผลการสังเกตการให้ความร่วมมือพบว่า มีการให้ความร่วมมือดีในการแสวงหาความรู้ แต่ยังไม่สามารถปฏิบัติได้เต็มที่เนื่องจากแบ่งเวลาบางส่วนไปทำงานที่ปฏิบัติประจำ ทำให้เวลาในการให้ความร่วมมือเพื่อแสวงหาความรู้มีน้อย - ผลจากการสอบถาม การเลือกใช้วิธีในการแสวงหาความรู้พบว่ามีการใช้วิธีที่คล้ายกัน ซึ่งมี 2 วิธีได้แก่ การสอบถามจากเพื่อนร่วมงาน และการใช้จากประสบการณ์ของตนเอง - ผลจากการสอบถาม กลุ่มร่วมปฏิบัติมีความรู้สึกว่าการแสวงหาความรู้เป็นเรื่องที่ยังไม่คุ้นเคยเนื่องจากต้องมีการคิดค้นและทำความเข้าใจความรู้ใหม่ๆ ที่ตนเองยังไม่เคยปฏิบัติมาก่อน ทำให้รู้สึกกังวลในการปฏิบัติ <p>การสร้างความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลจากการสังเกตการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ พบว่ามี การให้ความร่วมมือดีในการประมวลความรู้ร่วมกัน มีการแนะนำ ให้การปรึกษา - ผลจากการสอบถาม วิธีที่ใช้สร้างความรู้ มีการใช้ประสบการณ์ของตนเองและขอคำปรึกษาแนะนำจากเพื่อนร่วมงานซึ่งประสบการณ์ของแต่ละคนก็จะคล้ายคลึงกัน ทำให้ความรู้บางเรื่องใกล้เคียงกัน - ผลจากการสอบถาม กลุ่มร่วมปฏิบัติมีความภูมิใจในความรู้ที่ตนเองสร้างขึ้น

ตาราง 6 ความรู้ที่ได้จากการแสวงหาและสร้างความรู้ในรอบแรก

หัวข้อความรู้ที่กำหนด	วิธีการปฏิบัติหรือเนื้อหา
<p>การพัฒนาให้นักเรียนให้มีทักษะการอ่าน การเขียน ภาษาไทย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้นักเรียนฝึกอ่านและเขียนพยัญชนะ แจกลูกคำ ฝึกอ่าน ประสมคำ ทุกวันโดยใช้ตามสระที่ง่ายก่อน แล้วจึงปรับขึ้น ได้แก่ สระอะ สระอา สระอิ สระอี สระอีสระอือ สระอุ สระอู ปฏิบัติเป็นประจำทำให้นักเรียนคุ้นกับการอ่านแจกลูกและประสมคำโดยครูใช้เวลาในช่วงที่นักเรียนว่าง 2. ให้เสริมกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน โดยให้นักเรียนที่มีผลการเรียนดีนั่งใกล้กับนักเรียนที่ผลการเรียนต่ำ 3. ให้เสริมกิจกรรมเกม เกมการเติมพยัญชนะ กิจกรรมร้องเพลง อ่านนิทาน การแต่งนิทาน 4. ปลุกฝังนิสัยการรักการอ่าน เช่น ให้นักเรียนอ่านหนังสือนิทาน อ่านป้ายโฆษณา อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านเนื้อเพลงแล้วร้องเพลงตาม 5. ได้เสนอให้มีการทำกิจกรรมหยุดเพื่ออ่าน โดยให้ตัวแทนนักเรียนออกมาอ่านหนังสือหน้าชั้นเรียน แล้วให้เพื่อนนักเรียนอ่านตามประมาณ 5 นาทีก่อนการเริ่มเรียนในทุกวิชา โดยอาจเป็นแบบฝึกอ่านในหนังสือง่ายๆ 6. จัดกิจกรรมพี่สอนน้องช่วงกลางวัน โดยให้พี่ๆ มาช่วยสอนหนังสือทางอ้อมให้กับนักเรียนรุ่นน้อง เช่น เล่านิทาน การถามตอบจากเรื่องที่เล่า 7. ให้คำศัพท์ภาษาไทยทุกวันในตอนเช้า ให้นักเรียนได้อ่านและเขียนตาม 8. เสริมกิจกรรมการฝึกพูด การเปล่งคำให้ชัดเจน และเสริมการอ่านบทร้อยแก้วง่ายๆ 9. สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง ขอความร่วมมือในการตรวจงาน การฝึกฝนและการเอาใจใส่นักเรียน 10. ให้นักเรียนคัดบทร้อยแก้ว ทุกครั้งก่อนเรียนและมีการทดสอบอ่านหลังเรียนทุกครั้ง

ตาราง 6 (ต่อ)

หัวข้อความรู้ที่กำหนด	วิธีการปฏิบัติหรือเนื้อหา
<p>การพัฒนาให้นักเรียนให้มี สมาธิในการเรียน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนเรียนและหลังเรียน 5 นาที 2. เสนอจัดโต๊ะเรียนของนักเรียนให้ห่างกันโดยมีลักษณะแยกเดี่ยว 3. ให้นักเรียนทำกิจกรรมฝึกสมาธิ ได้แก่ การระบายสีภาพ การให้นักเรียนฝึกทักษะ การฟังจากการฟังนิทาน กิจกรรมส่งลูกปิงปอง กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน กิจกรรมลูกนั่ง กิจกรรมดอกกลั่นทม 4. กิจกรรมเล่นนิทานโดยให้นักเรียนนั่งสมาธิ 5. ให้มีการสลับโต๊ะนั่งของนักเรียนที่มีความสนิทสนมกันโดยให้ห่างกัน
<p>การพัฒนาสื่อการเรียน การสอนของครูให้ดึงความ สนใจของนักเรียน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สื่อตัวอักษรแสนสนุก 2. สื่อบัตรคำहररा 3. สื่อบัตรคำहरराในหมวดของพยัญชนะไทย และคำอ่านง่ายๆ 4. สื่อบัตรคำคณิตศาสตร์(ท้ายตัวเลข) 5. สื่อสำนวนสุภาษิตไทยโดยให้นักเรียนช่วยทำ เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ 6. สื่อแม่สูตรคุณहररा 7. แบบฝึกอ่าน พยัญชนะ สระ และการประสมคำ 8. สื่อภาพหลักการบริโภค 9. ทำบัตรภาพคำศัพท์ 10. ทำสื่อต้นไม้ความรู้ 11. สื่อแสดงภาพวงโคจรของระบบสุริยจักรวาล

ตาราง 7 การปฏิบัติและผลการสังเกตการแลกเปลี่ยนความรู้ในรอบแรก

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>การแลกเปลี่ยนความรู้</p> <p>ในขั้นตอนการแลกเปลี่ยนความรู้ปฏิบัติเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 15.30 น. ใช้เวลา 1 วันโดยใช้เวลาหลังจากเสร็จงานประจำในการทำกิจกรรม กลุ่มร่วมปฏิบัติได้จัดการประชุมแลกเปลี่ยนกัน ใช้ห้องประชุมเป็นสถานที่ โดยแต่ละคนนำเสนอผลความรู้ที่ตนแสวงหามา และประมวลความรู้ออกมานำเสนอ มีการใช้วิธีนำเสนอโดยการบรรยาย การอธิบาย การสาธิต กลุ่มร่วมปฏิบัติจะเตรียมข้อมูลที่จะมาแลกเปลี่ยนด้วยตนเอง นำเสนอใช้เวลาประมาณ 20 – 30 นาทีต่อคน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จากการสังเกตพบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมดี มีความตั้งใจในการรับฟังการบรรยาย แต่กลุ่มร่วมปฏิบัติบางคนยังขาดการเตรียมความพร้อมที่ดี ขาดความเชื่อมั่นในตนเองทำให้การบรรยายไม่ชัดเจน รู้สึกประหม่าและตื่นเต้นกับการนำเสนอต่อที่ประชุม และมีความกังวลเรื่องความรู้นำมาบรรยาย - จากการสนทนา สอบถามกลุ่มร่วมปฏิบัติพบว่ามีความเข้าใจในความรู้ที่ได้แลกเปลี่ยนกันดี แต่ในการนำเสนอยังมีความกังวล ขาดความเชื่อมั่นในการบรรยายแลกเปลี่ยนความรู้

ตาราง 8 การปฏิบัติและผลการสังเกตการเก็บความรู้ในรอบแรก

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>การเก็บความรู้</p> <p>เริ่มทำการปฏิบัติเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2554 ใช้เวลาทั้งสิ้น 1 วันโดยกระทำหลังจากได้แลกเปลี่ยนความรู้เรียบร้อยแล้ว กลุ่มร่วมปฏิบัตินำเอาความรู้ของแต่ละคนไปทำการจัดพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเตรียมบันทึกเข้าเก็บเป็นฐานข้อมูลและทำการเผยแพร่ต่อไปโดยให้ครูที่รับผิดชอบการจัดการเว็บไซต์ทำการส่งข้อมูลทีเว็บไซต์ของโรงเรียนโดยใช้ชื่อเว็บ www.jumrusschool.com ในหัวข้อ “KM การจัดการความรู้”</p>	<p>จากการสังเกตพฤติกรรมพบว่ามี การปฏิบัติเป็นไปตามแผนที่กำหนด แต่เนื่องจากบางคนยังขาดทักษะการใช้คอมพิวเตอร์มีจำนวน 4 คนทำให้เกิดความล่าช้า จึงทำการแก้ปัญหาโดยการให้ครูที่มีความถนัดทางคอมพิวเตอร์จัดพิมพ์ให้แทน โดยกลุ่มร่วมปฏิบัติมีการช่วยเหลือกันดีในการจัดพิมพ์ข้อมูล</p>

ตาราง 9 การปฏิบัติและผลการสังเกตการนำความรู้ไปใช้ในรอบแรก

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>การนำความรู้ไปใช้</p> <p>มีการกำหนดให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเองโดยกำหนดเวลาวันที่ 16 ถึง 21 กุมภาพันธ์ 2554 ใช้เวลาทั้งสิ้น 3 วันทำการ และให้กลุ่มร่วมปฏิบัติทุกคนระบุเวลาที่จะทำการสอน โดยใช้ชั่วโมงที่เข้าสอนตามปกติในแต่ละวัน ตั้งแต่เวลา 08.30 น. ถึง 15.30 น.</p> <p>ในการจัดการเรียนการสอนได้กำหนดให้มีการประเมินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน แบบประเมินการสอนของครู แบบสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครู โดยกลุ่มร่วมปฏิบัติ 1 คน จะมีผู้เข้าร่วมสังเกตการจัดการเรียนการสอน อย่างน้อย 2 คนซึ่งประกอบด้วยผู้วิจัยและกลุ่มคณะกรรมการ</p>	<p>จากการประเมินและสังเกตการนำความรู้ไปใช้ในการสอนพบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติมีการจัดการเรียนการสอนได้ดี ซึ่งพิจารณาจากผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนตามตาราง 9 และการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน พบว่านักเรียนให้ความร่วมมือ มีความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีสมาธิทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนดีขึ้น กลุ่มร่วมปฏิบัติ มีการเลือกใช้กิจกรรมได้อย่างหลากหลาย มีการเตรียมการสอน มีการเตรียมสื่อการสอน ซึ่งความรู้ที่นำมาใช้สามารถช่วยกลุ่มร่วมปฏิบัติได้ดี</p> <p>มีกลุ่มร่วมปฏิบัติบางส่วนที่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายเนื่องจาก ชั้นเรียนที่เข้าสอนกับความรู้ที่เลือกใช้ไม่เหมาะสมกัน ยังขาดเทคนิคการปรับใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียน และเหมาะสมกับความสามารถของตนเองเช่น กลุ่มร่วมปฏิบัติบางคนไม่ถนัดกิจกรรมร้องเพลงแต่นำกิจกรรมร้องเพลงไปประกอบการสอน กลุ่มร่วมปฏิบัติบางคนเลือกใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมกับวัยโดยนำสื่อบัตรคำพยัญชนะไปใช้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีความคุ้นเคยกับพยัญชนะอยู่แล้ว กลุ่มนักเรียนระดับเล็กยังไม่สามารถทำกิจกรรมกิจกรรมการอ่านได้ทุกคน</p> <p>จากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนแล้วทำให้ปรากฏผลที่ได้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากดังปรากฏตามตาราง 10</p>

ตาราง 10 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนในรอบแรก

ลำดับ	การจัดการเรียนการสอน	\bar{X}	S.D	ระดับ
1	การเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ	4.12	0.87	มาก
2	ครูจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลุกเร้าหัวใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	3.68	0.92	มาก
3	ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง	3.52	0.85	มาก
4	ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์	3.22	0.94	ปานกลาง
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง	3.34	0.96	ปานกลาง
6	ครูส่งเสริมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมทั้งสังเกต ส่วนดี และส่วนด้อยของผู้เรียน	3.84	0.93	มาก
7	ครูใช้สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	3.80	0.91	มาก
8	ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมกับชีวิตจริง	3.76	0.92	มาก
9	ครูฝึกฝนทฤษฎี มารยาท และวินัย ตามวิถีวัฒนธรรมไทย	4.02	0.86	มาก
10	ครูสังเกต และประเมินพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	3.65	0.92	มาก
รวม		3.67	0.91	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่าครูมีการจัดการเรียนการสอนได้ส่วนใหญ่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยการเตรียมการเรียนการสอนสูงที่สุดคือ 4.12 มีเพียง 2 เรื่องที่อยู่ในระดับปานกลางคือ การจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง

ตาราง 11 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในรอบแรก

ข้อ	ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน	\bar{X}	S.D	ระดับ
1	การแต่งกายของครู	4.24	0.97	มาก
2	การใช้น้ำเสียงของครูในการสื่อสาร	3.82	0.85	มาก
3	การใช้คำพูดในการสื่อสาร	4.15	0.94	มาก
4	การใช้เทคนิคการสอนของครู	3.82	0.88	มาก
5	การใช้สื่อประกอบการสอน	4.26	0.78	มาก
6	การอธิบายและการยกตัวอย่างประกอบ	4.34	0.85	มาก
7	การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน	3.88	0.84	มาก
8	การวัดและการประเมินผล	3.90	0.94	มาก
9	การเปิดโอกาสให้ซักถาม	4.05	0.94	มาก
10	การให้ความสนใจกับผู้เรียน	4.50	0.92	มาก
11	ครูมีความรู้ที่หลากหลาย	4.39	0.85	มาก
12	ครูมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างถ่องแท้	4.45	0.90	มาก
13	ครูมีความตั้งใจต่อการถ่ายทอดความรู้	4.04	0.84	มาก
14	ครูยอมรับฟังความเห็นของนักเรียน	3.98	0.89	มาก
15	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	3.80	0.86	มาก
16	ครูทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน	4.58	0.95	มากที่สุด
17	ครูทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น	4.25	0.88	มาก
รวม		4.14	0.88	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยครูทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ค่าเฉลี่ยของครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมจะมีค่าน้อยที่สุด

หลังจากปฏิบัติกิจกรรมการจัดการความรู้ ครบทุกขั้นตอน จึงได้ทำการสอบถามความพึงพอใจของครูทำให้ได้ผลสรุปความพึงพอใจของครูผู้สอนตามตาราง 11

ตาราง 12 ความพึงพอใจของครูต่อกระบวนการจัดการความรู้ในรอบแรก

กระบวนการจัดการความรู้	\bar{X}	S.D	ระดับ
การจัดการความรู้มีประโยชน์	4.01	0.87	มาก
การจัดการความรู้ช่วยพัฒนาการสอน	4.52	0.89	มากที่สุด
การจัดการความรู้ช่วยสร้างความรู้ใหม่	3.73	0.92	มาก
การจัดการความรู้ช่วยพัฒนาองค์กร	4.26	0.93	มาก
การจัดการความรู้ทำให้ผลการทำงานดีขึ้น	3.66	0.95	มาก
การจัดการความรู้มีขั้นตอนนำไปปฏิบัติง่าย	3.12	0.90	ปานกลาง
การจัดการความรู้ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น	4.34	0.95	มาก
พอใจต่อกระบวนการจัดการความรู้	4.24	0.87	มาก
รวม	3.99	0.91	มาก

จากตาราง 12 แสดงว่า ความพึงพอใจของครูกลุ่มร่วมปฏิบัติหลังจากปฏิบัติการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยรับรู้ว่าการจัดการความรู้ช่วยพัฒนาการสอนอยู่ในระดับมากที่สุดแต่ขั้นตอนที่นำไปปฏิบัติยังอยู่ในระดับปานกลาง

4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection)

กลุ่มทำงานและผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติและการสังเกต ไปวิเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นประเด็นปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อด้อย จากแบบสังเกต แบบสังเกตพฤติกรรม การจัดการเรียนการสอนของครู แบบประเมินการสอนการจัดการเรียนการสอน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของครู โดยจัดประชุมในรอบที่ 1 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 15.30 น. สรุปผลได้ดังนี้

พบว่าปัญหาอุปสรรคยังมีอยู่บ้าง สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) กลุ่มร่วมปฏิบัติขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ ถึงหลักการและเป้าหมายที่แท้จริงของการจัดการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่คิดว่ากระบวนการจัดการความรู้ มีขั้นตอนที่นำไปปฏิบัติได้ยังอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากยังไม่เข้าใจกระบวนการจึงคิดว่าจะมีการนำไปปฏิบัติยาก

2) กลุ่มร่วมปฏิบัติมีความรู้สึกว่าเป็นภาระนอกเหนือจากการปฏิบัติงานประจำ ส่งผลให้การแสวงหาและสร้างความรู้ใหม่ๆ ส่วนใหญ่มีความคล้ายกัน ซึ่งเป็นความรู้จากประสบการณ์เดิม

3) กลุ่มร่วมปฏิบัติยังไม่คุ้นเคยต่อการบรรยายแลกเปลี่ยนความรู้ มีความกดดันและกังวลทำให้การที่ถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนความรู้มีบรรยากาศที่ตึงเครียด

4) กลุ่มร่วมปฏิบัติยังขาดทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้ถูกสร้างขึ้นมา ความรู้ไม่ได้ถูกประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

5) การแสดงความคิดเห็นยังมีน้อย ส่วนใหญ่ยังไม่แสดงออกทางความคิดเห็นที่ควร

6) กลุ่มร่วมปฏิบัติบางคนยังขาดทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อจัดเก็บความรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดการล่าช้าบ้าง

ผลที่ได้จากการสังเกต พบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติมีการให้ความร่วมมือดีในการปฏิบัติกิจกรรมเนื่องจากการเป็นกรปฏิบัติในรูปแบบมีส่วนร่วมกันในการพัฒนา ทำให้มีแรงเสริมที่จะพัฒนาตนเอง

การสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนในการสอนของครู ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน

การประเมินการสอนของครูพบว่า ครูมีการจัดการเรียนการสอนได้ดีโดยได้อยู่ในระดับมากทุกคุณสมบัติ แต่การจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์และการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเองยังอยู่ในระดับปานกลาง

ผลสรุปจากการประชุม มีข้อสรุปสำหรับพิจารณาในการพัฒนาในรอบต่อไป มีดังนี้

1. ควรมีการเน้นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้กับกลุ่มร่วมปฏิบัติ ให้ทราบถึงเป้าหมายที่แท้จริง ประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อปรับทัศนคติในทางลบของกลุ่มร่วมปฏิบัติ และทำความเข้าใจถึงกระบวนการจัดการความรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน

2. ควรมีการสร้างความคุ้นเคยระหว่างกลุ่มร่วมปฏิบัติและคณะกรรมการให้มากขึ้นเพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมระหว่างดำเนินการตามกระบวนการ และเป็นการสร้างวัฒนธรรมที่ดีในการทำงานร่วมกัน ให้มีน้ำใจต่อกันให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้คำแนะนำ หรือเป็นที่ปรึกษาได้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

3. พฤติกรรมการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดความชัดเจนในการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ

4. ควรพัฒนาความรู้ด้านการส่งเสริมกระบวนการคิดให้กับนักเรียนเพราะสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและมีประโยชน์ต่อผู้เรียน

2. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในรอบที่สอง

ในการดำเนินการในรอบที่สอง ผู้วิจัยได้ใช้เวลาตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2554 ถึงวันที่ 17 มีนาคม 2554 โดยมีผลการดำเนินการแต่ละขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นการวางแผน (planning)

ในขั้นตอนนี้เป็นการปรับการแผนในรอบที่สอง ผู้วิจัยร่วมกับคณะดำเนินการได้ทำการประชุมวางแผนโดยนำผลจากการสะท้อนผลการปฏิบัติในรอบแรกมาวิเคราะห์ โดยใช้เวลา 1 วันได้ผลสรุปดังนี้

1. กำหนดให้คณะกรรมการและกลุ่มร่วมปฏิบัติได้ทำความเข้าใจถึงกรอบของการจัดการความรู้อีกครั้ง เพื่อทราบเป้าหมาย ประโยชน์และวิธีปฏิบัติทั้ง 6 ขั้นตอนอย่างถูกต้องโดยใช้เวลาในการทำกิจกรรม 1 วัน

2. มีกิจกรรมเสริมสร้างทัศนคติการแบ่งปันและช่วยเหลือกัน เพิ่มขณะปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้เพื่อลดความกังวลในการปฏิบัติกิจกรรม และสร้างความเป็นทีมงานได้แก่ กิจกรรมช่วยกันวันศุกร์ ที่ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติได้มีโอกาสพูดคุยกันปรึกษาร่วมกันในวันศุกร์ และกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนที่ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติจับคู่กันปฏิบัติกิจกรรมคอยให้คำปรึกษาช่วยเหลือกัน

3. เพิ่มเวลาที่ปฏิบัติกิจกรรมจากรอบแรก 10 วันทำการ เป็น 17 วันทำการในรอบที่สอง เพื่อให้มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติกิจกรรมในการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ที่ทำให้กลุ่มร่วมปฏิบัติมีเวลาค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเต็มที่

4. เพิ่มการพิจารณาสร้างความรู้การพัฒนาทักษะอ่าน เขียนภาษาไทยของนักเรียนที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากวิธีการปฏิบัติยังไม่ครอบคลุม

5. เพิ่มกรอบความรู้ด้านการส่งเสริมกระบวนการความคิดของผู้เรียน เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียน มีทักษะการคิดเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่ 4 คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองอย่างมีวิสัยทัศน์

หลังจากวิเคราะห์ประเด็นออกมาได้แล้วจึงทำการปรับแผนปฏิบัติการโดยได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของกิจกรรม วิธีการปฏิบัติกิจกรรม วิธีการสังเกต ผู้ที่ทำหน้าที่สังเกต และ ระบุวัน เวลาที่ปฏิบัติโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ(Action plan) ตามตาราง 13 ได้ดังนี้



ตาราง 13 แผนปฏิบัติการ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ของครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรีรอบที่สอง

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	เป้าหมายของกิจกรรม	วันที่ปฏิบัติ	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้ที่สังเกต
การเตรียมความพร้อม	เพื่อให้กลุ่มทำงานเข้าใจกระบวนการจัดการความรู้มากขึ้น	23-ก.พ.-54	ผู้วิจัยและกลุ่มทำงานร่วมกันศึกษา ทำความเข้าใจความหมาย เป้าหมายและวิธีปฏิบัติ ตามกระบวนการจัดการความรู้ 6 ขั้นตอน โดยจัดเตรียมเอกสารในการอธิบาย และทำการจับคู่กัน ในกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการแสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มร่วมปฏิบัติ - สนทนาสอบถามถึงความรู้ความเข้าใจ กระบวนการจัดการความรู้ - จัดบันทึกผลของการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ
การกำหนดความรู้	เพื่อต้องการทราบความรู้ที่ต้องการพัฒนาร่วมกัน	24-ก.พ.-54	กลุ่มร่วมปฏิบัติร่วมกันวิเคราะห์ ผลที่สะท้อนจากการปฏิบัติในรอบแรก ซึ่งประกอบด้วย ปัญหาของการแก้ไขเรื่องทักษะอ่านเขียนภาษาไทยที่ยังไม่ชัดเจน และกระบวนการคิดวิเคราะห์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ 4 โดยทำการสนทนา สอบถาม อภิปราย และลงมติให้ความเห็นร่วมกัน	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มร่วมปฏิบัติ - สนทนา สอบถามความรู้สึกที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ

ตาราง 13 (ต่อ)

วิธีปฏิบัติกิจกรรม	เป้าหมายของกิจกรรม	วันที่ปฏิบัติ	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้ที่สังเกต
การแสวงหาความรู้	เพื่อให้ครูได้ค้นหาความรู้ตามที่กำหนดร่วมกัน	25-ก.พ.-54 ถึง 03-มี.ค.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสืบเสาะค้นหาและรวบรวมความรู้แฝงอยู่ตามที่ตั้งใจในและนอกสถานศึกษา เช่น ในหนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร การสังเกตจากเพื่อนร่วมงานและจากประสบการณ์ของแต่ละคนโดยในครั้งนี้เน้นให้กลุ่มร่วมปฏิบัติ ได้แสวงหาความรู้จากภายนอกเพิ่มขึ้นกว่ารอบแรก โดยใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมช่วยกันวันศุกร์ เป็นกิจกรรมเสริม	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการให้ความร่วมมือกัน ของกลุ่มร่วมปฏิบัติในการแสวงหาความรู้ - สังเกตแหล่งความรู้ที่ใช้ในการแสวงหา - สนทนา สอบถามวิธีที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ
การสร้างความรู้	เพื่อให้ครูพัฒนาความรู้ จากการแสวงหา สร้างเป็นความรู้	25-ก.พ.-54 ถึง 03-มี.ค.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นโดยใช้ความรู้ที่ได้จากการแสวงหา ประกอบกับใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญชำนาญของแต่ละบุคคล สร้างความรู้ขึ้นมาใหม่และประกาศความรู้นั้นเป็นองค์ความรู้ และใช้กิจกรรมเสริมเพื่อนช่วยเพื่อน เสริม	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ - สนทนาสอบถามวิธีที่ใช้ในการสร้างความรู้ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ

ตาราง 13 (ต่อ)

วิธีปฏิบัติกิจกรรม	เป้าหมายของกิจกรรม	วันที่ปฏิบัติ	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้สังเกต
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	เพื่อให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน	04-มี.ค.-54 และ 07-มี.ค.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำเอาความรู้ที่สร้างหรือบันทึกไว้ออกมาเผยแพร่ให้รับรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยใช้วิธีการที่เน้นความเป็นกันเองลดความกดดัน เช่น การนั่งพูดคุย การสนทนาซักถาม เพิ่มกิจกรรมละลายพฤติกรรมเพื่อลดความกังวล	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มร่วมปฏิบัติ ขณะทำการขยายผลความรู้ - สังเกตการให้ความร่วมมือ ความตั้งใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม - สนทนา สอบถามความรู้ความเข้าใจที่กลุ่มร่วมปฏิบัติได้รับ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ

ตาราง 13 (ต่อ)

วิธีปฏิบัติกิจกรรม	เป้าหมายของกิจกรรม	วันที่ปฏิบัติ	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้สังเกต
การเก็บความรู้	เพื่อนำความรู้ที่ได้มาจัดเก็บ อย่างเป็นหมวดหมู่เพื่อต่อการ นำไปใช้	08-มี.ค.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำความรู้ที่สร้างขึ้นหรือ ที่ได้มาและบันทึกไว้ในรูปแบบลายลักษณ์ อักษรและจัดเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ โดยให้ครูที่ทำหน้าที่ดูแลเว็บไซต์ ทำ หน้าที่ บันทึกแทนครู 4 คน ที่ไม่ถนัดในการพิมพ์	- สังเกตการบันทึกความรู้และความสามารถ ในการจัดเก็บของกลุ่มร่วมปฏิบัติ - สันทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติ กิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม	ผู้วิจัย คณะกรรมการ
การนำความรู้ไปใช้	เพื่อนำความรู้ที่มีมาใช้ปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอน	11-มี.ค.-54 ถึง 16-มี.ค.-54	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำความรู้ที่ได้จากการ เก็บ มาใช้ หรือนำความรู้มาใช้ใหม่ ในการ จัดการ เรียนการสอนในชั้นเรียน ตามวิชาที่ตนเอง สอนโดยสามารถเข้าสอนในห้องที่ต่างจาก ใน รอบแรกได้ พร้อมทั้งนักเรียนทำแบบสอบ ถามความพึงพอใจ	- ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน ของครูและแบบประเมินการสอนโดยให้ คณะกรรมการและผู้วิจัยเป็นผู้สังเกต และประเมิน - ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนหลังจากกลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสอน	ผู้วิจัย คณะกรรมการ

2) ชั้นปฏิบัติและสังเกต (Acting and observing)

ผู้วิจัยและคณะดำเนินงานได้ทำการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ในรอบที่สองโดยมีผลการปฏิบัติและการสังเกตดังต่อไปนี้

ตาราง 14 การปฏิบัติและผลการสังเกตการเตรียมความพร้อมในรอบที่สอง

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>การเตรียมความพร้อม</p> <p>ในขั้นตอนเตรียมความพร้อม ได้ปฏิบัติในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 15.30 น. ใช้เวลาในการปฏิบัติทั้งสิ้น 1 วัน ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มทำงาน หาความหมาย และทำความเข้าใจวิธีปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ โดยใช้เอกสารที่ผู้วิจัยจัดเตรียมมาแจกและทำการอธิบายถ่ายทอดให้กลุ่มทำงานโดยผู้วิจัย ผู้วิจัยมีการอภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็นความเข้าใจเพิ่มขึ้น และเรียนรู้ทำความเข้าใจร่วมกัน มีการซักถาม ชี้แจงและหาคำตอบร่วมกัน และได้ทำการเสริมกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน โดยให้กลุ่มร่วมปฏิบัติจับคู่กันเพื่อให้ช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมขั้นต่างๆ ดังนี้</p> <p>นางสาวสุพัตตรา บุญภักดี กับ นางสาวขวัญจิรา เฟื่องนุ่ม นางสาวสุกัญญา เสมอ กับ นางมาลี คันธะพรหม นางวิไล เฟื่องราช กับ นางญาม่า แสนมาโนช นางสาวรุ่งนภา สุกแก้ว กับ นางสาวกันขารัตน์ จินโน นางสาวดาวรุ่ง หมีทอง กับ นางบุญมา เกษานิยม นางสาวทริกา แซ่ย่าง กับ นางสาวปรารถนา เวชภักดี</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผลจากการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมพบว่า เป็นไปตามแผนที่กำหนด - จากการสนทนาสอบถาม พบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติความเข้าใจกระบวนการจัดการความรู้เพิ่มขึ้น และการจับคู่ในกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้รู้สึกดีและมีความกังวลลดลงในการทำกิจกรรม

ตาราง 15 การปฏิบัติและผลการสังเกตการกำหนดความรู้ในรอบที่สอง

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>การกำหนดความรู้</p> <p>กลุ่มทำงานได้จัดประชุมในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 15.30 น. เป็นเวลา 1 วัน โดยใช้ห้องประชุมเป็นสถานที่ร่วมกันนำประเด็นที่วิเคราะห์จากการวางแผน โดยได้สรุปเป็นความรู้ที่ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาร่วมกัน 4 เรื่อง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนให้มีความชัดเจนเพิ่มขึ้น 2) การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน 3) ปัญหาของผู้ปกครองนักเรียนที่ขาดการเอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียน 4) กลุ่มร่วมปฏิบัติมีความเห็นว่าสภาพแวดล้อมในการเรียนไม่เอื้ออำนวยได้แก่ อากาศร้อนเกินไป มีเสียงดังจากถนนที่ติดโรงเรียน พื้นที่สีเขียวในโรงเรียนน้อยเกินไป <p>จากที่กลุ่มร่วมปฏิบัติร่วมกันเสนอ กลุ่มคณะกรรมการให้ความเห็นว่าปัญหาในข้อ 3 และ ข้อ 4 เป็นปัญหาที่ใช้ระยะเวลาและขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหาร ผู้วิจัยและกลุ่มคณะกรรมการจึงชี้แจงและทำความเข้าใจกับกลุ่มร่วมปฏิบัติใหม่ จึงกำหนดความรู้ร่วมกันใหม่ทำให้เหลือความรู้เพียงข้อ 1 และ ข้อ 2 ที่เป็นความรู้ที่ต้องการพัฒนา โดยมีผลการสำรวจความรู้ตามตาราง 15</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จากการสังเกตพบว่า กลุ่มร่วมปฏิบัติ มีความพยายามมีส่วนร่วมมากขึ้น ในการทำกิจกรรม มีการพูดคุยให้ข้อเสนอแนะมากขึ้น มีการแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น - ผลการสนทนา สอบถามพบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติมีความกังวลในการปฏิบัติลดลง และมีความเต็มใจในการปฏิบัติ

ตาราง 16 ความรู้ที่ต้องการพัฒนาของกลุ่มร่วมปฏิบัติในรอบสอง

ชื่อกลุ่มร่วมปฏิบัติ	ความต้องการพัฒนา				
	พัฒนาการอ่าน เขียนภาษาไทย	สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง	พัฒนาสภาพแวดล้อมโรงเรียน	พัฒนากระบวนการกระบวนกรคิด	พัฒนาสื่อการสอน
สุพัตตรา บุญภักดี	✓	✓		✓	
สุกัญญา เสมอ	✓			✓	✓
วิไล เฟื่องราช	✓		✓		
ญาม่า แสนมาโนช			✓	✓	
มาลี คันธะพรหม	✓	✓			
รุ่งนภา สุกแก้ว	✓			✓	
กันยรัตน์ จินโน	✓	✓			
ดาวรุ่ง หมีทอง	✓		✓	✓	
บุญมา เกษานิยม	✓		✓		
ทริกา แซ่ย่าง		✓		✓	
ขวัญจิรา เฟื่องนุ่ม	✓	✓			
ปรารถนา เวชภักดี	✓			✓	

จากตาราง 16 แสดงว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติมีความรู้ที่ต้องการพัฒนา 5 เรื่อง โดยมีความรู้ที่มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ตรงกัน 4 เรื่องได้แก่ การพัฒนาการอ่านการเขียน ภาษาไทยเช่นเดิมจากรอบแรก การพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน การสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและการพัฒนาสภาพแวดล้อมโรงเรียน

ความรู้เรื่องการสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและการพัฒนาสภาพแวดล้อมโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาและไม่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนขงครู จึงมีความเห็นร่วมกันกำหนดความรู้ที่ต้องการพัฒนาเหลือเพียง 2 เรื่องได้แก่ การพัฒนาการอ่านการเขียนภาษาไทยและการพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน

ตาราง 17 การปฏิบัติและผลการสังเกตการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ในรอบที่สอง

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>การแสวงหาความรู้และสร้างความรู้</p> <p>ในการแสวงหาความรู้ได้เริ่มปฏิบัติเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2554 ถึง วันที่ 2 มีนาคม 2554 รวมเวลา 5 วันทำการ ในครั้งนี้กลุ่มร่วมปฏิบัติได้มีการแสวงหาความรู้จากภายนอกโรงเรียน เพิ่มมากขึ้น โดยความรู้ที่ได้แสวงหาในครั้งนี้จะมีความหลากหลายของที่มาต่างกัน ส่วนใหญ่แสวงหาจากหนังสือตำราเรียน บทความ อินเทอร์เน็ต</p>	<p>การแสวงหาความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากการสังเกตพบว่า การปฏิบัติรอบที่สองของกลุ่มร่วมปฏิบัติมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น มีการจับคู่กันปฏิบัติ ทำให้มีความสนใจที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มขึ้น มีการให้ความร่วมมือให้คำปรึกษาแนะนำกับเพื่อนที่จับคู่ให้ในกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน - กลุ่มร่วมปฏิบัติใช้วิธีการแสวงหาความรู้จากหนังสือ ตำราเรียน บทความ อินเทอร์เน็ต การสอบถามเพื่อนร่วมงาน และใช้ประสบการณ์ของตนเอง <p>การสร้างความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มร่วมปฏิบัติมีการร่วมมือกันมากขึ้น ให้การช่วยเหลือแนะนำ มีการใช้วิธีสนทนา แลกเปลี่ยนความคิด ปรึกษาหารือกับเพื่อน ถึงความเป็นไปได้ แล้วนำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ - จากการสนทนา สอบถามกลุ่มร่วมปฏิบัติมีความเป็นกันเอง ลดความกังวลในการปฏิบัติกิจกรรม โดยอาศัยการปรึกษากับเพื่อนที่จับคู่กัน เพิ่มขึ้น <p>โดยในขั้นตอนนี้ทำให้ได้ความรู้ที่สร้างขึ้นในการปฏิบัติรอบสองตามตาราง 18</p>

ตาราง 18 ความรู้ที่ได้จากการแสวงหาและสร้างความรู้รอบที่สอง

หัวข้อความรู้ที่กำหนด	วิธีการปฏิบัติหรือเนื้อหา
<p>การพัฒนาให้นักเรียนให้มีทักษะการอ่าน การเขียน ภาษาไทย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ฝึกกิจกรรมตามลำดับดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ให้เริ่มจากการแจกลูก แม่ ก กา แล้วผันเสียง โดยฝึกปฏิบัติ เช่นนี้ทุกชั่วโมงการสอน จนเกิดความคล่อง โดยแม่ ก กา ได้แก่ สระอะ สระอา สระอิ สระอี สระอู สระอุ และทำการผันเสียงโดยใช้การผันอักษรกลางก่อน จากนั้นเป็นอักษรต่ำและอักษรสูง 1.2 ฝึกการสะกดคำ ผันเสียงคำเป็น ซึ่งได้แก่ มาตราตัวสะกดเสียงยาว ทำทุกชั่วโมงจนเกิดความชำนาญ 1.3 ฝึกการสะกดคำ ผันเสียงคำตาย ซึ่งได้แก่มาตราตัวสะกดเสียงสั้น 1.4 ฝึกแจกลูกคำควบกล้ำ อักษรนำ และฝึกผันเสียง 2. ปลุกฝังนิสัยการรักการอ่าน เช่น ให้นักเรียนอ่านหนังสือนิทาน อ่านป้ายโฆษณา อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านเนื้อเพลงแล้วร้องเพลงตาม 3. ได้เสนอให้มีการทำกิจกรรมหยุดเพื่ออ่าน โดยให้ตัวแทนนักเรียนออกมาอ่านหนังสือหน้าชั้นเรียน แล้วให้เพื่อนนักเรียนอ่านตาม ประมาณ 5 นาทีก่อนการเริ่มเรียนในทุกวิชา โดยอาจเป็นแบบฝึกอ่านในหนังสือง่ายๆ 4. จัดกิจกรรมพี่สอนน้องช่วงกลางวัน โดยให้พี่ๆ มาช่วยสอนหนังสือทางอ้อมให้กับนักเรียนรุ่นน้อง เช่น เล่านิทาน ถามตอบจากเรื่องที่เล่า 5. ให้คำศัพท์ภาษาไทยทุกวันในตอนเช้า ให้นักเรียนได้อ่านและเขียนตาม 6. เสริมกิจกรรมการฝึกพูด การเปล่งคำให้ชัดเจน และเสริมการอ่านบทร้อยแก้วง่ายๆ

ตาราง 18 (ต่อ)

หัวข้อความรู้ที่กำหนด	วิธีการปฏิบัติหรือเนื้อหา
การพัฒนานักเรียนให้มี ทักษะกระบวนการคิด	<ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมต่างกันตรงไหน 2. กิจกรรมมาประดิษฐ์กันเถอะ 3. กิจกรรมแต่งตัวตุ๊กตา 4. กิจกรรมประโยชน์ของฉันทัน 5. เสนอกิจกรรมการเขียนชื่อพืช 6. กิจกรรมอะไรเอ๋ย 7. กิจกรรมอุปกรณ์แสนสวย 8. กิจกรรมเหมือนกันตรงไหน 9. เสนอกิจกรรมลากเส้น 10. เสนอกิจกรรมโจทย์ปัญหา บวกลบ 11. กิจกรรมตัวโน้ตแสนสวย 12. กิจกรรมเรื่องสมบัติของเสียง 13. เสนอแผนกิจกรรมเสริมการสอนคณิตศาสตร์เรื่องวงกลม วงรี 14. เสนอกิจกรรมเสริมเรื่องกิจกรรมกระบวนการทางคณิตศาสตร์ 15. กิจกรรมการเขียนคำและแต่งประโยค 16. กิจกรรมคำคล้องจอง แม่ ก กา 17. เสนอกิจกรรมวันครอบครัว 18. เสนอกิจกรรมการสร้างคำใหม่ 19. จัดทำแผนการเรียนรู้เรื่อง food 20. กิจกรรมเครื่องดื่มที่ฉันชอบ 21. กิจกรรมถ้าฉันเป็นนางฟ้า ฉันจะทำอะไร 22. กิจกรรมทำแล้วเป็นบาป 23. เสนอกิจกรรมการดูแลการเจริญเติบโตของพืช ชื่อกิจกรรมหอมจั่ง 24. เสนอกิจกรรมเรื่อง สัตว์ที่ฉันชอบ

ตาราง 19 การปฏิบัติและผลการสังเกตการแลกเปลี่ยนความรู้ในรอบที่สอง

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>การแลกเปลี่ยนความรู้</p> <p>ในรอบที่สองทำการปฏิบัติกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในวันที่ 4 มีนาคม 2554 และวันที่ 7 มีนาคม 2554 ซึ่งใช้เวลามากกว่าในรอบแรกโดยในรอบสองทำการแลกเปลี่ยนแบบไม่เป็นทางการเพิ่มขึ้นแต่ยังใช้สถานที่ห้องประชุมเช่นเดิม ใช้การพูดคุย การซักถาม การบรรยาย การเล่าเรื่อง แทนที่จากการจัดประชุมนำเสนอผลความรู้ ซึ่งได้ผลในการตอบสนองของกลุ่มร่วมปฏิบัติดี มีการตั้งคำถาม ให้ความสนใจในองค์ความรู้ดี และบรรยากาศไม่ตึงเครียดจนเกินไป จึงใช้เวลาทั้งสิ้น 2 วันทำการ</p>	<p>พบว่า กิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ดำเนินในรูปแบบการสนทนาพูดคุย มีความเป็นกันเองเพิ่มขึ้นจากรอบแรกมีการตอบสนองของกลุ่มร่วมปฏิบัติดี มีการตั้งคำถาม ให้ความสนใจในองค์ความรู้ดี และบรรยากาศไม่ตึงเครียดจนเกินไปซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอแบบไม่เป็นทางการ</p>

ตาราง 20 การปฏิบัติและผลการสังเกตการเก็บความรู้ในรอบที่สอง

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>การเก็บความรู้</p> <p>หลังจากทำการแลกเปลี่ยนความรู้ได้ทำการจัดเก็บความรู้ 1 วัน โดยใช้วันที่ 8 มีนาคม 2554 ทำการจัดเก็บโดยการพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรแล้วเข้าสู่เว็บไซต์ของโรงเรียนโดยใช้ชื่อเว็บ www.jumrusschool.com ในหัวข้อ “KM การจัดการความรู้” ซึ่งในครั้งนี้ครูที่ดูแลเว็บไซต์ได้อธิบายให้กลุ่มร่วมปฏิบัติได้เข้าใจถึงวิธีการอัปโหลดข้อมูล เพื่อการเข้าถึงในครั้งต่อไปจะทำได้ง่ายขึ้น ส่วนครูที่ทำการจัดเก็บไม่ได้ 4 คน ครูที่ดูแลเว็บไซต์เป็นผู้ดำเนินการให้แทน</p>	<p>พบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติที่สามารถทำได้เอง จะสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ในส่วนของกลุ่มร่วมปฏิบัติที่ทำไม่ได้ 4 คน นั้นมีการพัฒนาขึ้นเล็กน้อยคือสามารถจัดพิมพ์ได้เบื้องต้นแต่ยังไม่สามารถนำมาใช้ได้ทันที ซึ่งหากมีการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีของกลุ่มร่วมปฏิบัติจะทำให้สามารถจัดเก็บความรู้ และเพิ่มความรู้ในฐานข้อมูลได้เพิ่มมากขึ้น</p>

ตาราง 21 การปฏิบัติและผลการสังเกตการนำความรู้ไปใช้ในรอบที่สอง

การปฏิบัติ	ผลการสังเกต
<p>การนำความรู้ไปใช้</p> <p>ในขั้นตอนการนำความรู้ไปใช้ เริ่มทำการปฏิบัติในวันที่ 9 ถึง 15 มีนาคม 2554 เป็นระยะเวลา 6 วันทำการ โดยกลุ่มร่วมปฏิบัติทำการเข้าสอนนักเรียนในชั้นที่แตกต่างจากในการปฏิบัติรอบแรกเนื่องจากถูกจำกัดเรื่องของวันและเวลาของผู้ที่ทำการสังเกตคือกลุ่มคณะกรรมการและผู้วิจัย</p> <p>การนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้กำหนดให้มีการประเมินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน แบบประเมินการสอนของครู แบบสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครู โดยกลุ่มร่วมปฏิบัติ 1 คน จะมีผู้เข้าร่วมสังเกตการจัดการเรียนการสอน อย่างน้อย 2 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้วิจัยและกลุ่มคณะกรรมการ เช่นเดียวกับรอบแรก</p>	<p>ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ พบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติได้นำความรู้ไปปรับใช้สอนได้ดี มีการประยุกต์ใช้ความรู้เข้ากับวิชาที่สอน และมีการนำความรู้ที่ได้สร้างไว้ในรอบแรกมาปรับใช้ในการสอน</p> <p>ผลการพัฒนาเรื่องการอ่าน มีการจัดทำสื่อโปสเตอร์ฝึกอ่าน และมีการนำไปปรับใช้ได้โดยแบ่งเวลาช่วงท้ายชั่วโมงสำหรับฝึกนักเรียนที่มีปัญหาเรื่องการอ่าน แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาเรื่องการอ่านได้ทั้งหมดเนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนา</p> <p>ผลการพัฒนาเรื่องกระบวนการคิด กลุ่มร่วมปฏิบัติมีการจัดทำแผนการสอนที่สอดแทรกกระบวนการสอนคิดขึ้นมาและเสริมใบงานกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียน มีโอกาสได้แสดงออกทางความคิดได้อย่างหลากหลาย</p> <p>ผลจากการประเมินการสอน จากแบบประเมินการสอนและแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน พบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติมีการจัดการเรียนการสอนได้ดี ซึ่งพิจารณาจาก การให้ความร่วมมือของนักเรียน ความสนใจของนักเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียน นักเรียนมีสมาธิทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนดีขึ้น ดังแสดงผลการประเมินในตาราง 22</p> <p>ผลจากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งผลออกมา นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และนักเรียนรู้สึกสนุกสนานในการเรียน ชื่นชอบในตัวครูผู้สอนชอบสื่อการสอนที่นำไปใช้สอนตามที่แสดงไว้ในตาราง 23</p>

ตาราง 22 ผลการจัดการเรียนการสอนในรอบที่สองเปรียบเทียบกับรอบแรก

ลำดับ	การจัดการเรียนการสอน	รอบแรก		รอบสอง		ระดับ
		X	S.D	X	S.D	
1	การเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ	4.12	0.87	4.05	0.92	มาก
2	ครูจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลูกเร้าหัวใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	3.68	0.92	4.10	0.94	มาก
3	ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง	3.52	0.85	3.85	0.95	มาก
4	ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์	3.22	0.94	3.36	0.94	ปานกลาง
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง	3.34	0.96	3.41	0.92	ปานกลาง
6	ครูส่งเสริมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และส่วนด้อยของผู้เรียน	3.84	0.93	3.58	0.91	มาก
7	ครูใช้สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	3.80	0.91	3.92	0.92	มาก
8	ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมกับชีวิตจริง	3.76	0.92	3.84	0.94	มาก
9	ครูฝึกฝนกิริยา มารยาท และวินัย ตามวิถีวัฒนธรรมไทย	4.02	0.86	4.12	0.95	มาก
10	ครูสังเกต และประเมินพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	3.65	0.92	3.68	0.93	มาก
	รวม	3.70	0.91	3.80	0.93	มาก

จากตาราง 22 แสดงว่า การจัดการเรียนการสอนในรอบที่สอง ครูมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนขึ้นจากรอบแรกในทุกด้าน ยกเว้น การส่งเสริมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และส่วนด้อยของผู้เรียน และการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการที่มีค่าเฉลี่ยลดลงจากรอบแรก ครูมีการพัฒนาการฝึกฝนกิริยา มารยาท และวินัย ตามวิถีวัฒนธรรมไทยได้ดีที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ 4.12 ส่วนการจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก คิดอย่างสร้างสรรค์ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง ยังคงอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับรอบแรก

ตาราง 23 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูรอบที่สองเปรียบเทียบกับรอบแรก

ข้อ	ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน	รอบแรก		รอบสอง		ระดับ
		\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
1	การแต่งกายของครู	4.24	0.97	4.20	0.92	มาก
2	การใช้น้ำเสียงของครูในการสื่อสาร	3.82	0.85	3.88	0.88	มาก
3	การใช้คำพูดในการสื่อสาร	4.15	0.94	3.94	0.92	มาก
4	การใช้เทคนิคการสอนของครู	3.82	0.88	4.02	0.91	มาก
5	การใช้สื่อประกอบการสอน	4.26	0.78	4.34	0.89	มาก
6	การอธิบายและการยกตัวอย่างประกอบ	4.34	0.85	4.28	0.84	มาก
7	การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน	3.88	0.84	4.34	0.94	มาก
8	การวัดและการประเมินผล	3.90	0.94	3.88	0.92	มาก
9	การเปิดโอกาสให้ซักถาม	4.05	0.94	4.01	0.95	มาก
10	การให้ความสนใจกับนักเรียน	4.50	0.92	4.52	0.94	มากที่สุด
11	ครูมีความรู้ที่หลากหลาย	4.39	0.85	4.46	0.86	มาก
12	ครูมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างถ่องแท้	4.45	0.90	4.32	0.93	มาก
13	ครูมีความตั้งใจต่อการถ่ายทอดความรู้	4.04	0.84	4.30	0.97	มาก
14	ครูยอมรับฟังความเห็นของนักเรียน	3.98	0.89	4.21	0.91	มาก
15	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	3.80	0.86	3.96	0.75	มาก
16	ครูทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน	4.58	0.95	4.54	0.92	มากที่สุด
17	ครูทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น	4.25	0.88	4.24	0.82	มาก
รวม		4.14	0.88	4.20	0.90	มาก

จากตาราง 23 แสดงว่า นักเรียนยังคงมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครูเมื่อเทียบกับรอบแรกโดยมีค่าเฉลี่ย 3.80 ขึ้นไปทุกคุณสมบัติ ซึ่งครูให้ความสนใจกับนักเรียนและครูทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

หลังจากได้ปฏิบัติกิจกรรมครบทุกขั้นตอนในรอบที่สองจึงได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการจัดการความรู้ในครั้งนี้ ทำให้ได้ผลตามตาราง 24

ตาราง 24 ความคิดเห็นของครูต่อกระบวนการจัดการความรู้รอบที่สองเปรียบเทียบกับรอบแรก

กระบวนการจัดการความรู้	รอบแรก		รอบสอง		ระดับ
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	
การจัดการความรู้มีประโยชน์	4.01	0.87	4.22	0.85	มาก
การจัดการความรู้ช่วยพัฒนาการสอน	4.52	0.89	4.54	0.93	มากที่สุด
การจัดการความรู้ช่วยสร้างความรู้ใหม่	3.73	0.92	4.20	0.92	มาก
การจัดการความรู้ช่วยพัฒนาองค์กร	4.26	0.93	4.28	0.94	มาก
การจัดการความรู้ทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น	3.66	0.95	3.88	0.92	มาก
การจัดการความรู้มีขั้นตอนนำไปปฏิบัติง่าย	3.12	0.90	4.10	0.88	มาก
การจัดการความรู้ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น	4.34	0.95	4.62	0.95	มากที่สุด
พอใจต่อกระบวนการจัดการความรู้	4.24	0.87	4.24	0.92	มาก
รวม	3.99	0.91	4.26	0.91	มาก

จากตาราง 24 แสดงว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการจัดการความรู้มากขึ้นกว่ารอบแรก โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในทุกด้าน และการจัดการความรู้ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นจากระดับมากเป็นมากที่สุด

4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection)

ในการสะท้อนผลในรอบที่สองผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติและการสังเกต ไปวิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นประเด็นปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อด้อย จากแบบสังเกต แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนแบบสอบถามความพึงพอใจของครู และมีการประชุมคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง โดยจัดประชุมในรอบที่ 2 วันที่ 17 มีนาคม 2554 เวลา 15.30 น. สรุปผลได้ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติในรอบที่สอง

1) มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่กลุ่มร่วมปฏิบัติไม่สามารถใช้ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากต้องรับผิดชอบงานประจำและใกล้ช่วงปิดภาคเรียน ที่ต้องมีการจัดเตรียมเอกสารสำหรับนักเรียนก่อนปิดภาคเรียน

2) ความรู้ในการพัฒนาการอ่านเขียนภาษาไทย ยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามกระบวนการได้ทั้งหมด เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติมากกว่าที่กำหนด

ผลที่ได้จากการสังเกตปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ในรอบที่สอง พบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการอภิปรายและทำความเข้าใจร่วมกันอีกครั้งระหว่างกลุ่มทำงาน ทำให้ขั้นตอนกระบวนการต่างๆ มีการปฏิบัติเป็นไปตามเป้าหมายของกิจกรรม มีการให้ความร่วมมือดี มีการปรึกษาหารือกันมากขึ้น ทำให้มีทีมงานที่มีความพร้อมเพิ่มขึ้น มีการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้อื่นๆ นอกจากการใช้ประสบการณ์ของตนเอง ทำให้มีความรู้ที่จะถ่ายทอดหลากหลายขึ้น ส่วนเรื่องของการแลกเปลี่ยนความรู้กลุ่มร่วมปฏิบัติบางคนยังมีความกังวลอยู่บ้าง แต่ลดน้อยลงกว่าในรอบแรก อาจด้วยที่มีการใช้กิจกรรมการถ่ายทอดที่เปลี่ยนไป ได้แก่ การใช้กิจกรรมช่วยกันวันศุกร์ที่ไม่เน้นความเป็นทางการ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

ความรู้ในการปฏิบัติในรอบที่สอง การพัฒนาเรื่องการอ่านเขียนภาษาไทย มีการสร้างเป็นรูปแบบที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นอย่างมีหลักการเนื่องจากการทดลองปฏิบัติโดยครูผู้สอนและนำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่วนการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนที่เสริมในรอบที่สอง กลุ่มร่วมปฏิบัติได้นำความรู้ที่หลากหลาย ทำให้ได้แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำไปบูรณาการในเนื้อหากลุ่มสาระต่างๆ ได้ ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีความสนใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น

ในการจัดการเรียนการสอนของครูพบว่า ครูมีการจัดการเรียนการสอนได้ดีโดยได้อยู่ในระดับมากทุกคุณสมบัติเช่นเดียวกับในรอบแรก ซึ่งสอดคล้องกับผลความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุด แต่ด้านการพัฒนาการคิด ครูสามารถแต่การจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์และการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเองยังอยู่ในระดับปานกลาง

จากการสะท้อนผลการปฏิบัติในรอบที่สองทำให้สามารถ สรุปเป็นประเด็นสำหรับพิจารณาในการพัฒนาในรอบต่อไป มีดังนี้

- 1) ควรมีการขยายเวลาในการปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อให้ครูมีเวลาในการแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้เต็มความสามารถ ทำให้เกิดความรู้ที่หลากหลาย และลดความกังวล
- 2) ควรมีการเสริมแรงให้มีการนำกระบวนการจัดการความรู้ไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน ให้ครูรู้สึกไม่เป็นภาระและอุปสรรคการทำงาน
- 3) ควรเสริมกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศการปฏิบัติที่เป็นกันเอง มีความเป็นธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้เกิดการปฏิบัติด้วยความเต็มใจ
- 4) เสริมการพัฒนาความรู้ต่อยอดจากการอ่านเขียนภาษาไทย ให้นักเรียนมีการรักการอ่านเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ในที่สุด
- 5) ควรมีการพัฒนาเทคนิคการสอนเรื่องกระบวนการคิดให้กับนักเรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากในรอบที่สองเทคนิคที่ได้ ยังไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการสอนและผลการประเมินการสอนของครู ยังมีค่าล้อยอยู่ในระดับปานกลาง

การดำเนินการวิจัยในรอบถัดไป

ขั้นการวางแผน (Planning)

ในขั้นตอนนี้เป็นการปรับการแผนหลังจากปฏิบัติในรอบที่สอง โดยนำผลจากการสะท้อนผลการปฏิบัติในรอบที่สองมาวิเคราะห์ ได้ผลสรุปดังนี้

1. ทำการเพิ่มเวลาที่ปฏิบัติกิจกรรมจากเดิม 17 วันทำการ เป็น 1 เดือนที่ใช้ในการปฏิบัติรอบต่อไป เพื่อให้มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติกิจกรรมในการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ ที่จะทำให้อุณหภูมิร่วมปฏิบัติมีเวลาค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเต็มที่
2. เสริมกิจกรรมการให้ความรู้และเสริมทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการจัดการความรู้โดยมีการ พาไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการความรู้ จัดอบรมสัมมนา โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ ยกย่องครูที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา
3. มีกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นกันเอง สร้างความคุ้นเคยแก่กลุ่มร่วมปฏิบัติเพิ่มเติม เพื่อสร้างการทำงานที่เป็นทีม ได้แก่ กิจกรรมช่วยกันวันศุกร์ ที่ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติได้มีโอกาสพูดคุยกันปรึกษาหารือกันในวันศุกร์ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนโดยให้กลุ่มร่วมปฏิบัติจับคู่กันใหม่เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนร่วมงานเพิ่มขึ้น จัดกิจกรรมการจัดการความรู้นอกสถานที่
4. เพิ่มการพิจารณาสร้างความรู้การพัฒนาให้นักเรียนมีการรักการอ่านและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
5. เพิ่มกรอบความรู้ด้านการส่งเสริมกระบวนการความคิดของผู้เรียน

หลังจากวิเคราะห์ประเด็นออกมาได้แล้วจึงทำการปรับแผนปฏิบัติการโดยได้กำหนด เป้าหมายของกิจกรรม วิธีการปฏิบัติกิจกรรม วิธีการสังเกต ผู้ที่ทำหน้าที่สังเกต และระบุวัน เวลาที่ปฏิบัติโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ(Action plan) ในรอบถัดไปตามตาราง 25 ได้ดังนี้

ตาราง 25 แผนปฏิบัติการ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้อของครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรีรอบถัดไป

กิจกรรมที่ปฏิบัติ	เป้าหมายของกิจกรรม	ระยะเวลา	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้สังเกต
การเตรียมความพร้อม	เพื่อให้กลุ่มทำงานเข้าใจกระบวนการจัดการความรู้มากขึ้น มีทัศนคติต่อการจัดการความรู้ที่ดีขึ้น	3 วัน	ผู้วิจัยและกลุ่มทำงานร่วมกันศึกษา ดูงาน โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการความรู้ ทำการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้เรื่องการจัดการความรู้ และทำการจับคู่ในกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ใหม่โดยไม่ซ้ำกับรอบที่สอง	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการแสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่มร่วมปฏิบัติ - สนทนาสอบถามถึงความรู้ความเข้าใจ กระบวนการจัดการความรู้ - สนทนาสอบถามถึงความรู้สึกรต่อการเข้าร่วมกิจกรรม - จัดบันทึกผลของการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ
การกำหนดความรู้	เพื่อต้องการทราบความรู้ที่ต้องการพัฒนาร่วมกัน	1 วัน	กลุ่มร่วมปฏิบัติร่วมกันวิเคราะห์ ผลที่สะท้อนจากการปฏิบัติในรอบสอง ซึ่งประกอบด้วย เรื่องการพัฒนาให้นักเรียนรักการอ่าน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ 4 โดยทำการสนทนา สอบถาม อภิปราย และลงมติให้ความเห็นร่วมกัน	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มร่วมปฏิบัติ - สนทนา สอบถามความรู้สึกรที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ

ตาราง 25 (ต่อ)

วิธีปฏิบัติกิจกรรม	เป้าหมายของกิจกรรม	ระยะเวลา	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้ที่สังเกต
การแสวงหาความรู้	เพื่อให้ครูได้ค้นหาความรู้ตาม ที่กำหนดร่วมกัน	10 วัน	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสืบเสาะค้นหา และรวบรวมความรู้แฝงอยู่ตามที่ต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น ในหนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร การสังเกตจากเพื่อนร่วมงานและจาก ประสบการณ์ของแต่ละคน	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการให้ความร่วมมือกัน ของกลุ่ม ร่วมปฏิบัติในการแสวงหาความรู้ - สังเกตแหล่งความรู้ที่ใช้ในการแสวงหา ความรู้ - สนทนา สอบถามวิธีที่ใช้ในการแสวงหา ความรู้ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติ กิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ
การสร้างความรู้	เพื่อให้ครูพัฒนาความรู้ จากการ แสวงหา สร้างเป็นความรู้	5 วัน	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสร้างความรู้ใหม่ ขึ้นโดยใช้ความรู้ที่ได้จากการแสวงหา ประกอบกับใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญ ชำนาญของแต่ละบุคคล สร้างความรู้ขึ้นมา ใหม่และประกาศความรู้นั้นเป็นองค์ความรู้	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ - สนทนาสอบถามวิธีที่ใช้ในการสร้าง ความรู้ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติ กิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ

ตาราง 25 (ต่อ)

วิธีปฏิบัติกิจกรรม	เป้าหมายของกิจกรรม	ระยะเวลา	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้สังเกต
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	เพื่อให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน	2 วัน	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำเอาความรู้ที่สร้างหรือบันทึกไว้ออกมาเผยแพร่ให้รับรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยใช้วิธีการที่เน้นความเป็นกันเองลดความกดดัน เช่น การนั่งพูดคุย การสนทนาซักถาม เพิ่มกิจกรรมละลายพฤติกรรมเพื่อลดความกังวล	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มร่วมปฏิบัติขณะทำการขยายผลความรู้ - สังเกตการให้ความร่วมมือ ความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม - สนทนา สอบถามความรู้ความเข้าใจที่กลุ่มร่วมปฏิบัติได้รับ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม 	ผู้วิจัย คณะกรรมการ

ตาราง 25 (ต่อ)

วิธีปฏิบัติกิจกรรม	เป้าหมายของกิจกรรม	ระยะเวลา	วิธีปฏิบัติกิจกรรม	วิธีการสังเกต	ผู้สังเกต
การเก็บความรู้	เพื่อนำความรู้ที่ได้มาจัดเก็บ อย่างเป็นหมวดหมู่เพื่อต่อการ นำไปใช้	1 วัน	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำความรู้ที่สร้างขึ้นหรือ ที่ได้มาและบันทึกไว้ในรูปแบบลายลักษณ์ อักษรและจัดเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์	- สังเกตการบันทึกความรู้และความสามารถ ในการจัดเก็บของกลุ่มร่วมปฏิบัติ - สนทนา สอบถามความคิดเห็นที่ได้ปฏิบัติ กิจกรรม - จัดบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม	ผู้วิจัย คณะกรรมการ
การนำความรู้ไปใช้	เพื่อนำความรู้ที่มีมาใช้ปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอน	5 วัน	ให้กลุ่มร่วมปฏิบัตินำความรู้ที่ได้จากการเก็บ มาใช้ หรือนำความรู้มาใช้ใหม่ ในการจัดการ เรียนการสอนในชั้นเรียน ตามวิชาที่ตนเอง สอนโดยสามารถเข้าสอนในห้องที่ต่างจากใน รอบสองได้ พร้อมทั้งนักเรียนทำแบบสอบ ถามความพึงพอใจ	- ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน ของครูและแบบประเมินการสอนโดยให้ คณะกรรมการและผู้วิจัยเป็นผู้สังเกต และประเมิน - ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนหลังจากกลุ่มร่วมปฏิบัติทำการสอน	ผู้วิจัย คณะกรรมการ

ผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้

หลังจากมีการปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ โดยใช้ผลการสำรวจปัญหา ผลการสังเกตพฤติกรรมการสอน ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอน ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครู และความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อกระบวนการจัดการความรู้ และข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การพูดคุยกับครูและนักเรียน ทำให้ได้ผลดังนี้

ผลการสำรวจปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา โรงเรียนจรัสวิทยา ซึ่งได้ทำการสำรวจข้อมูลทั้งสองครั้งพบว่า ปัญหาเรื่องทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียน ปัญหาเรื่องนักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน ครูขาดสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน ปัญหาของการสร้างกระบวนการคิดให้กับนักเรียน ปัญหาเรื่องการดูแลเอาใจใส่นักเรียนของผู้ปกครอง ปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งปัญหาเรื่องการดูแลนักเรียนของผู้ปกครองและปัญหาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ยังไม่ได้รับการพัฒนาความรู้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติ ในการวิจัยครั้งนี้จึงยังไม่ได้ทำการหาความรู้เพื่อทำการแก้ปัญหา

ผลของการพัฒนาการสอนของครูจากการประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งเปรียบเทียบผลการประเมินในรอบแรกและรอบที่สอง ครูมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนขึ้นจากรอบแรกในทุกด้าน ทั้ง 3 องค์ประกอบการสอน ได้แก่

1. การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาในการสอนที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ครูมีการจัดทำแผนการสอนทุกครั้งที่ทำการสอน แผนการสอนมีการกำหนดกิจกรรมอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นผลจากการที่ครูได้เรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน ในการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการความรู้ ยกเว้น การส่งเสริมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมทั้งสังเกตส่วนตัว และส่วนต่อของนักเรียน และการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการที่มีค่าเฉลี่ยลดลงจากรอบแรก ซึ่งเกิดจากครูมีระยะเวลาในการเตรียมการสอนน้อย และมีข้อจำกัดในเรื่องของงานที่ปฏิบัติประจำอยู่ ทำให้การเตรียมการสอนทำได้ไม่ดีเท่ากับครั้งแรก แต่ยังมีผลประเมินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามตาราง 22

2. ด้านองค์ประกอบกระบวนการสอนครูได้นำองค์ความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ความรู้ในเรื่องของการพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทย การเสริมสมาธินักเรียน การพัฒนาสื่อการสอนที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ ส่วนการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน ครูมีการใช้ความรู้ประยุกต์เข้ากับการเรียนการสอน ทำให้สามารถเพิ่มความสนใจของนักเรียนได้ แต่การจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก คิดอย่างสร้างสรรค์ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง ยังคงอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับรอบแรก แต่มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่ารอบแรก แสดงให้เห็นว่าครูมีการพัฒนาตนเองสามารถเลือกเทคนิคและปรับใช้ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนได้ดีขึ้น ดังแสดงในตาราง 22

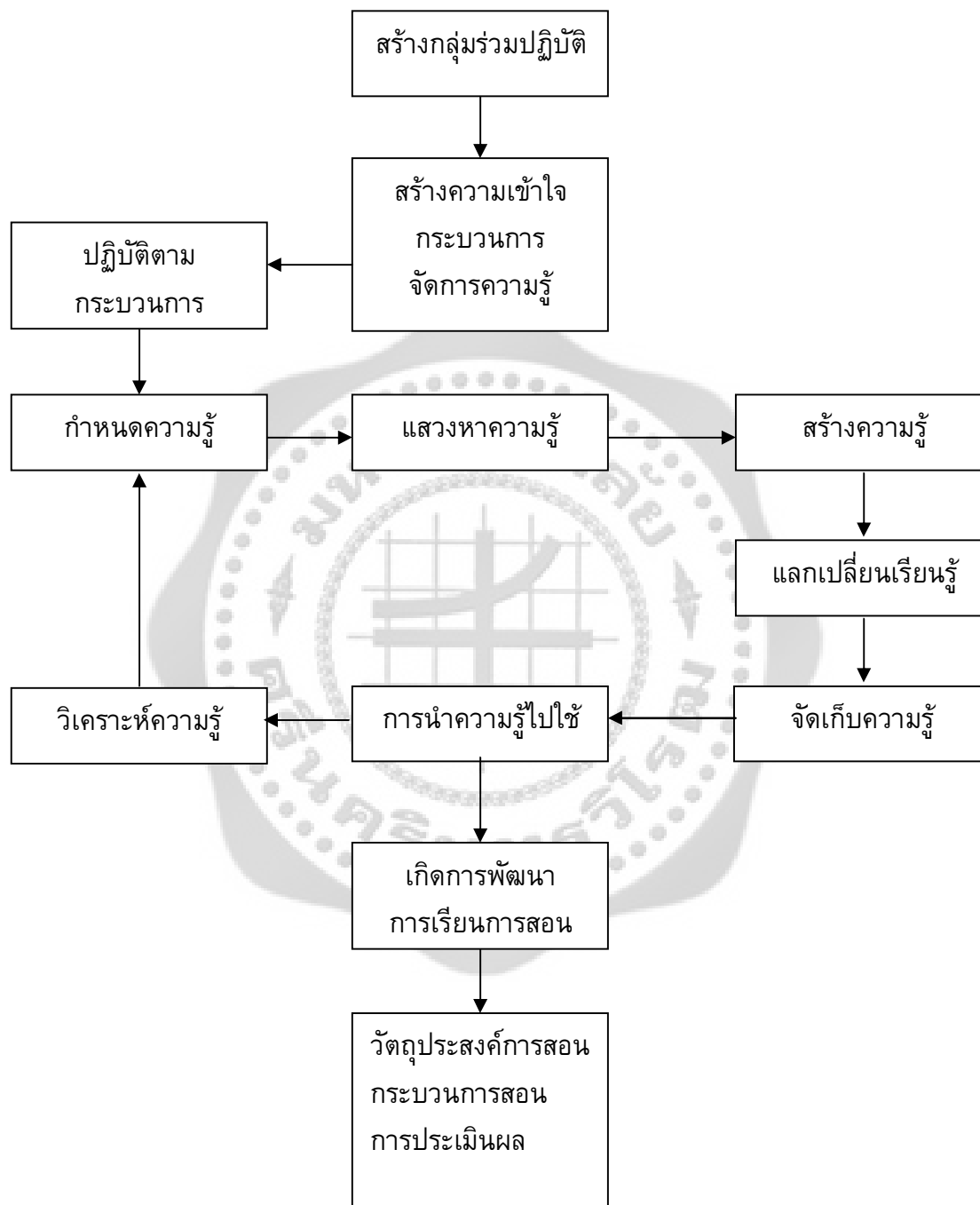
ในเรื่องของบุคลิกภาพของครู การแต่งกาย การใช้คำพูดในการสื่อสารกับนักเรียน ครูสามารถปฏิบัติได้ดี มีการแต่งกายที่เหมาะสม มีการใช้คำพูดสื่อสารกับนักเรียนที่เข้าใจง่าย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ผลในการปฏิบัติรอบสองมีค่าเฉลี่ยลดลงเนื่องจากครูให้ความสำคัญลดลง โดยมุ่งไปที่การเอาใจใส่นักเรียนเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้นักเรียนพึงพอใจต่อการแต่งกาย และการใช้คำพูดของครูลดลง ครูมีการพัฒนาวิธีที่ใช้ในการสอน มีการเลือกใช้เทคนิค สื่อการสอน ที่ได้จากการจัดการความรู้ได้อย่างหลากหลาย ซึ่งจะวัดได้จากความพึงพอใจของนักเรียนในเรื่องของ การใช้เทคนิคการสอนของครู การใช้สื่อประกอบการสอนของครู การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนของครู ซึ่งมีผลที่พัฒนาขึ้นจากการปฏิบัติทั้งสองรอบ ตามตาราง 23

3. ด้านองค์ประกอบการประเมินผล ครูมีการปรับวิธีการประเมินผลและมีกระบวนการที่เป็นระบบมีการทดสอบ ก่อนเรียน หลังเรียน มีการประเมินด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การทำแบบทดสอบ การปฏิบัติ ซึ่งครูมีการพัฒนาจากรอบแรกและมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ตามตาราง 22

ผลของการวัดความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อกระบวนการจัดการความรู้ พบว่าครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด โดยครูคิดว่าการจัดการความรู้จะช่วยให้ความรู้เพิ่มขึ้นและช่วยพัฒนาการสอนซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตาราง 24

ผลของการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนของครูพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการสอนของครู ครูมีการพัฒนาการสอนในด้านต่างๆ ได้แก่ การสื่อสารกับนักเรียน การพัฒนาสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาความรู้ มีการใช้กิจกรรมประกอบการสอนได้ดีขึ้น มีการพัฒนาความรู้ที่หลากหลายเพิ่มขึ้น ตั้งใจต่อการถ่ายทอดความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและจับฟังความเห็นของนักเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งครูให้ความสนใจกับนักเรียนและครูทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แต่เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีความกังวลในระหว่างปฏิบัติการสอนซึ่งจะต้องทำให้ดีกว่าในครั้งแรกและให้ความสำคัญในขณะที่ทำการสอนน้อย จึงทำให้นักเรียนมีระดับความพึงพอใจน้อยลงในเรื่องของการแต่งกายของครู การใช้คำพูดของครูในการสื่อสาร การอธิบายและยกตัวอย่างประกอบ การเปิดโอกาสให้ซักถาม ความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอนและการทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน ยังมีค่าเฉลี่ยที่ลดลงจากรอบแรก แต่ในภาพรวมนักเรียนยังคงมีความพึงพอใจในการสอนของครู ดังแสดงในตาราง 23

จากการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ทำให้ได้แผนภูมิที่แสดงขั้นตอนปฏิบัติ ดังภาพประกอบ 11 ดังนี้



ภาพประกอบ 11 กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ของครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา

บทบาทของผู้บริหารในการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการความรู้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้สามารถสรุปบทบาทของผู้บริหารในการจัดการความรู้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ได้ดังนี้

1. ความเป็นผู้นำ กล่าวคือ จากการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการความรู้ในโรงเรียนของผู้วิจัยซึ่งไม่เคยมีการปฏิบัติหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการความรู้มาก่อน ทำให้เริ่มต้นได้ช้า เนื่องจากครูหรือบุคลากรยังไม่มีความพร้อมขาดความเข้าใจ ทำให้ขาดความเชื่อมั่นมองว่าการจัดการความรู้เป็นเรื่องใหม่ทำให้เกิดการต่อต้าน และเป็นการเพิ่มภาระจากงานเดิม ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้นำในการชักจูงครูในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมและเต็มใจในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งต้องใช้เทคนิคการสร้างแรงจูงใจร่วมกัน เช่น การแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดการความรู้ การยกตัวอย่างองค์การที่ประสบความสำเร็จหลังจากมีการจัดการความรู้ เป็นต้น ผู้บริหารสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้ครูเกิดความเชื่อมั่นและคล้อยตามในการปฏิบัติ

2. มีความรู้ความเข้าใจ กล่าวคือ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการความรู้อย่างแท้จริง ต้องทำความเข้าใจอย่างละเอียดทุกขั้นตอน เนื่องจากจะทำให้สามารถวางแผนการปฏิบัติได้อย่างละเอียด รอบคอบและรัดกุม สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติตามกระบวนการได้ สามารถอธิบายและสร้างความเข้าใจให้กับครูได้ สามารถให้คำแนะนำและช่วยเหลือกับครูได้ เนื่องจากหากครูมีความเข้าใจกระบวนการที่ปฏิบัติดี จะทำให้การปฏิบัติกิจกรรมตรงตามเป้าหมาย ดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่น

3. เป็นผู้สนับสนุน กล่าวคือ ในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่สนับสนุนดังนี้

3.1 สนับสนุนในการสร้างบรรยากาศการปฏิบัติที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดการปฏิบัติในบรรยากาศที่ตึงเครียดหรือกดดัน โดยสร้างให้เกิดการปฏิบัติแบบเป็นกันเอง มีการยืดหยุ่นในการปฏิบัติหากเกิดปัญหาและอุปสรรค ทำให้ครูปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยความสะดวกใจ เช่น หากครูติดภาระงานที่ทำปัจจุบันไม่สามารถดำเนินการขั้นตอนได้ ผู้บริหารอาจปรับเปลี่ยนเวลาการปฏิบัติ หากมีปัญหหรืออุปสรรคเกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติผู้บริหารต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำได้ เป็นต้น

3.2 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งทำให้ครูรู้สึกถึงการให้ความสำคัญต่อกิจกรรมและเป็นการแสดงถึงการใส่ใจของผู้บริหารต่อครู

4. เป็นผู้ติดตาม กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้องคอยติดตาม กำกับดูแลการปฏิบัติของครูในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ มีการสอบถาม ให้คำปรึกษาครูที่ปฏิบัติเป็นระยะ เพื่อเป็นการกระตุ้นการปฏิบัติของครู และแสดงถึงการเอาใจใส่ครูในการปฏิบัติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคุณครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

ความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ของคุณครูสอนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการในรูปของวงจรการปฏิบัติการ (the action research spiral) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ของเคมมิสและแมคทาตกาท ประกอบด้วย ขั้นตอนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance) ขั้นตอนการวางแผน (planning) ขั้นตอนการปฏิบัติและการสังเกต (Acting and observing) และขั้นตอนสะท้อนผลการปฏิบัติ (reflection) ใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นกระบวนการพัฒนาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ โดยใช้วงจรการปฏิบัติจำนวน 2 รอบ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนจรัสวิทยาจำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรม แบบสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของคุณครู แบบประเมินการจัดการเรียนการสอน แบบสอบถามความพึงพอใจของคุณครู แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างปฏิบัติกิจกรรมแล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเก็บความรู้และการนำความรู้ไปใช้ คุณครูมีความร่วมมือกันในการปฏิบัติกิจกรรม โดยความรู้ที่ได้เป็นความรู้ที่อยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา และทำการจัดเก็บความรู้ในรูปแบบฐานข้อมูล

2. ผลการสำรวจปัญหาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของคุณครูสอนระดับประถมศึกษา โรงเรียนจรัสวิทยา พบว่า มีปัญหาเรื่องทักษะการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียน ปัญหาเรื่องนักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน ครูขาดสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน ปัญหาของการสร้างกระบวนการคิดให้กับนักเรียน

3. กระบวนการจัดการความรู้ทำให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ตามองค์ประกอบการสอน มีการพัฒนาการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาในการสอนที่ตรงกับหลักสูตรแกนกลางและเหมาะสมกับนักเรียน มีการพัฒนากระบวนการสอน โดยครูมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น มีการพัฒนาสื่อการสอน และมีการใช้วิธีการประเมินผลนักเรียนได้อย่างหลากหลาย

4. ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการความรู้ที่ปฏิบัติ โดยทำให้ครูมีความรู้เพิ่มขึ้น และช่วยในการพัฒนาการสอนได้ดีขึ้น

5. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครูหลังจากครูได้ปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยได้นำผลที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจมา อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนจรัสวิทยา พบว่ามีปัญหาที่มีผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนดังนี้

1.1 ปัญหาการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียน ซึ่งครูมีความคิดเห็นตรงกันว่าปัญหาของนักเรียนที่ไม่สามารถอ่านเขียนภาษาไทยเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในทุกวิชา การพัฒนาทักษะการอ่านเขียนภาษาไทย ถือว่าเป็นเรื่องจำเป็นในขณะนี้เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาเรื่องการอ่านได้ถูกยกระดับเป็นนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป็นจุดเน้น ว่านักเรียนที่จบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต้องอ่านและเขียนได้ ทุกคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: ออนไลน์) จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต่อการเร่งพัฒนาเรื่องการอ่านของนักเรียนในระดับประถมศึกษา

1.2 การเสริมสมาธิให้กับนักเรียน ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ย่อมต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสมาธิก็มีความสำคัญต่อการเรียนทำให้มีสติอันเป็นบ่อเกิดของปัญญา(มยุรี หิรัญศรี. 2538: 21)

ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนเพิ่มขึ้น(อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2533: 30 - 66) จึงเป็นสิ่งที่ดีหากมีการเสริมสมาธิให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในขณะที่ทำการเรียนการสอน

1.3 ปัญหาของการสร้างสื่อที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มากขึ้น เนื่องจากสื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งสื่อเปรียบเสมือนมือที่สามของครู เพราะครูสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องทุ่นแรงช่วยเสริมการสอนให้น่าสนใจ สื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ช่วยสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2553: 190) ดังนั้นครูทุกคนจึงต้องให้ความสำคัญต่อการนำสื่อที่เหมาะสมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.4 การพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง หลังจากมีการปฏิรูปการศึกษาซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถคิดเป็นระบบได้ คิดแก้ปัญหาได้ คิดวิเคราะห์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 4 คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองอย่างมีวิสัยทัศน์

2. ผลจากการพัฒนาการสอนของครู พบว่าครูมีความรู้เพิ่มขึ้น ครูสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน ไปใช้ในการสอนได้โดยทำให้มีการพัฒนาการสอนได้ดีขึ้น ซึ่งครูที่ดีจะต้องมีการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพอยู่เสมอซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมพื้นฐานสำหรับครู(คำหามาน คนไค. 2543: 68-69) มีทั้งการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิชาความรู้ที่สอน แสวงหาความรู้ที่เพื่อให้เข้าใจผู้เรียน จึงจะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพ โดยครูมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้ได้แก่ ครูมีการจัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศที่จูงใจนักเรียนและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ครูมีการเอาใจใส่นักเรียนได้ดีขึ้น ครูมีการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับนักเรียน มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูมีการฝึกอบรมวินัยของนักเรียนและมีการประเมินผลการเรียน ซึ่งตรงกับการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพที่เสริมศรีไชยศร (2539: 4-7) ได้กล่าวว่า จะต้องมึลักษณะที่ดี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการสอน และด้านบุคลิกภาพ ซึ่งครูต้องมีการจัดบรรยากาศการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการเตรียมการสอน มีการสนใจนักเรียนเอาใจใส่และมีความตั้งใจในการสอน และต้องมีบุคลิกภาพที่ดีมีคุณธรรม

ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดนักเรียนครูสามารถทำได้ดีขึ้น ได้ดีขึ้น แต่ยังมีผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นเรื่องที่ครูไม่ถนัดซึ่งดูได้จากผลการประเมินรอบสอง มีโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ผ่านมาตรฐานที่ 4 คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองอย่างมีวิสัยทัศน์โดยคิดเป็นร้อยละ 87 (สมศ. 2551: ออนไลน์) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหาทางพัฒนาครูผู้สอนให้จัดการเรียนรู้เน้นการพัฒนาการคิดให้กับผู้เรียนให้มากขึ้น(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต1. 2548: 110) เนื่องจากยังมีครูบางส่วนยังมีความถนัดที่จะใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิม คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้น้อย และครูมีภาระงานอื่นนอกจากการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมากเกินไป จึงทำให้การพัฒนาได้ไม่เต็มที่ โดยโรงเรียนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการสอนของครูและมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนครูเกิดความคุ้นเคยไม่รู้สึกว่าเป็นภาระต่อการทำงาน

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการสอนของครู โดยครูทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน และครูมีความสนใจนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แต่การแต่งกายของครู การใช้คำพูดในการสื่อสารของครู การอธิบายและยกตัวอย่างประกอบของครู ยังมีผลค่าเฉลี่ยที่ลดลงเนื่องจากครูมีการให้ความสำคัญในการสนใจนักเรียนเพิ่มขึ้น จึงให้ความสำคัญด้านบุคลิกภาพลดลง ประกอบกับครูมีระยะเวลาในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ที่จำกัดทำให้ผลที่ปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพครูมีการให้ความสำคัญลดลง ซึ่งการให้ความสำคัญกับผู้เรียนและสามารถทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน

สอดคล้องกับ บังอร ภานุสี (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนครูให้ความสนใจ โดยการให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

4. ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการความรู้ ครูมีความคิดเห็นว่าการจัดการความรู้ช่วยให้ความรู้เพิ่มมากขึ้นและช่วยพัฒนาการสอนได้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามตาราง 23 กล่าวคือ กระบวนการจัดการความรู้ ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานไปในทางที่ดี มีการร่วมมือกันในการทำงาน ซึ่งการจัดการความรู้จะช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืนในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่เป็นสังคมฐานความรู้(ชินภัทร ภูมิรัตน์. 2550: ออนไลน์) เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา สร้างให้บุคลากรในองค์กรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (ธวัช หมัดเต๊ะ. 2547: 10) ซึ่งแบรนท (Brandt. 2003: online) กล่าวว่า ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ต้องได้รับการส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เพื่อให้ นำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ นั้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาตนเองให้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ในสถานศึกษาจึงมีประโยชน์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (พริดา วิเชียรปัญญา. 2547: 2) ที่มุ่งเป้าหมายไปที่คุณภาพผู้เรียน โดยมีกลไกที่สำคัญคือ ความรู้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษานั้นๆ ต้องดำเนินการร่วมวิสัยทัศน์ พันธกิจ(รัตน์ เทียงตรง. 2548: 3) ซึ่งหากมีการดำเนินการจัดการความรู้อย่างจริงจังในทุกสถานศึกษาจะเป็นผลทำให้การศึกษาของไทยก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติได้

ผลการปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

การกำหนดความรู้

ผลจากการปฏิบัติกำหนดความรู้ทั้งสองรอบการปฏิบัติ พบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติ มีการร่วมมือกันเป็นอย่างดี และพยายามอภิปรายปัญหาและวิเคราะห์ร่วมกัน จึงทำให้เกิดความรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและสามารถแก้ปัญหาที่พบในปัจจุบันได้ ดังนั้น การกำหนดความรู้ร่วมกันของครูนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2546: 10) ที่มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้กรอบนโยบาย วิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมาย แผนการดำเนินงานและการปฏิบัติงานที่กำหนดด้วยตนเอง โดยให้ครูในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ให้วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา จึงควรให้ครูได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษาร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้เป้าหมายนั้น นำไปสู่การปฏิบัติได้จริงแล้ว ยังทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ แมคคีน และสมิธ (McKeen; & Smith. 2003: 51-58) ยังได้เสนอเพิ่มเติมว่า การกำหนดความรู้ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและมีความคิดใหม่ๆ ในการกำหนด

วิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่จะสนับสนุนความสำเร็จขององค์กรได้ องค์กรที่เน้นบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน และนำความรู้ของแต่ละบุคคลมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด จะเป็นการเพิ่มค่าความผูกพันต่อองค์กรได้อีกด้วย (นำทิพย์ วิภาวิน. 2547: 28)

การแสวงหาความรู้

ผลจากการวิจัยพบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติมีการแสวงหาความรู้จากทั้งในหนังสือ ตำรา จากการสังเกตจากเพื่อนร่วมงาน การใช้ประสบการณ์ของตนเอง การแสวงหาจากสื่อต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ในการปฏิบัติรอบแรกกลุ่มร่วมปฏิบัติส่วนใหญ่จะมีการแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับ การแสวงหาความรู้หรือการค้นคว้าความรู้ จึงทำให้ขาดความชำนาญในการแสวงหาความรู้ ความรู้ที่ได้จึงเป็นความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง ผสมกับความรู้จากภายนอกที่แสวงหาจากสื่อต่างๆ ในการปฏิบัติรอบที่สองจึงได้ใช้กิจกรรมให้มีการช่วยเหลือและร่วมมือในการทำกิจกรรมการแสวงหาความรู้ นั้น ช่วยให้กลุ่มร่วมปฏิบัติมีการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น เนื่องจากได้มีการปรึกษาหารือ เสนอแนะ และช่วยกันแสวงหาความรู้ทำให้ในรอบที่สองกลุ่มร่วมปฏิบัติมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ เพิ่มขึ้นจากรอบแรก

แสดงให้เห็นว่าการร่วมมือในการแสวงหาความรู้ย่อมทำให้เกิดผลที่ดียิ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาร์ควอร์ด (Marquarde. 1996: 27-30) ที่เสนอว่า การแสวงหาความรู้ร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญประการสำหรับการเพิ่มคุณค่าให้แก่องค์กร ซึ่งได้มาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอเพราะความรู้ที่มีอยู่ เมื่อนานไปอาจจะเก่าและใช้ประโยชน์ไม่ได้ อาจไม่ทันสมัย การแสวงหาความรู้ร่วมกันจะทำให้เกิดพลัง (วิจารณ์พานิช. 2547: ออนไลน์) และจะเกิดการสร้างสรรค์ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเป็นผลดี (Sallis; & Gary. 2002: 118) ครูจึงต้องมีความรู้ ความสามารถในการแสวงหาความรู้ และนำมาพิจารณาร่วมกันก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546: 10)

การสร้างความรู้

ผลจากการวิจัยพบว่าในรอบแรกของการปฏิบัติกลุ่มร่วมปฏิบัติยังขาดความรู้ความสามารถในการสร้างความรู้ที่แสวงมาเป็นองค์ความรู้และยังขาดการร่วมมือในการสร้างความรู้เท่าที่ควร ทำให้ความรู้บางด้านที่ได้จะมีความใกล้เคียงกัน มีความหลากหลายน้อย เช่น กระบวนการสร้างสมาธิให้กับนักเรียนที่มีวิธีคล้ายๆ กัน การพัฒนาทักษะอ่านเขียนภาษาไทยที่มีรูปแบบใกล้เคียงกัน ในการปฏิบัติรอบที่สองจึงได้ใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน จับคู่กันปฏิบัติ เพื่อให้มีที่ปรึกษา คอยแนะนำ ช่วยกันทำกิจกรรมให้สำเร็จ กิจกรรมช่วยกันวันศุกร์ ทำให้กลุ่มร่วมปฏิบัติมีความพยายามมากขึ้น มีการปรึกษากัน สร้างเป็นองค์ความรู้ที่เพิ่มเติมขึ้นมาและทำให้องค์ความรู้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ตรงตามเป้าหมายมากขึ้น

การสร้างความรู้จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม และการสร้างเครือข่ายการทำงาน (Teamwork and Networking) เพื่อให้เกิดการบริหารงานเชิงคุณภาพโดยรวม

ที่มีการแบ่งปันและประสานงานกันเพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานใหม่ (Marquarde; & Reynolds. 1994: 26-34; & Nonaka. 1998: 26-27; & Takeuchi; & Nonaka. 2001: 171-178) จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกันซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าและเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยน และการกระจายความรู้ไปยัง ทุกๆกลุ่มที่เกี่ยวข้องในระบบได้เป็นอย่างดี (ไพฑูริย์ ช่างฉ่ำ. 2547: 2) ความรู้ ความสามารถของครู จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างความรู้ (Clarke; & Clege. 1998: 43) และความสำเร็จของการสร้างความรู้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมด้วย จึงจะทำให้เกิดผลดีต่อองค์กร (McKeen; & Smith. 2003: 51-58)

การแลกเปลี่ยนความรู้

ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ ครูกลุ่มร่วมปฏิบัติได้นำความรู้ที่สร้างขึ้นมาปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยทำในรูปแบบของการประชุมสัมมนา การสาธิต การบรรยาย ซึ่งพบว่าการปฏิบัติในรูปแบบที่เป็นทางการ ครูกลุ่มร่วมปฏิบัติยังมีความกังวล และยังไม่มั่นใจในตนเองขาดความเชื่อมั่นทำให้การแลกเปลี่ยนหรือการถ่ายทอดความรู้ ทำได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร จึงได้มีการปรับวิธีโดยใช้รูปแบบที่ไม่เป็นทางการเช่น การพูดคุยแลกเปลี่ยน การเล่าเรื่อง การสังเกตจากการปฏิบัติจริง พบว่ามีผลการปฏิบัติที่ดีขึ้น ครูมีความเป็นกันเองและลดความกังวลได้มากขึ้น ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ได้เพิ่มมากขึ้น

การที่กลุ่มร่วมปฏิบัติมีความกังวลขณะปฏิบัติกิจกรรม เนื่องจากการแลกเปลี่ยนความรู้นั้นไม่ใช่เป็นเรื่องของธรรมชาติ เพราะธรรมชาติของคน จะเก็บความรู้ไว้ในตัวไม่ยอมแลกเปลี่ยน เพราะกลัวขาดทุน กลัวเสียเปรียบ จึงมีพฤติกรรมกักตุน หรือปิดกั้นความรู้ (วิจารณ์ พานิช. 2547: 9) ดังนั้นต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นการแลกเปลี่ยนที่ใช้เฉพาะเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว เช่น การประชุมอบรม สัมมนา การสนทนา การให้คำปรึกษา การสร้างเครือข่าย การประชุมทางไกล เป็นต้น (Davenport; De Long; & Beers. 1998: 45-47) หากมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอยู่เสมอ จะช่วยให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผลดี (วิลาวลัย มาคุ้ม. 2549: 292)

การแลกเปลี่ยนความรู้จะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และทักษะในการแลกเปลี่ยนความรู้ของครู จะทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้เป็นไปโดยง่าย รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และทันเวลาที่ต้องการ และจะทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเฉพาะภายในตัวบุคคลและเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Marquarde. 1996: 27-30; & Davenport; De Long; & Beers. 1998: 45-47)

การเก็บความรู้

ผลจากการปฏิบัติทั้งสองรอบในขั้นการจัดเก็บความรู้ พบว่ากลุ่มร่วมปฏิบัติ บางส่วนยังขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี ทำให้การจัดเก็บความรู้ไม่สามารถกระทำได้ด้วยตนเองจึงเป็นอุปสรรคและเพิ่มขึ้นตอนในการทำงานมากขึ้น เนื่องจากต้องมีการช่วยเหลือกลุ่มร่วมปฏิบัติส่วนที่ไม่มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทำให้มีการจัดเก็บเป็นไปไม่ได้ซ้ำ

สถานศึกษาจึงต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เพียงพอในการใช้เทคโนโลยีจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดเก็บความรู้ได้มาก สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2546: 84-90) ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บความรู้โดยอาศัยเทคโนโลยีว่า เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นเครื่องช่วยการเคลื่อนไหวไหลของความรู้ เครื่องช่วยจัดระบบข้อมูลและเอกสาร เครื่องช่วยค้นหาข้อมูล เครื่องช่วยแลกเปลี่ยนความรู้และสารสนเทศ และเป็นเครื่องช่วยในการค้นหาและดึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพที่มีคุณภาพ และทันเวลาที่ต้องการ ดังนั้นสถานศึกษา จึงต้องมีเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยในการจัดเก็บความรู้ (พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547: 18)

การนำความรู้ไปใช้

ผลของการนำความรู้ไปใช้ของครูกลุ่มร่วมปฏิบัติ พบว่าในการปฏิบัติในรอบแรก กลุ่มร่วมปฏิบัติยังอุปสรรคในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาการสอน ซึ่งในการปฏิบัติรอบสองได้มีการปรับกิจกรรมเสริมการปฏิบัติร่วมกัน มีการให้คำแนะนำ ปรึกษากันเพิ่มขึ้นทำให้มีการนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างดี มีการไปประยุกต์ใช้ในแผนการสอน การทำกิจกรรมตามความรู้ที่ได้เรียนรู้มา นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน

การดำเนินกิจกรรมการนำความรู้ไปใช้เป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อมีการจัดการความรู้แล้วแต่ถ้าไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์ก็จะไม่บังเกิดผลใดๆ ทำให้เกิดความสูญเปล่า (พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547: 47-52) ครูจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ องค์กรความรู้ นั้นเป็นอย่างดี มีทักษะ ความสามารถการประยุกต์ใช้ความรู้ ให้เหมาะสมกับนักเรียน สามารถพัฒนาต่อยอดความรู้นั้นได้ และการที่จะให้เกิดการพัฒนาตนเองของครูนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้ซึ่งจะเป็นการขยายความรู้เพื่อให้ครูได้นำไปประยุกต์หรือใช้เพื่อการตัดสินใจ การแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุญส่ง หาญพานิช. 2547: 50)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถขยายผลที่เกิดขึ้นใหม่ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ปฏิบัติเฉพาะครูระดับประถมศึกษา ควรมีการนำกระบวนการพัฒนาไปวิจัยกับครูในระดับชั้นอื่นๆ เช่น ระดับปฐมวัย ระดับมัธยมศึกษา อาจทำให้ได้แนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน

2.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ปฏิบัติในช่วงปลายภาคเรียนที่สอง ซึ่งใกล้กับช่วงปิดภาคเรียนทำให้ครูมีภาระที่ต้องทำเป็นจำนวนมาก ครูจึงกังวลกับภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเริ่มปฏิบัติช่วงเปิดภาคเรียนแรก อาจได้ผลที่แตกต่างไปจากเดิม





บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. (2542). *การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว. (2545). *การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดกรม
สามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กานต์สุตา มาชะติรานนท์. (2546). *การนำเสนอระบบการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชน.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (โสตทัศนศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- การวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. (ม.ป.ป.). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เข้มชาติ ไชยโฆหาร. (2548). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด
พื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. รายงานการศึกษาอิสระ ศษ.ม. (คณะศึกษาศาสตร์).*
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- คำหมาน คนไค. (2543). *ทางก้าวหน้าของครุมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- เจนเนตร มณีนาถ และคณะ. (2546). *สร้างองค์กรอัจฉริยะในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: เสริม
มิตรการพิมพ์.
- ฉลอง บุญญานันต์. (2547). *ปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้เป็นฐาน*. กรุงเทพฯ:
วัฒนาพานิช.
- ชาลี วรกุลพิพัฒน์; และ ญาณวรรณ สินธุภิญโญ. (2544, มีนาคม – เมษายน). *Knowledge
Management และกรณีศึกษาของเนคเทค*. วารสารเนคเทคศูนย์เทคโนโลยี
อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. 8 (39): 41 – 45.
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2553). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2553, จาก
<http://www.eng.ubu.ac.th/~personnel/personneldata/nanasara/KM1.doc>.
- ชูเกียรติ โพธิ์มัน. (2548). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา*. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพ
สตรี.
- दनัย เทียนพุด. (2544). *องค์กรยุคต่อทคอม*. กรุงเทพฯ: ดี เอ็น ที คอนซัลแตนท์.
- เดชนันท์ เทียมรัตน์; และกานต์สุตา มาชะติรานนท์. (2545). *วินัยสำหรับองค์กรเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่
3. กรุงเทพฯ: ธีระป้อมวรรณกรรม.
- เดือนใจ รักษาพงศ์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์
กศ.ด (คณะศึกษาศาสตร์). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2548). *องค์การแห่งความรู้: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: แชนท์โฟร์ พรินติ้ง.
- ทศนา แชมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช หมัดเต๊ะ. (2547, กันยายน-ตุลาคม). "The New Knowledge Management" การจัดการความรู้ยุคใหม่. *วารสารถักทอสายใยแห่งความรู้*. (8): 24-27.
- ธวัช หมัดเต๊ะ. (2547, พฤษภาคม-มิถุนายน). การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้: สร้างองค์กรอัจฉริยะ. *วารสารถักทอสายใยแห่งความรู้*. (6): 10-12.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2541). *สถิติการศึกษาและแนวโน้ม*. เอกสารประกอบการสอนวิชาสถิติการศึกษาและแนวโน้ม. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย; และสุวิมล ว่องวานิช. (2541). *การวิเคราะห์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานข.นฤมล พุกษศิลป์; และพัชรา หาญเจริญกิจ. (2543, มกราคม – มิถุนายน). การจัดการความรู้ Knowledge Management. *วารสารรังสิตสารสนเทศ*. 6 (1): 60 – 70.
- นภดล สุขสำราญ. (2546, มกราคม – มีนาคม). การจัดการความรู้. *วารสาร กฟผ*. 12 (1): 52-55.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2546, กรกฎาคม-ธันวาคม). การจัดการความรู้. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์*. 3 (2) : 85-92.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). *การจัดการความรู้กับคลังความรู้*. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- นันทา วิทาวุฒิศักดิ์. (2544, มกราคม- มิถุนายน). องค์การแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการความรู้: แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏ. *วารสารสารสนเทศ*. 2(1): 7-10.
- บั้งอร ภาณุสี (2544). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- บุญใจ ศรีสถิตยน์รากร. (2543). *การพัฒนาดัชนีรวมของคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรพยาบาลศาสตร์มหบัณฑิต*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

- บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. (2547). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จีรวัดน์ เอ็กเพรส.
- บุญส่ง หาญพานิช. (2546). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บริษัท ไอบีเอ็ม ประเทศไทย จำกัด. (2547). *Knowledge Management*. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2547, จาก http://micro.se-ed.com/content/mc196/MC196_112.asp.
- ปฐมพงศ์ ศุภเลิศ. (2550). *การจัดการความรู้*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา.
- ปณิตา พันภัย. (2544). *การบริหารความรู้: แนวคิดและกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ รศ.ม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พจน์ สะเพียรชัย. (2546). *ผู้บริหารสถานศึกษากับการวิจัยเพื่อสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิค.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2543). *บันทึกปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สาม: สังคมแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ กาญจนานิตย. (2547, กรกฎาคม-สิงหาคม). *ความรู้ได้แบ่งปันเมื่อกลับหลังหันอนาคต*. *วารสารถักทอสายใยแห่งความรู้*. (7): 1-2.
- พรทิพย์ กาญจนานิตย; และ จิตติวรรณ เลิศปิยะ. (2547, กรกฎาคม-สิงหาคม). *แบ่งปันความรู้* *หน่วยงานสไตส์นานาชาติโลก*. *วารสารถักทอสายใยแห่งความรู้*. (7): 20-21.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้ (Knowledge Management)*. กรุงเทพฯ: ธรรมมลการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- พสุ เดชะรินทร์. (2546). *กลยุทธ์ใหม่ในการจัดการ: Retooling :The New Strategy*. กรุงเทพฯ: ฮาซันพริ้นท์ติ้ง.
- ไพฑูรย์ ช่างฉ่า. (2547, พฤษภาคม-มิถุนายน). *KM ในโรงพยาบาล ผืนที่ไม่ไกลเกินเอื้อม*. *วารสารถักทอสายใยแห่งความรู้*. (6): 1-3.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2524). *หลักและวิธีสอนอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพบูลย์ อ่อนมั่ง. (2553). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. *วารสารวิชาการเซนต์จอร์จส์*. 13 (13): 59-68.

- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2547). ปัญหาที่สำคัญของการศึกษาไทยในปัจจุบัน (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิศवास ปทุมรัตน์รังษี. (2542). การปฏิรูปการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อความเป็นผู้นำในยุคสารสนเทศและโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- พูนลาภ อุทัยเลิศอรุณ. (2547, กันยายน-ตุลาคม). การพัฒนาองค์กรจัดการความรู้ด้วย CoP. *ถักทอสายใยแห่งความรู้*. (8): 7-9.
- ภราดร จินดาวงศ์. (2549). การจัดการความรู้ KM. กรุงเทพฯ: ซีดับบลิวซี พรินติ้ง.
- มานิดา นันท์ไมตรี. (2547). การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในองค์กรของไทย : กรณีศึกษาโรงพยาบาลศิริราช บริษัท แพซิฟ(ไทยแลนด์) จำกัด และบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด. สารนิพนธ์ วท.ม. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี หิรัญศรี. (2538). การศึกษาผลของการทดสอบเพิ่มพลังจักรวาลประกอบการฝึกสมาธิที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และการปรับตัวของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งเรือง ลิ้มชูปฏิภาณ. (2545, ตุลาคม – ธันวาคม). การพัฒนาการบริหารจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management Development). *วารสารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 45(2): 45-55.
- รุ่งรังษี วิบูลชัย. (2544). การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของคุณภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัตน์ เทียงตรง. (2548). การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลดงอ่าวศรี. การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ลำพอง บุญช่วย. (2530). การสอนเชิงระบบ. ปทุมธานี: วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์.
- ลัดดา ดำนวิริยะกุล. (2537). การพัฒนาดัชนีรวมของประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (สถิติการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

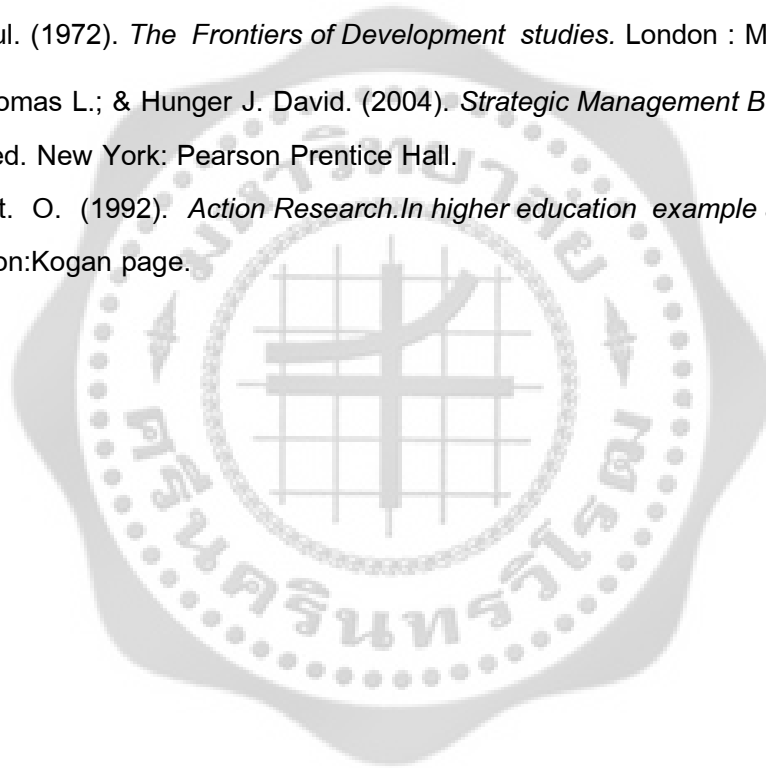
- วิจารณ์ พานิช. (2547). *การจัดการความรู้ SECI Model ฉบับพิสดาร*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2547, จาก http://www.kmi.trf.or.th/Exciment/Experence/SECI_Model_Vichan.pdf. 305.
- วิจารณ์ พานิช. (2547, ธันวาคม). ความรู้ยุคใหม่อยู่ใน “คน” มากกว่า “ตำรา”. *วารสารสานปฏิรูป*. 7(80): 62-68.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542, กันยายน-ธันวาคม). องค์กรเรียนรู้. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*. 1(1): 9-12.
- วิทยากร เชียงกุล. (2550). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2549/2550 การแก้ปัญหาและการปฏิรูป การศึกษาอย่างเป็นระบบของครวม*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิลาวัลย์ มากุ่ม. (2549). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2544). *การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ธีระป้อมวรรณกรรม.
- วารารณ สามโกเศศ. (2552). *การแก้ปัญหาหนี้สินครู*. สืบค้นเมื่อ 5/4/2552, จาก [www.moe.go.th /websm/newsapr07](http://www.moe.go.th/websm/newsapr07).
- วัชรินทร์ กิรติกลีกร. (2549). *แนวทางพัฒนาที่มงานสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ในทัศนะของบุคลากร กระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วสันต์ ลาจันท์ก. (2548). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต4. การศึกษาอิสระ ศษ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ถ่ายเอกสาร.
- ศรัณย์ ชูเกียรติ. (2541, มีนาคม). เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการ “องค์ความรู้” ในองค์กร : กลยุทธ์เพื่อความสำเร็จภายใต้สภาวะการณ์ปัจจุบัน. *วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*. 20(75): 13-22.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). *เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. (2552). *ตารางค่าแสดงสถิติผลสอบ o-net ป6 และม3 ปี52*. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2552, จาก <http://www.niets.or.th/upload-files/uploadfile/9/fb25eeaac7ffaad52.pdf>.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันฯ.

- สมชาย นำประเสริฐชัย. (2546, มิถุนายน). เทคโนโลยีกับการจัดการความรู้ MICROCOMPUTER. 21(215): 103-107.
- สารโรจน์ เกษมสุขโชติกุล. (2547, กรกฎาคม-สิงหาคม). มองแง่คิดการจัดการความรู้ผ่านสื่อโฆษณา. *ถักทอสายใยแห่งความรู้*. (7): 6-7.
- สำนักงาน ก.พ.ร.และ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). *คู่มือการจัดการความรู้: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต1. (2548). *การพัฒนากระบวนการคิดให้กับผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1*. ลำพูน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *ภารกิจ โครงสร้างอัตรากำลังของสถานศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พิมพ์ครั้งที่ 3. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545- 2559)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *การบริหารสถานศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *จุดเน้น สพฐ. ปี 54. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2554, จาก <http://www.obec.go.th/node/93>*.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *แนวทางการบริหารและจัดการในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). *รายงานการติดตามประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ: ครึ่งแผนฯ ฉบับที่ 9*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2551). *รายงานประจำปี 2551. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2553, จาก http://www.onesqa.or.th/onesqa/th /reportyear/show_allGovernment.php*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: สหทัยบล็อกรและการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). *ข้อมูลผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ถ่ายเอกสาร.
- สุมิตร คุณานุกร. (2518). *หลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2544). *เศรษฐกิจฐานความรู้: ก้าวใหม่ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย*. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สิริกิร เลิศลักษณ์ธาร. (2550). *การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวทางน้ำอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาแม่น้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี*. ปริญญาโท วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2536). *การศึกษาผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและเปลี่ยนสภาพ. ในทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. เอกสารการสอนหน่วยที่ 5-8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์; และทัศนาศ แสงศักดิ์. (2547). *การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์การ. (เอกสารประกอบคำสอน)*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสริมศรี ไชยสร. (2539). *พื้นฐานการสอน*. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- สุกิจ เตมมีแสง; และยงยุทธ อิมอุไร. (2547). *การจัดการความรู้ในองค์การ: กรณีศึกษา บริษัทยูเอชเอ็ม จำกัด*. ภาคนิพนธ์ วท.ม. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2544). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุภัทธ์ บุญญานนท์. (2546, กันยายน). *รู้ไว้ไม่เสียที : การบริหารความรู้ (Knowledge Management) ตอนที่ 1. วารสารสรรพยากรสาส์น*. 50 (9): 79 –93.
- สมคิด ปทุมวัน. (2540). *องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาจังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). มหาสารคาม: สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2546). *การศึกษาเพื่อการพัฒนา. (เอกสารประกอบคำสอน)*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แสง รวยสูงเนิน. (2547, กันยายน-ตุลาคม). *บทเรียนจัดการความรู้ “ฟ้าสู่ดิน”*. *วารสารถักทอสายใยแห่งความรู้*. (8): 1-5.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *พิมพ์ครั้งที่ 5. หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา. (2533). *วิทยาศาสตร์ของการฝึกจิต*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- Albrecht, Judith; Ernst; & LLD. (2002). *Is Knowledge Management Really the Future for Information Professional ?*. In *Knowledge Management for Information Professional*. pp. 63-76. New Jersey: Information Today.
- Armstrong, M.; & Baron, A. (1998). *Performance Management : The New Realities*. Wittshire: Cromwell.

- Brandt, R. (2003). *Is This School Learning Organizational ?*. Retrieved May 26, 2005, from <http://www.nsd.org.library/Jsd/brandt241.html>.
- Chen, Li-Yuch. (2004). *An Examination of The Relationships Among Leadership Behaviors, Knowledge Sharing, And Organizations' Marketing Effectiveness In Professional Service Firms That Have been Engaged in Strategic Alliances*. Dissertation, Ph.D.(Business Administration). Graduate School The Nova Southeastern University. Photocopied. Retrieved May 16, 2005, from UMI ProQuest Digital Dissertation.
- Clarke, Thomas; & Clege, Stewart. (1998). *Changes Paradigms :The Transformation of Management Knowledge for 21 st Century*. London:Harper Collins Business.
- Cunningham, William G.; & Corderio, Paula A. (2000). *Education Administration : A Problem-Based Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Davenport, Thomas H; de Long, D.W.; & Beers, M.C. (1998). *Successful Knowledge Management Project*. Sloan Management Review. pp.43-57.
- Freire, P. (1972). *Education: Domestication or liberation? Prospects*. 2:173-181.
- Housel, Thomas; & Bell, Arthur H. (2001). *Measuring And Managing Knowledge*. Boston:McGraw-Hill.
- Keyser, Richard Lewis. (2004). *Assessing The Relationship Between Knowledge Management and Plant Performance At The Tennessee Valley Authority*. Ph.d (Industrial and Systems Engineering and Engineering Management).Alabama: The University of Alabama . Photocopied.
- Kemmis, Stephen; & Robin McTaggart. (1990). *The Action Research Planner*. 3 rd ed. Victoria: Deakin University Press.
- Lethwood, K.; Leonard, L.; & Sharratt, L. (1998). *Conditions Fostering Organizational Learning In School*. Educational Administration Quarterly. 34(2): 243-276.
- McKeen, James D.; & Smith, Heather A. (2003). *Making IT Happen : Critical Issues in IT Management*. Ontario: Wiley.
- Marquardt, Michael J.; & Reynolds, A. (1994). *The Global Learning Organization*.New York: Irwin.
- Misra, R.P; & Jonjo, M. 1981. *The Changing Perspective of Development Problems In Misra*. Hong Kong: Maruzen Investment (Hong Kong).
- Nonaka, Ikujiro. (1998). *The Knowledge-Creating Company*. Harvard Business Review on Knowledge Management. USA: Harvard Business School Press.

- Petridies, L.A.; & Gulney, Z.S. (2003). *Knowledge Management for School Leaders : An Ecological Framework for Thinking School*. Retrieved January 16, 2005, from http://www.lshme.org/Thinking_School.pdf.
- Riggs, Fred W. (1961). *The Ecology of Public Administration*. Bombay: Asia Publishing House.
- Rogers, E. M.; & Burdge, R. J. (1972). *Social change in rural societies (2nd ed.)*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Sallis, Edward.; & Jones, Gary. (2002). *Knowledge Management in Education*. London: Kogan page.
- Streeten, Paul. (1972). *The Frontiers of Development studies*. London : Macmillan.
- Wheelen, Thomas L.; & Hunger J. David. (2004). *Strategic Management Business Policy*. 9 th ed. New York: Pearson Prentice Hall.
- Zuber-Skerritt. O. (1992). *Action Research. In higher education example and reflections*. London: Kogan page.





ภาคผนวก



รายชื่อกลุ่มทำงาน

กลุ่มคณะกรรมการ ประกอบด้วย

- | | | |
|---------------|-----------|---------------------------|
| 1. นายสมชาติ | หมวกเหล็ก | ผู้อำนวยการ |
| 2. นางพนัชกร | บัวชื่น | หัวหน้าฝ่ายวิชาการ |
| 3. นางสาวราญ | ชวงค์ | หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน |
| 4. นายสมบูรณ์ | ผ่องญาติ | หัวหน้าฝ่ายสนับสนุน |

กลุ่มร่วมปฏิบัติ ประกอบด้วย

- | | |
|---------------------|-----------|
| 1. นางสาวสุพัตตรา | บุญภักดี |
| 2. นางสาวสุกัญญา | เสมา |
| 3. นางวิไล | เพ็ญราช |
| 4. นางญาม่า | แสนมาโนช |
| 5. นางมาลี | คันธะพรหม |
| 6. นางสาวรุ่งนภา | สกแก้ว |
| 7. นางสาวกัญญารัตน์ | จินโน |
| 8. นางสาวดารารุ่ง | หมีทอง |
| 9. นางบุญมา | เกษานิยม |
| 10. นางสาวทริกา | แช่อย่าง |
| 11. นางสาวขวัญจิรา | เพ็ญนุ่ม |
| 12. นางสาวปรารถนา | เวชภักดี |

ภาคผนวก ข
แบบบันทึกการดำเนินงาน



ภาคผนวก ค
แบบสำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน





ภาคผนวก ง

แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู

แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู

คำชี้แจง ใช้สำหรับสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน โดยทำการบันทึกจากสภาพพฤติกรรมการสอนของครูที่เกิดขึ้นจริง

ครูผู้สอน.....ชั้น.....สาระการเรียนรู้.....
เรื่อง.....วัน/เดือน/ปี ที่สอน.....
ผู้สังเกต.....ช่วงเวลาที่สังเกต.....

๑. การวางแผนการจัดการเรียนการสอน

.....
.....
.....
.....

๒. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๒.๑ การนำสู่บทเรียน

.....
.....
.....
.....

๒.๒ ทักษะกระบวนการที่ใช้ในการสอน

.....
.....
.....
.....

๒.๓ การดำเนินการสอนเป็นไปตามขั้นตอน

.....
.....
.....
.....

๒.๔ การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหาและเวลา

.....

.....

.....

๒.๕ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

.....

.....

.....

๒.๖ มีการแทรกคุณธรรมจริยธรรม

.....

.....

.....

๒.๗ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

.....

.....

.....

๒.๘ มีการสรุปประเมินผลการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

.....

.....

.....

๒.๕ การวัดประเมินผล

.....
.....
.....
.....

๓. สื่อการเรียนการสอน

.....
.....
.....
.....

๔. พฤติกรรมทั่วไป

.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....



.....
(.....)

ผู้สังเกต



ภาคผนวก จ
แบบประเมินการจัดการเรียนการสอน

แบบประเมินการจัดการเรียนการสอน

คำชี้แจง ใช้สำหรับประเมินสภาพการจัดการเรียนการสอนของคุณ โดยทำเครื่องหมาย ✓
 ในระดับ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ชื่อผู้รับการประเมิน..... สอนระดับชั้น.....

เรื่อง.....สาระการเรียนรู้.....

ผู้ประเมิน.....วันที่ทำการสอน.....

5 = มากที่สุด 4= มาก 3= ปานกลาง 2= พอใช้ 1= ปรับปรุง

ลำดับ	การจัดการเรียนการสอน	ระดับคุณภาพ				
		5	4	3	2	1
1	การเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ					
2	ครูจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลุกเร้าจิตใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้					
3	ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง					
4	ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก และคิดอย่างสร้างสรรค์					
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง					
6	ครูส่งเสริมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และส่วนด้อยของผู้เรียน					
7	ครูใช้สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา					
8	ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงกับชีวิตจริง					
9	ครูฝึกฝนกิริยา มารยาท และวินัย ตามวิถีวัฒนธรรมไทย					
10	ครูสังเกต และประเมินพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					
	รวม					



ภาคผนวก จ

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของคุณครู

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำแบบประเมินตามความคิดเห็นของตนเอง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของนักเรียน

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

นักเรียนระดับชั้น..... เพศ ชื่อครูผู้สอน.....

ข้อ	ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การแต่งกายของคุณครู					
2	การใช้น้ำเสียงของคุณครูในการสื่อสาร					
3	การใช้คำพูดในการสื่อสาร					
4	การใช้เทคนิคการสอนของคุณครู					
5	การใช้สื่อประกอบการสอน					
6	การอธิบายและการยกตัวอย่างประกอบ					
7	การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน					
8	การวัดและการประเมินผล					
9	การเปิดโอกาสให้ซักถาม					
10	การให้ความสนใจกับนักเรียน					
11	ครูมีความรู้ที่หลากหลาย					
12	ครูมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างถ่องแท้					
13	ครูมีความตั้งใจต่อการถ่ายทอดความรู้					
14	ครูยอมรับฟังความเห็นของนักเรียน					
15	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม					
16	ครูทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน					
17	ครูทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น					

ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....



ภาคผนวก ช
แบบสอบถามความพึงพอใจของครู

แบบสอบถามความพึงพอใจหลังจากปฏิบัติกิจกรรมการจัดการความรู้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.เพศ

ชาย หญิง

2.อายุ

21-30 ปี 31-40 ปี

41-50 ปี 51-60 ปี

3.การศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี

ปริญญาโท สูงกว่าปริญญาโท

4.ประสบการณ์การสอน

ต่ำกว่า 10 ปี 11 – 15 ปี

16 - 30 ปี มากกว่า 30 ปี

ตอนที่ 2 ให้ท่านแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้หลังจากปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการจัดการความรู้ โดยทำเครื่องหมาย X ในระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วย

	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	
มีประโยชน์	5	4	3	2	1	ไม่มีประโยชน์
ช่วยพัฒนาการสอน	5	4	3	2	1	ไม่ช่วยพัฒนาการสอน
ช่วยสร้างความรู้ใหม่	5	4	3	2	1	ไม่ช่วยสร้างความรู้ใหม่
ช่วยพัฒนาองค์กร	5	4	3	2	1	ไม่ช่วยพัฒนาองค์กร
ผลการทำงานดีขึ้น	5	4	3	2	1	ผลการทำงานแย่ลง
นำไปปฏิบัติได้ง่าย	5	4	3	2	1	ยากต่อการปฏิบัติ
ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น	5	4	3	2	1	ทำให้มีความรู้ลดลง
พอใจมาก	5	4	3	2	1	ไม่พอใจ

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....



ภาคผนวก ซ
หนังสือขอความอนุเคราะห์



ที่ สธ 0519.12/ 1000

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์สมศักดิ์ อมรรัดนานนท์

เนื่องด้วย นายชนวัฒน์ หมวกเหล็ก นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนจรัลวิทยา จังหวัดสระบุรี” โดยมี อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู / แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน และ แบบสอบถามความพึงพอใจของครู

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายชนวัฒน์ หมวกเหล็ก และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-827-5644



ที่ ศธ 0519.12/๒๑๑๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมอนุกุลวิทยา

เนื่องด้วย นายชนวัฒน์ หมวกเหล็ก นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการความรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนจรัสวิทยา จังหวัดสระบุรี” โดยมี อาจารย์ ดร.จากรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์ศักดิ์ชาย อาสนจินดา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน และ แบบสอบถามความพึงพอใจของครู

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายชนวัฒน์ หมวกเหล็ก และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-827-5644





รูปกิจกรรมการจัดการความรู้





ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายธนวัฒน์ หมวกเหล็ก
วันเดือนปีเกิด	วันที่15 เดือน มกราคม พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	59/1 หมู่ 1 ต.คำพราน อ.วังม่วง จ.สระบุรี 18220
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการโรงเรียน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนจรัสวิทยา อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2542	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียน สุรศักดิ์มนตรี
พ.ศ. 2547	ระดับปริญญาตรี (บข.บ) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2554	ระดับปริญญาโท (กศ.ม.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

